

Waterschap Brabantse Delta

Begroting 2025

Colofon

De Begroting 2025 is een uitgave van waterschap Brabantse Delta.
Meer informatie over het waterschap vindt u op www.brabantsedelta.nl

Datum:

20 november 2024

Afbeelding kapt:

Werkzaamheden project afvalwaterpersleiding (AWP) 2.0, persstation Moerdijk

WATERSCHAPSBEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG

WATERSCHAP BRABANTSE DELTA ZORGT VOOR VEILIGE DIJKEN EN KADES, ZUIVERT RIOOLWATER, VERBETERT EN BEWAAKT DE KWALITEIT VAN HET OPPERVLAKEWATER EN REGELT DE HOOGTE VAN HET WATER IN MIDDEN- EN WEST-BRABANT. IN DE JAARLIJKE BEGROTING STAAT WAT HET WATERSCHAP HET KOMENDE JAAR GAAT DOEN, WAT DAT KOST EN WAT DAT BETEKENT VOOR DE BELASTINGTARIEVEN.

**INVESTEREN IN DE
WATEROPGAVEN**

**OP EEN
INNOVATIEVE
MANIER**

**IMPULS AAN
STRATEGIE, PLANNING
EN UITVOERING**

ACCENTEN

UITDAGINGEN

**KLIMAAT-
VERANDERING**

**NATUUR EN
BIODIVERSITEIT**

**DIGITALE
TRANSFORMATIE**

**KRAPPE
ARBEIDSMARKT**

De waterschappen staan voor een grote uitdaging. Voor een veilige, klimaatbestendige delta zijn forse investeringen nodig. Tegelijkertijd moeten we dat doen met realistische tarieven.

KERTAKEN

**VEILIGE
DIJKEN**

Veilig wonen, werken en genieten dankzij **568** kilometer dijken, **227** gemalen en **17** sluizen en waterbergingsgebieden.

**SCHOON
WATER**

Gezonde natuur dankzij een goede waterkwaliteit. Schoonmaken van rioolwater van huizen en bedrijven in **17** rioolwaterzuiveringen.

**VOLDOENDE
WATER**

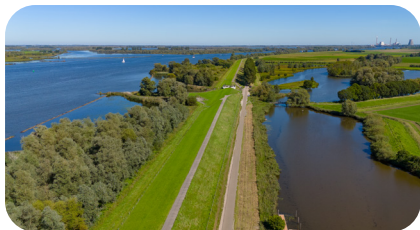
Genieten van water dankzij het maaien en baggeren van **8.115** km sloten, beken en rivieren. Zorgen dat het niet te droog is dankzij **1.752** stuwen.

Totale kosten kerntaken:

€ 200 miljoen

GROTE PROJECTEN

OVERZICHT

VERBETERING KERING MOERDIJK-DRIMMELEN

Van Moerdijk tot Drimmelen ligt een primaire kering die ons beschermt tegen hoogwater vanuit het Hollands Diep en de Amer. Deze dijk is ongeveer 18 km lang en voldoet niet aan de wettelijke veiligheidseisen. In 2025 voeren we onderzoeken, metingen en inspecties uit. De resultaten gebruiken we om de exacte opgave te bepalen en de verschillende oplossingen te vergelijken. We informeren en betrekken belanghebbenden om ervoor te zorgen dat er uiteindelijk één passende oplossing voor de dijkversterking wordt vastgesteld. Deze dijkversterking wordt vastgesteld. Deze dijkversterking is onderdeel van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma.

NATTE NATUURPAREL NOORDRAND MIDDEN

Ten noorden van Etten-Leur en Prinsenbeek ligt natuurgebied Noordrand Midden. Hier werken wij samen met Staatsbosbeheer en de provincie aan de ontwikkeling van waterrijke natuur. In 2025 starten we met de tweede fase van de natuurontwikkeling in polder Weimeren en de tweede fase van het versterken van kering Weimeren. Dit doen we met de grond die vrijkomt uit de polder. Ook gaan we aan de slag in het deelproject Strijpen/de Berk. Dit gebied maken we natter, zodat we de bestaande natuur kunnen beschermen én trilveen en andere planten en dieren kunnen laten groeien.

RENOVATIE RIOOLWATERZUIVERING BAARLE-NASSAU

De rioolwaterzuivering (RWZI) is toe aan renovatie om in de toekomst afvalwater te blijven zuiveren. Er is uitgebreid gekeken hoe we de zuivering toekomstbestendig kunnen maken. We willen de RWZI niet alleen modern en duurzamer maken, maar ook zorgen dat het schone afvalwater voldoet aan strengere eisen in de toekomst. Daarom kiezen we voor een compleet nieuwe zuivering, met een natuurlijke helofytenfilter als nazuivering (in de wortels van moerasplanten leven bacteriën die het water zuiveren door stoffen op te eten). In 2025 bereiden we de bouw van deze nieuwe zuivering voor.

Totale investeringen (bruto):

€ 89 miljoen

INKOMSTEN : € 200 miljoen

BELASTINGEN 2025

Iedereen die belang heeft bij het waterschap betaalt waterschapsbelasting.

€ 189 miljoen

RESERVES EN BIJDRAGE PROVINCIE

Reserves worden ingezet om tariefschommelingen tegen te gaan. Provincie Noord-Brabant levert een bijdrage voor het uitvoeren van vaarwegenbeheer.

€ 11 miljoen

WAT BETEKEN DAT VOOR DE TARIEVEN?

Voorbeeldaanslagen:

*STIJGING T.O.V. 2024

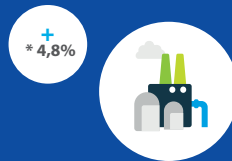
Eénpersoonshuishouden
1 vervuilingseenheid
Huurwoning

WATERSCHAPSLASTEN:
€ 161,-

Gezin met 2 kinderen
3 vervuilingseenheid
WOZ-waarde € 370.00

WATERSCHAPSLASTEN:
€ 442,-

Productiebedrijf voedingsmiddelen
300 vervuilingseenheden
WOZ-waarde: € 13,5 miljoen

WATERSCHAPSLASTEN:
€ 28.150,-

Agarisch bedrijf • 50 hectare
3 vervuilingseenheden
WOZ-waarde: € 520.000

WATERSCHAPSLASTEN:
€ 5.132,-

Inhoudsopgave

Colofon.....	2
WATERSCHAPSBEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG	3
DEEL I: BELEIDSBEGROTING	7
1. Inleiding	7
2. Externe en interne ontwikkelingen	8
2.1 Algemene trends en ontwikkelingen.....	8
2.2 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar/meerjarenraming.....	10
2.3 Belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de meerjarenraming	11
2.4 Uiteenzetting uitgangspunten en normen	12
3. Programmaplannen.....	13
3.1 Programmaplannen begroting 2025 en meerjarenraming	13
3.2 Overzicht dekkingsmiddelen	29
3.3 Heffing vennootschapsbelasting	29
3.4 Onvoorzien	29
4. Raming belastingopbrengsten en toelichting	30
4.1 Criteria, grondslagen en kwijtscheldingsbeleid	30
4.1.1 Objectieve, bedrijfseconomische criteria toerekening van kosten.....	30
4.1.2. Kwantitatieve grondslagen.....	30
4.1.3. Beschrijving kwijtscheldingsbeleid	31
4.2 Watersysteembeheer	31
4.2.1. Raming van belastingopbrengsten	31
4.2.2. Toelichting op de verwachte opbrengsten uit belastingheffing	31
4.3 Zuiveringsbeheer	33
4.3.1. Raming van belastingopbrengsten	33
4.3.2. Toelichting op de verwachte opbrengsten uit belastingheffing	33
4.4 Mate van kostendekkendheid	34
4.5 Lastendruk.....	35
5. Paragrafen	37
5.1 Uiteenzetting van de financiële positie	37
5.2 Paragraaf Assetmanagement.....	43
5.3 Paragraaf bedrijfsvoering	44
5.4 Paragraaf verbonden partijen	47
5.5 Openbaarheidsparagraaf	61
DEEL II: FINANCIËLE BEGROTING.....	62
1. Financieel resultaat en resultaatbestemming.....	62
2. Gehanteerde uitgangspunten en normen.....	64
3. Overzicht van baten en lasten en toelichting.....	66

4. Voorgenomen investeringen en toelichting.....	69
5. Geprognosticeerde balans	70
DEEL III: DE MEERJARENRAMING	71
1. Inleiding	71
2. Externe en interne ontwikkelingen, uitgangspunten en normen	71
2.1 Externe en interne ontwikkelingen	71
2.2 Uitgangspunten en normen	71
3. Beleid.....	71
4. Raming belastingopbrengsten.....	72
5. Uiteenzetting financiële positie	74
5.1 Financiering.....	74
5.2 Weerstandsvermogen	74
5.3 Netto Schuldquote	75
5.4 Wendbaarheid van de begroting	75
5.5 EMU-saldo	76
5.6 Geprognosticeerde balans	77
5.7 Belastingtarieven en lastendruk	78
6. Lopende en voorgenomen investeringen	80
DEEL IV: BIJLAGEN	82
Bijlage 1: Wijzigingen nieuwe verslaggevingsregels waterschappen.....	82
Bijlage 2: Raming van baten en lasten naar kosten en opbrengstensoorten	84
Bijlage 3: BBP-productenlijst met nettolasten producten naar de taken	86
Bijlage 4: BBP-productenlijst met nettolasten producten naar de programma's.....	89
Bijlage 5: Principes waarmee kosten en opbrengsten aan de beheerproducten zijn toegerekend	92
Bijlage 6: Staat van reserves en voorzieningen	93
Bijlage 7: Staat van activa.....	94
Bijlage 8: Investeringsplan 2025-2029	96
Bijlage 9: Overzicht investeringen met verwachte kredietaanvraag in 2025 (lijst autorisatie kredietverstrekking)	104

DEEL I: BELEIDSBEGROTING

1. Inleiding

In 2024 is gestart met een vernieuwde P&C-cyclus met programmasturing als middel voor organisatie en bestuur om efficiënter en effectiever op te kunnen sturen op doelrealisatie. Door het vaststellen van de kadernota in het voorjaar is invulling gegeven aan de wens van het algemeen bestuur om meer proactief en op tijd de beleidskaders vast te stellen. Naast de kadernota is er een strategische agenda opgesteld die dient als een dynamisch en structureel spoor voor bespreking van strategische thema's die essentieel zijn voor het toekomstig waterbeheer.

De Kadernota 2025-2029 geeft de inhoudelijke koers voor de komende jaren weer en is gebaseerd op een aantal sturende documenten: het akkoord 2023-2027 "Water verbindt ons", het Waterbeheerprogramma 2022-2027 "Klimaatbestendig en veerkrachtig waterlandschap" en de voorgaande Kadernota 2024-2028 "Impuls aan toekomstbestendig waterbeheer". De Begroting 2025 is een nadere uitwerking van de Kadernota en geeft aan wat het waterschap de komende jaren per programma gaat doen, inclusief de indicatoren, de kosten en wat dat betekent voor de belastingtarieven.

Vanaf 2025 gelden er nieuwe verslaggevingsregels voor waterschappen. De nieuwe wetgeving gaat in op 1 januari 2025. De Begroting 2025 is opgesteld in overeenstemming met de verslaggevingsregels uit het nieuwe Waterschapsbesluit.

Als algemene opmerking bij deze jaarstukken dient te worden gemeld dat door het afronden op duizendtallen mogelijk kleine afrondingsverschillen kunnen voorkomen. Deze verschillen hebben geen invloed op het resultaat.

Leeswijzer

De **beleidsbegroting (deel I)** geeft een beeld van de activiteiten van het waterschap in het jaar 2025 en de daaruit voortvloeiende financiële gevolgen. De opbouw is als volgt:

- Hoofdstuk 2: Externe en interne ontwikkelingen
- Hoofdstuk 3: De programmaplannen
- Hoofdstuk 4: Raming belastingopbrengsten en toelichting
- Hoofdstuk 5: De paragrafen

De **financiële begroting (deel II)** bevat:

- Hoofdstuk 1: Het financieel resultaat en de resultaatbestemming.
- Hoofdstuk 2: De gehanteerde uitgangspunten en normen.
- Hoofdstuk 3: Het overzicht van de baten en lasten en een toelichting
- Hoofdstuk 4: De voorgenomen investeringen en een toelichting.
- Hoofdstuk 5: De geprognosticeerde balans

De **meerjarenraming (deel III)** bevat een meerjarige doorkijk op het begrotingsjaar en de vier opvolgende jaren.

In de **bijlagen** is naast de (verplichte) **uitvoeringsinformatie** ook een bijlage opgenomen met de belangrijkste wijzigingen in de nieuwe verslaggevingsregels (bijlage 1). Vanaf deze begroting zijn ook het "Investeringsplan 2025-2029" (bijlage 8) en het "Overzicht investeringen met verwachte kredietaanvraag in 2025" (bijlage 9) opgenomen. Op basis van het laatste overzicht bepaalt het algemeen bestuur voor welke investeringsprojecten de kredietverstrekking geautoriseerd kan worden aan het dagelijks bestuur en voor welke investeringsprojecten het algemeen bestuur de besluitvorming aan zichzelf wil houden.

2. Externe en interne ontwikkelingen

2.1 ALGEMENE TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Biodiversiteit

Het Actieplan Biodiversiteit (2025-2030) heeft als doel de biodiversiteit te herstellen en te integreren in waterbeheer. Het plan focust op het benutten van de eigen terreinen en gebouwen om een ecologisch gezond en veerkrachtig netwerk van dijken, watergangen en oevers te realiseren. Natuurlijke oplossingen staan hierbij centraal, zoals het bevorderen van ecosystemen die klimaatverandering kunnen opvangen. Ook introduceert het actieplan tien ambassadeursoorten voor communicatie en bewustwording.

Transitie waterketen

De transitie van de waterketen bij Waterschap Brabantse Delta richt zich op het moderniseren en verduurzamen van de waterketen en anticiperen op klimaatverandering en toekomstige wateruitdagingen. Deze transitie omvat het verbeteren van waterzuiveringsinstallaties, waarbij de nadruk ligt op het terugwinnen van grondstoffen zoals fosfaat. Ook wordt ingezet op innovatieve technologieën om zuiveringsprocessen energie efficiënter te maken.

Ontwikkelingen Hoogwaterbeschermingsprogramma

Eind 2023 is een aantal belangrijke knelpunten in het Hoogwaterbeschermingsprogramma geconstateerd. Er is een grote stijging van de landelijke opgave naar aanleiding van de Eerste Beoordeling op Overstromingsrisico (LBO-1). De opgave neemt toe van 1500 kilometer naar 2000 kilometer primaire keringen. Daarnaast zijn waterbeheerders geconfronteerd met aanzienlijke prijsstijgingen, waardoor de dijkverbeteringen duurder worden. Dit betekent dat er meer middelen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma benodigd zijn om alle primaire keringen in 2050 aan de norm te laten voldoen. Het verhogen van zowel de waterschapsbijdragen (de zogenaamde solidariteitsbijdragen) als de Rijksbijdrage is daarmee noodzakelijk.

Het algemeen bestuur van waterschap Brabantse Delta heeft in mei 2024 een positieve grondhouding uitgesproken om de solidariteitsbijdrage in de periode 2030-2036 te verhogen, mits de Rijksbijdrage ook wordt verhoogd. De verwachting is dat in 2025 meer duidelijkheid komt rond de bijdrage vanuit het Rijk. Naast de solidariteitsbijdrage levert ieder projectwaterschap een eigen bijdrage van 10%, de zogenaamde Projectgebonden Eigen Bijdrage (PGEB). Geconstateerd is dat de werkelijke eigen bijdrage vanuit de projectwaterschappen vaak significant lager is. Om die reden wordt verkend of voor uitgevoerde projecten het verschil met terugwerkende kracht beschikbaar gesteld kan worden voor toekomstige dijkverbeteringen. Dit lijkt bij waterschap Brabantse Delta niet aan de orde en heeft daarmee naar verwachting geen (financiële) gevolgen voor het waterschap.

Krapte arbeidsmarkt

Met de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt blijft het een uitdaging om sommige openstaande vacatures tijdig en met de juiste kandidaten in te vullen. De langere doorlooptijd van vacatures kan leiden tot hogere kosten, zoals het inhuren van dure externe krachten en extra investeringen in het opleiden van nieuw personeel. Het waterschap spant zich maximaal in om vacatures snel en effectief in te vullen en is hierbij vaak succesvol. Met het werkgeversmerk 'Waterwerk raakt ons allemaal' werken we aan een sterker imago op de arbeidsmarkt. Daarnaast versterken we de relaties met onderwijsinstellingen, intensiveren we wervingsinspanningen via platforms zoals LinkedIn en schakelen headhunters in voor functies die moeilijk te vervullen zijn. Extra aandacht voor het onboarden van nieuwe medewerkers zorgt ervoor dat zij sneller kunnen bijdragen. Door te investeren in opleiding en ontwikkeling van de medewerkers, streven we naar behoud van personeel

en verhoging van de kwaliteit. De krapte is ook van invloed op de prestaties van onze partners en leveranciers. Werkzaamheden, diensten, en levering van materialen of grondstoffen kunnen hierdoor vertraging oplopen.

Vertraging in uitvoering projectportfolio

De projectenportfolio van het waterschap kent een grote diversiteit aan projecten. Dat maakt dat er meerdere factoren meespelen in de voorbereiding en realisatie van projecten. De belangrijkste risico's voor vertraging in de realisatie van projecten en daarmee de doelrealisatie zijn: grondverwerving (ten behoeve van KRW-doelen), weersextremen (vertraging of beperkte uitvoeringsperiode door te natte of te droge omstandigheden), nieuwe en complexere regelgeving (stikstofplafond, social return, netcongestie - geen nieuwe aansluiting of verzwaring mogelijk) en levertijden van materialen. Een toenemend probleem is de beschikbare capaciteit in de markt om projecten te realiseren: de markt wordt overvraagd. Dit drijft de prijs voor uitvoering van projecten flink op. Mitigerende maatregelen zijn ten dele te realiseren, bijvoorbeeld door werkzaamheden in de uitvoering op te splitsen waardoor werk bij kleinere (regionale) aannemers wordt neergelegd die vaak goedkoper en wel beschikbaar zijn. Mitigerende maatregelen om vertraging te voorkomen zijn vaak projectspecifiek en door externe factoren als weersextremen ook lang niet altijd te voorkomen.

Aanpassing belastingstelsel

Modernisering van het stelsel is een belangrijke stap om de toekomstige waterveiligheid en -beheer in Nederland te garanderen, met oog voor klimaatadaptatie en milieubescherming. Het voorstel biedt oplossingen voor de meest urgente knelpunten. Ook geeft het mogelijkheden om het profijtbeginsel in de watersysteemheffing beter toe te passen: hoe meer profijt een belanghebbende van het waterschap heeft, hoe meer de belanghebbende betaalt. De aanpassing wordt daarnaast benut om ruimte te geven aan een aantal ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid, de circulaire economie en de energietransitie. Met de voorstellen om de zuiverings- en verontreinigingsheffing aan te passen willen de waterschappen bereiken dat er minder milieu- en mensbelastende stoffen gebruikt hoeven te worden. Daarnaast kunnen er plusvoorzieningen – de kosten van activiteiten die waterschappen uitvoeren bovenop hun normale taakuitoefening – in rekening worden gebracht en is er de mogelijkheid een lagere heffing op te leggen aan bedrijven als er waardevolle grondstoffen uit het afvalwater kunnen worden gehaald.

Het wetsvoorstel voor het nieuwe belastingstelsel voor de waterschappen is op 18 april 2024 aangenomen door de Tweede Kamer. De verwachting is nog dat het wetsvoorstel spoedig in de Eerste Kamer behandeld zal worden om de inwerkingtreding per 1 januari 2026 te kunnen garanderen. Waterschap Brabantse Delta is gestart met een projectgroep voor implementatie van het nieuwe belastingstelsel. De leerpunten uit het kostentoedelingsproces 2023 naar aanleiding van vragen vanuit het bestuur, eigen ervaringen en de aanbevelingen uit het kostentoedelingsonderzoek worden hierin meegenomen. Vanwege de wijziging van de wet wijzigt ook de wijze van kostentoedeling. Daarom zal in aanloop naar de inwerkingtreding in 2026 in de loop van 2025 een kostentoedelingsonderzoek plaatsvinden.

2.2 ONTWIKKELINGEN SINDS HET VORIGE BEGROTINGSJAAR/MEERJARENRAMING

In deze paragraaf worden kort de belangrijkste algemene ontwikkelingen van het afgelopen jaar geschetst.

Nieuwe verslaggevingsregels waterschappen

Hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit is geactualiseerd op basis van de meest recente ontwikkelingen en inzichten. De nieuwe wetgeving gaat in op 1 januari 2025. In dit hoofdstuk staan regels waaraan de meerjarenraming, de begroting, het jaarverslag en de jaarrekening van het waterschap moeten voldoen. De begroting en verantwoording is daarmee transparant en navolgbaar voor alle betrokken partijen. Met deze regels wordt er bovendien voor gezorgd dat onder andere het algemeen bestuur, de provinciale toezichthouder en Europese instellingen worden voorzien van de informatie die nodig is voor het uitvoeren van hun (controleerende) taak. In bijlage 1 worden de belangrijkste wijzigingen weergegeven. Deze zijn allen verwerkt in de voorliggende Begroting 2025.

Stand van zaken ministeriële regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen

De nieuwe Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (het BBVW) die vanaf 2025 geldt, bevat een nadere uitwerking van hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. De ministeriële regeling wordt naar verwachting in november of december 2024 gepubliceerd. Er is een groot aantal onderwerpen uit het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) overgenomen. De regeling bepaalt onder andere hoe de kengetallen berekend worden, die door waterschappen worden gebruikt en sluit aan op wijzigingen die in het Waterschapsbesluit zijn doorgevoerd. Vooruitlopend op deze nieuwe regeling heeft het waterschap op basis van de huidige kennis al zo veel mogelijk wijzigingen doorgevoerd in de voorliggende begroting.

Stand van zaken modelverordeningen artikel 108 en 109 Waterschapswet

De Unie van Waterschappen is bezig met een landelijke actualisatie van de modelverordening Beleids- en verantwoordingsfunctie (artikel 108 Waterschapswet) en modelverordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie (artikel 109). Bij de modelverordening van artikel 108 wordt onderscheid gemaakt in wettelijke minimale bepalingen en vrijwillige bepalingen waar ieder waterschap een eigen kleuring aan kan geven. Ten aanzien van beide modelverordeningen loopt er nog een discussie over de regels voor de accountantscontrole. Dit is nu voorgelegd aan de Raad van State. Het is onduidelijk wanneer het gevraagde advies kan worden verwacht. De verwachting is dat beide modelverordeningen definitief worden vastgesteld in de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen in april 2025.

Aanpassing verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie Brabantse Delta (artikel 108)

In de geest van de nieuwe wetgeving heeft Brabantse Delta de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie in mei 2024 geactualiseerd. Na oplevering van de modelverordening artikel 108, wil Brabantse Delta naast de noodzakelijke aanpassingen ook het moment benutten om de Planning & Control-cyclus met programmasturing verder door te ontwikkelen en de eigen verordening hierop aan te passen. In het voorjaar 2025 wordt de verordening van het waterschap in de bestuurlijke route gebracht. Dit is een natuurlijk moment voorafgaand aan de Kadernota. Na vaststelling treedt de verordening beleids- en verantwoordingsfunctie dan met terugwerkende kracht in werking per 1 januari 2025.

Verordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van waterschap Brabantse Delta (artikel 109)

De aanpaste verordening wordt in december 2024 aan het algemeen bestuur aangeboden, tegelijkertijd met de jaarlijkse vaststelling van het financieel normenkader en het controleprotocol.

2.3 BELANGRIJKSTE AFWIJKINGEN TEN OPZICHTE VAN DE MEERJARENRAMING

Netto lasten

Het uitgangspunt voor deze begroting zijn de voorgaande kadernota's. In de Kadernota 2024-2028 is de laatste meerjarenbegroting opgesteld en in de Kadernota 2025-2029 zijn op hoofdlijnen de aanvullingen weergegeven als gevolg van autonome ontwikkelingen, wetgeving en bestuurlijke keuzen. In onderstaande tabel worden de netto lasten van deze begroting afgezet tegen die van de Kadernota 2025-2029:

Jaar	Netto lasten Begroting 2025	Netto lasten KN 2025-2029	Extra lasten KN 2025-2029 ¹	Netto lasten KN 2024-2028
2025	199.927	196.163	719	195.444
2026	208.671	208.092	4.127	203.964
2027	219.291	218.332	6.560	211.772
2028	229.787	224.910	6.752	218.158
2029	240.169		6.763	

Tabel 1: Netto lasten Begroting 2025 afgezet tegen de Kadernota 2025-2029 (bedragen x € 1.000,-)

Vanwege een aantal autonome ontwikkeling die buiten de invloedssfeer van het waterschap liggen, lukt het niet helemaal om binnen de netto lasten ontwikkeling van de Kadernota 2025-2029 te blijven. De belangrijkste ontwikkelingen van na de peildatum van de Kadernota 2025-2029 zijn:

- De kosten voor elektriciteit zijn in 2025 € 1,5 miljoen hoger dan voorzien bij de Kadernota. In april was 70% van de elektriciteit voor 2025 ingekocht. De laatste 30% is daarna ingekocht tegen een hogere kWh prijs (+ € 0,065). Voor de jaren daarna wordt een minder hoge stijging verwacht.
- Het maaibestek is onlangs gepubliceerd en de eerste ramingen laten een forse stijging van de kosten zien. Er is voornamelijk € 800.000 extra opgenomen in de begroting.
- De verwachte bijdrage aan waterschap De Dommel is hoger. Op basis van tariefafspraken zuivert De Dommel in Tilburg afvalwater dat afkomstig is uit het beheersgebied van Brabantse Delta. De bijdrage is op basis van recente gegevens met € 850.000 naar boven bijgesteld in 2025, oplopend tot € 1,5 miljoen in 2028. Tegenover de bijdrage aan De Dommel staat een belastingopbrengst. De bijdrage wordt betaald tegen het belastingtarief van De Dommel en de belastingen worden geïnd op basis van het zuiveringstarief van Brabantse Delta.
- De bijdrage aan Slibverwerking Noord-Brabant is voor 2025 met ongeveer € 0,5 miljoen naar boven bijgesteld. Dit bedrag is gebaseerd op de conceptbegroting 2025 SNB.

Daarnaast zijn er in 2025 een aantal eenmalige bedragen opgenomen bij het proces Onderhouden: extra budget voor inspectie kunstwerken passieve waterbeheersing, inleen van personeel vooruitlopend op aanvraag extra FTE's (basis op orde), doorontwikkeling van het assetmanagement systeem en eenmalige advisering voor baggerwerkzaamheden. De extra kosten zijn € 725.000, er is eenmalig € 350.000 bezuinigd op andere posten.

Naast deze ontwikkelingen is er voor de jaren 2028 en 2029 een forse stijging van de lasten te zien. De verwachting is dat er in de Waterketen enkele grote projecten worden gerealiseerd met een relatief korte afschrijvingstermijn. Wanneer deze lasten daadwerkelijk gaan vallen is nog onzeker. Naast bovengenoemde afwijkingen zijn er nog vele andere plussen en minnen die samen het totale verschil bepalen. Naast de netto lasten zijn ook de belastingeenheden geactualiseerd op basis van de laatste inzichten. Hiervoor wordt verwezen naar hoofdstuk 4.

¹ Zie bijlage 2 van de Kadernota 2025-2029 'voorstel DB'. De extra reserve inzet is niet meegenomen in de netto lasten, maar bij de berekening van de belastingtarieven (zie hoofdstuk 4)

2.4 UITEENZETTING UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

De volgende financiële uitgangspunten zijn gehanteerd bij het opstellen van de Begroting:

Financiële uitgangspunten	Begroting 2025	Kadernota jaar 2025	Begroting 2024
Loonkostenontwikkeling	3,60%	3,60%	6,10%
Inflatie	2,50%	2,50%	3,30%
Rente	3,00%	3,25%	3,25%

Tabel 2: Belangrijkste financiële uitgangspunten Begroting 2025

Voor een meer uitgebreide toelichting met betrekking tot de gehanteerde uitgangspunten en normen wordt verwezen naar hoofdstuk 2 van de financiële begroting (deel II).

3 PROGRAMMAPLANNEN

3.1 Programmaplannen Begroting 2025 en meerjarenraming

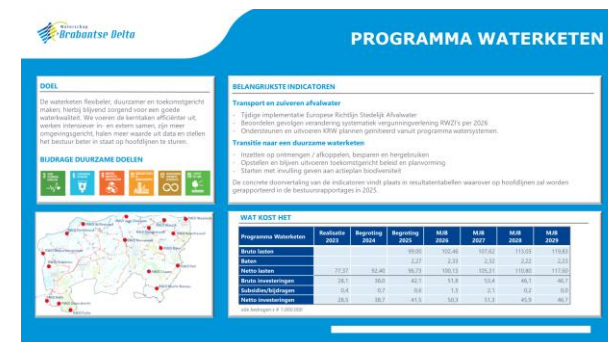
Kosten ontwikkelprogramma's

<p>1 GEEN ARMOEDE</p> 	<p>2 GEEN HONGER</p> 	<p>3 GOEDE GEZONDHEID EN WELZIJN</p> 	<p>4 KWALITEITS-ONDERWIJS</p> 	<p>5 GENDER-GELIJKHEID</p> 	<p>6 SCHOON WATER EN SANITAIR</p>
<p>7 BETAALBARE EN DUURZAME ENERGIE</p> 	<p>8 EERLIJK WERK EN ECONOMISCHE GROEI</p> 	<p>9 INDUSTRIE, INNOVATIE EN INFRASTRUCTUUR</p> 	<p>10 ONGELIJKHEID VERMINDEREN</p> 	<p>11 DUURZAME STEDEN EN GEMEENSCHAPPEN</p> 	<p>12 VERANTWOORDE CONSUMPTIE EN PRODUCTIE</p>
<p>13 KLIMAATACTIE</p> 	<p>14 LEVEN IN HET WATER</p> 	<p>15 LEVEN OP HET LAND</p> 	<p>16 VREDE, JUSTITIE EN STERKE PUBLIEKE DIENSTEN</p> 	<p>17 PARTNERSCHAP OM DOELSTELLINGEN TE BEREIKEN</p> 	<p>DUURZAME ONTWIKKELINGS DOELSTELLINGEN</p>

Zelfde opbouw

Hoe ziet de opbouw eruit?

Vanaf de Begroting 2025 zullen de resultaattabellen met de doelstellingen op detailniveau niet meer worden gebruikt om het algemeen bestuur te informeren. Dit zal meer op hoofdlijnen worden gedaan. De tabellen worden nog wel opgesteld en gebruikt voor de interne sturing.

DOEL

De waterketen flexibeler, duurzamer en toekomstgericht maken; hierbij blijvend zorgend voor een goede waterkwaliteit. We voeren de kerntaken efficiënter uit, werken intensiever in- en extern samen, zijn meer omgevingsgericht, halen meer waarde uit data en stellen het bestuur beter in staat op hoofdlijnen te sturen.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

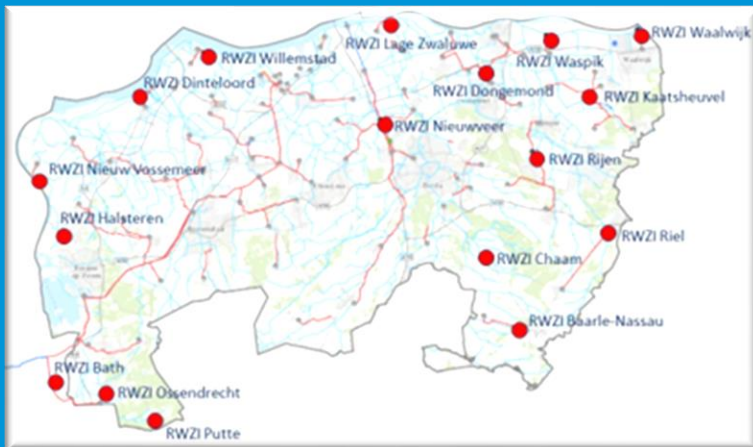
Transport en zuiveren afvalwater

- Tijdige implementatie Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater
- Beoordelen gevolgen verandering systematiek vergunningverlening RWZI's per 2026
- Ondersteunen en uitvoeren KRW plannen geïnitieerd vanuit programma watersystemen.

Transitie naar een duurzame waterketen

- Inzetten op ontmengen / afkoppelen, besparen en hergebruiken
- Opstellen en blijven uitvoeren toekomstgericht beleid en planvorming
- Starten met invulling geven aan actieplan biodiversiteit

De concrete doorvertaling van de indicatoren vindt plaats in resultatentabellen waarover op hoofdlijnen zal worden gerapporteerd in de bestuursrapportages in 2025.

WAT KOST HET

Programma Waterketen	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Bruto lasten			99,00	102,46	107,62	113,03	119,83
Baten			2,27	2,33	2,32	2,22	2,23
Netto lasten	77,37	92,40	96,73	100,13	105,31	110,80	117,60
Bruto investeringen	28,1	38,0	42,1	51,8	53,4	46,1	46,7
Subsidies/bijdragen	0,4	0,7	0,6	1,5	2,1	0,2	0,0
Netto investeringen	28,5	38,7	41,5	50,3	51,3	45,9	46,7

alle bedragen x € 1.000.000

THEMA: TRANSPORT EN ZUIVEREN AFVALWATER / doelstelling:

Het programma waterketen is verantwoordelijk voor het transporten en zuiveren van afvalwater. Dit is een wettelijke en maatschappelijke taak. We voldoen aan eisen en afspraken die de wetgever, partners en wijzelf verlangen. Zolang een echte systeemverandering niet haalbaar is passen we installaties en processen aan om toe te werken naar de transitie van de waterketen. In de uitvoering worden niet wettelijke taken die steeds belangrijker worden, afgewogen. Dit zijn taken zoals energie, klimaat en circulariteitsdoelen van de waterschappen en haar partners. Dit doen we volgens de principes van assetmanagement. De implementatie van de principes van assetmanagement komt in 2025 in een volgende fase.

THEMA: TRANSITIE NAAR EEN DUURZAME EN INNOVATIEVE WATERKETEN / doelstelling:

Met het einddoel voor ogen transformeren en bouwen we naar een duurzame en houdbare waterketen. Deze voegt optimaal waarde toe aan de samenleving, omgeving en toekomstige generaties. Een waterketen die de ruimte biedt om eigen keuzes te maken.

De wijze van afvalwater zuiveren is op termijn niet meer toekomstbestendig. Daarom wordt ingezet op een transitie om vanuit de huidige werkwijze naar een toekomstbestendige werkwijze te komen. Daarbij ligt niet alleen de focus op de huidige watertaken, maar ook op een circulaire waterketen. Het komende jaar zien we dit vooral terug in initiatieven in de energietransitie, de Europese Richtlijn Stedelijk afvalwater en pilots om te komen tot afkoppelen van regenwater. Dit doen we gefaseerd, in 2025 werken we aan een toekomstbestendig plan voor de RWZI Dongemond, met de kennis van nu. Ook werken we aan een strategische visie die ons helpt om naar de toekomst toe keuzes te maken.

De volgende onderwerpen komen daarin aan bod;

- Afvalbenadering naar de grondstofbenadering zoals hergebruik van effluent en van hoogwaardige productkostenbenadering naar de waarde benadering
- Waarde in de vermindering van broeikasgassen, klimaatneutraal of -positief worden, oppervlaktewaterkwaliteit en voldoende water
- Naast de eisen die aan de waterketen gesteld worden, zoeken we kansen om extra waarde toe te voegen.

Daarnaast dragen we via onze verbonden partijen, zoals SNB, ook steeds meer bij aan een duurzame waterketen.

Vanuit het programma Klimaat en Duurzaamheid worden steeds meer initiatieven overgedragen naar de waterprogramma's. Voor programma waterketen betekent dit gestart wordt met de uitvoering van het waterbesparingsplan en grondstofterugwinning uit influent. Gedurende 2025 is de verwachting dat er nog meer activiteiten worden overgedragen vanuit het programma Klimaat en Duurzaamheid.

RISICO'S EN AANDACHTSPUNTEN:

1. Veranderende lozingseisen:
  - De gevolgen van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater zijn nog niet duidelijk.
  - Lozingsnormen voor de RWZI's worden mogelijk aangepast en strenger, dit kan forse consequenties hebben voor de zuivering en energieverbruik.
  - De huidige installaties zijn vrijwel uitgenut. Hierdoor is er weinig tot geen ruimte om strengere eisen of verhoogde ambities binnen de huidige installaties op te vangen.
2. Netcongestie en stroomuitval.
3. Alle waterschappen gaan tegelijk opdrachten op de markt zetten op het gebied van advies en uitvoering.
4. Het budget vraagt om een fors grotere uitvoeringscapaciteit. In de huidige (arbeids)markt is dit een uitdaging.
5. Belemmeringen in bouw door externe factoren zoals stikstof, KRW, PFAS en mogelijk andere zorgwekkende stoffen.
6. Innovaties leiden niet altijd tot een succes en kunnen ook mislukken.
7. Binnen de waterketen staan we de komende jaren voor forse investeringen. Voor het realiseren hiervan zal de druk en benodigde ondersteuning toenemen bij met name de operationele processen.
8. We vragen veel van onze installaties in combinatie met de ambities en bijbehorende (zuiverings)capaciteit.

PROGRAMMA WATERVEILIGHEID EN VAARWEGEN

DOEL

Het risico op een overstroming beperken. De principes van Meerlaagsveiligheid (sterke keringen, ruimtelijke inrichting minder kwetsbaar maken, en crisisbeheersing) zijn hiertoe de basis. Daarnaast wordt er gewerkt aan veilig en bevaarbaar water. Zo kan iedereen rondom water veilig wonen, werken en genieten.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

Waterveiligheid:

Primaire keringen voldoen aan de norm voor 2050 / KPI eind 2025 : 64%

Regionale keringen voldoen aan de norm voor 2030 / KPI eind 2025 : 91%

Vaarwegen:

In 2027 voldoen de vaarwegen aan de geldende richtlijnen / KPI eind 2025: 70%

Muskusrattenbeheer:

In 2035 zijn de muskusratten teruggedrongen tot aan de landsgrens / KPI eind 2025: -10% (10% minder vangsten)

Strategisch Crisismanagement: In 2027 werken we volgens de principes van Strategisch Crisismanagement
KPI eind 2025: visie toekomstbestendige crisisaanpak is opgesteld

WAT KOST HET?

Programma Waterveiligheid en Vaarwegen	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Bruto lasten			37,45	39,38	39,94	43,19	44,64
Baten			2,15	2,17	2,20	2,19	2,22
Netto lasten	23,28	30,02	35,30	37,22	37,74	41,00	42,42
Bruto investeringen	38,8	41,7	24,3	25,9	36,5	69,4	67,7
Subsidies/bijdragen	2,8	8,40	5,2	10,2	19,6	52,8	51,4
Netto investeringen	36,0	33,3	19,1	15,7	16,9	16,6	16,3

alle bedragen x € 1.000.000

THEMA: WATERKERINGEN OP ORDE

Primaire waterkeringen / doelstelling:

In 2050 moeten alle primaire waterkeringen in Nederland aan de norm voldoen. Dit gebeurt binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Vrijwel de gehele verbeteropgave voor waterschap Brabantse Delta is opgenomen op het Hoogwaterbeschermingsprogramma. In 2025 lopen de verbeterprojecten volgens planning. Naast het verbeteren van de primaire waterkeringen, worden ook maatregelen in de beheerorganisatie doorgevoerd om de waterkeringen verder op orde te krijgen. Zo wordt in 2025 gestart met het proces tot vaststelling van de legger primaire keringen.

Regionale waterkeringen / doelstelling:

In 2030 moeten alle regionale waterkeringen in Noord-Brabant aan de norm voldoen. In 2024 is het project Verbeteren Regionale Keringen afgerond. Hiermee is een groot deel van de regionale keringen op orde. Het waterschap heeft nog een verbeteropgave bij de regionale waterkeringen langs het Markkanaal en Drongelense Kanaal. De voorbereidingen van deze projecten gaan verder in 2025, waarbij de waterkeringen uiterlijk in 2030 zijn verbeterd. In 2025 wordt de tweede fase van het verbeteren van de kunstwerken in regionale keringen gestart. Voor het verder in beeld krijgen van het doelmatig beheer van regionale keringen wordt in 2025 beoordeeld of er een noodzaak is tot het aanpassen van het Vastgoedbeleid.

Muskus- en beverrattenbeheer / doelstelling:

Er wordt verder ingezet op het terugdringen van muskusratten tot aan de landsgrens.

PROGRAMMA WATERVEILIGHEID EN VAARWEGEN

THEMA: STRATEGISCH CRISISMANAGEMENT / doelstelling:

In de visie op Waterveiligheid is het model strategisch crisismanagement opgenomen. Dit model helpt om bewust na te denken en keuzes te maken over het verkleinen van het risico (de kans of het effect). Strategisch crisismanagement heeft een prominente plek gekregen in het coalitieakkoord "Water verbindt ons". Verschillende elementen van Strategisch Crisismanagement zijn in 2024 reeds uitgewerkt. In 2025 wordt verder gewerkt aan een stevige basis door het opstellen en implementeren van een Visie Toekomstbestendige Crisisaanpak.

THEMA: SCHEEPVAARTBEHEER OP ORDE

Scheepvaartbeheer omvat het vaarwegbeheer ("bakbeheer") en het nautisch beheer (veilig en vlot verkeer over water).

Vaarwegbeheer / doelstelling: 70% van de belangrijkste vaarwegen voldoen in 2025 aan de vigerende richtlijnen.

Nautisch beheer / doelstelling: In 2025 wordt de uitvoering van het nautisch beheer verder geprofessionaliseerd door de uitvoering van het Operationeel Nautisch Beleid. Daarnaast wordt samen met de provincie gewerkt aan een gezamenlijk ambitieniveau op langere termijn.

THEMA: DUURZAAMHEID EN INNOVATIE

Klimaatbestendige ruimtelijke ontwikkeling:

De verandering van het klimaat heeft grote impact op de regio Midden- en West-Brabant. De druk op de ruimte neemt toe, ontwikkelingen zoals nieuwe woningbouwlocaties vinden in hoog tempo plaats, terwijl we tegelijkertijd steeds vaker geconfronteerd worden met weersextremen. Dit vraagt om een stevige aanpak om samen met partners, medeoverheden, inwoners en bedrijven te werken aan duurzame ruimtelijke keuzes en een klimaatrobuuste inrichting van het gebied. In de visie Waterveiligheid (2022) is een handelingsperspectief beschreven, waar binnen het programma Waterveiligheid en Vaarwegen invulling aan wordt gegeven. Dit gebeurt door aan de ene kant de werking van en gevolgen op eigen assets in beeld te brengen en aan de andere kant een proactieve houding aan te nemen richting de medeoverheden welke in het ruimtelijke domein acteren.

Duurzaam beheer van waterkeringen en vaarwegen:

Binnen het programma Waterveiligheid en Vaarwegen wordt invulling gegeven aan de duurzaamheidsambities door:

- De ambities rondom circulariteit voor waterveiligheid en vaarwegen worden in 2025 verder geconcretiseerd. Daarbij gaat het vooral over het hergebruiken van bagger en verticale verdedigingen (zoals beschoeiingen en damwanden)
- De huidige beheervorm van waterkeringen wordt in 2025 vergeleken met de ambities rondom biodiversiteit. Daar waar een verbetering mogelijk is zal dat verder worden uitgewerkt, met als resultaat een plan van aanpak.
- Het baggeren van vaarwegen zal vanaf 2025 volledig elektrisch worden uitgevoerd.

RISICO'S EN AANDACHTSPUNTEN

Het klimaat verandert. Het waterschap kan hierdoor steeds vaker worden geconfronteerd met extreme onvoorziene situaties. Het omgaan met onzekerheden wordt hierdoor steeds belangrijker. Strategisch Crisismanagement geeft handvatten om hier invulling aan te geven. Om die reden wordt ook in 2025 ingezet op het opstellen van herstelplannen en wordt gekeken naar de mogelijkheden voor het toepassen van early-warning systemen. Echter, klimaatverandering blijft een groot risico.

Het verbeteren van de primaire keringen gaat via het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Door financiële druk zijn landelijk enkele maatregelen geïntroduceerd, onder andere het niet volledig programmeren van nieuwe dijkverbeteringsprojecten. In het geval van waterschap Brabantse Delta gaat dat om de dijkverbeteringen "Geertruidenberg-Noord en Dombosch" en "Wilhelminakanaal, Amertak en Donge". Hiervoor zal alleen de (voor-) verkenning worden geprogrammeerd. Na de uitvoering van deze fase(s) zal opnieuw worden bekeken of er financiële ruimte is binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Er is een landelijk tekort van inzet met betrekking tot het beheer van muskusratten. Hierdoor zou op termijn de uiteindelijke doelstelling (terugdringen tot de landsgrens) in het geding kunnen komen. Voor het beheergebied van waterschap Brabantse Delta gaat de inzet onverminderd door.

DOEL

Het waterschap investeert met gebiedspartners en water- en bodembegebruikers in grensoverschrijdende klimaatrobuuste waterlandschappen (horizon 2050). We sluiten aan bij natuurlijke processen en werken aan gezond, voldoende water als levensader voor biodiversiteit en een aantrekkelijke leefomgeving. Hierbij zetten we ons in voor voldoende water van goede kwaliteit, waarbij we anticiperen op veranderingen in het klimaat en weersextremen.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

11073 km watergang in beheer (cat. a en b)
261 km ecologische verbindingzones in beheer
223 gemalen
2042 stuwen

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

Gezond water: Realisatiegraad Kaderrichtlijn Water / KPI 2025: 59%

Water in balans:

Mate van realisatie droogtemaatregelen (%) / KPI 2025: 50%

Voldoen aan marges peilbesluiten / KPI 2025: 87%

Klimaatbestendige regio: Het aantal stroomgebieden waar we een actuele, integrale visie hebben opgesteld vanuit het handelingsperspectief "Water en Bodem sturend" / KPI 2025: 3 stroomgebieden

WAT KOST HET?

Programma Watersystemen	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Bruto lasten			73,80	78,02	83,08	84,73	87,06
Baten			3,51	3,77	3,79	3,56	3,59
Netto lasten	58,20	64,20	70,29	74,25	79,30	81,17	83,46
Bruto investeringen	20,1	21,7	19,0	20,8	21,3	14,9	12,7
Subsidies/bijdragen	10,8	9,5	7,0	7,2	8,9	2,3	1,0
Netto investeringen	9,3	12,2	12,0	13,6	12,4	12,6	11,7

alle bedragen x € 1.000.000

THEMA: GEZOND WATER / doelstelling:

We streven in West-Brabant naar een gezonde leefomgeving waarin gezond water een essentieel onderdeel is.

In 2027 dient het watersysteem te voldoen aan de eisen aangegeven in de Kaderrichtlijn Water (KRW). Hierbij dragen niet alleen projecten, maar ook maatregelen in het dagelijks beheer en diverse stimuleringsmaatregelen aan die worden uitgevoerd. De waterkwaliteitsopgave is breder dan de KRW en loopt door na 2027. In 2025 stellen we samen met Provincie en waterschappen in Brabant een uitvoeringsprogramma op in het kader van de KRW impuls. Hiermee werken we aan een hoger KRW doelbereik, en de waterkwaliteitsopgave voor de langere termijn. Onderdeel hiervan is een gerichte aanpak voor microverontreinigingen.

Bij de verbetering van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit wordt met ingang van 2025 ingezet op het versterken van de biodiversiteit volgens het in 2024 vastgestelde beleidskader met activiteiten voor waterlopen en oevers.

THEMA: WATER IN BALANS / doelstelling:

Water in balans gaat over het maken van keuzes over de waterhuishouding. Dit in relatie tot landbouw, natuur en bebouwing in zowel droge als natte omstandigheden. Hierbij is de inrichting van het gebied en het grondgebruik van belang. Uiteindelijk willen we toewerken naar een klimaat robuuste inrichting van ons gebied. Daarbij hoort een zoetwatervoorziening in de polders en waterbeschikbaarheid in de vrij-afwaterende delen van West-Brabant.

Grondwater is een belangrijke factor om de balans tussen functies te bereiken. We hebben aandacht voor de mogelijkheden en risico's van klimaatverandering en weersextremen. Daarbij is communicatie met inwoners over waterbewustzijn en bijbehorend handelingsperspectief belangrijk.

THEMA : KLIMAATBESTENDIGE REGIO / doelstelling:

De verandering van het klimaat heeft grote impact op de regio Midden- en West-Brabant, zeker ook voor het waterbeheer. Terwijl de druk op de ruimte toeneemt. En ontwikkelingen zoals nieuwe woningbouwlocaties in hoog tempo plaatsvinden, worden we tegelijkertijd steeds vaker geconfronteerd met weersextremen. Dit vraagt om een stevige aanpak om samen met partners, medeoverheden, inwoners en bedrijven te werken aan een duurzame ruimtelijke keuzes (rekening houdend met het water- en bodemsysteem) en een klimaat robuuste inrichting van het watersysteem. Daarbij maken we beleidsmatige en gebiedsgerichte afwegingen die leiden tot een evenwichtige inrichting van Midden- en West-Brabant in 2050.

Om deze evenwichtige inrichting te bereiken, hebben we in 2024 het principe "Water en Bodem sturend" een impuls gegeven. Hierin hebben we een koers vastgelegd en deze uitgedragen (Handelingsperspectief Water en Bodem Sturend).

Voor 2025 en verder geven we uitvoering aan dit perspectief door blijvende communicatie en door te werken volgens de tweesporen aanpak uit het handelingsperspectief.

RISICO'S EN AANDACHTSPUNTEN

Uitvoering van de KRW maatregelen voor 2027 is en blijft een grote uitdaging. Aangezien realisatie niet door het waterschap alleen te behalen is, is het belangrijk de urgentie bij stakeholders te blijven benadrukken. De KRW impuls Brabant, die de waterschappen samen met de Provincie uitvoert, zal eind 2024/begin 2025 een scherpere duiding opleveren over het handelingsperspectief van het waterschap en zijn partners.

Voor zowel de KRW maatregelen maar ook het toewerken naar een evenwichtige ruimtelijke inrichting is het van belang beschikking te hebben over gronden. Belangrijk risico is dan ook de hoge gronddruk gezien de vele maatschappelijke opgaves die er liggen. Optimale inzet van het beschikbare instrumentarium is hierbij cruciaal.

Een evenwichtige ruimtelijke inrichting is voor wat betreft het onderdeel water noodzakelijk om te komen tot een voldoende robuust watersysteem. Een robuust watersysteem is in staat om te gaan met zowel droge als natte omstandigheden. We zijn daarbij sterk afhankelijk van onze gebiedspartners. Het waterschap zal hierbij als één van de spelers in de ruimtelijke inrichting inzetten op het gedachtengoed "Water en Bodem sturend".

PROGRAMMA KLIMAAT EN DUURZAAMHEID

DOEL

Waterschap Brabantse Delta neemt een maatschappelijke verantwoordelijkheid en pakt een actieve rol in het verduurzamen van onze omgeving. We werken samen met partners aan een vitale regio die klimaatbestendig, klimaatneutraal en circulair is en waarbinnen biodiversiteit is hersteld.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

WAT KOST HET?

De activiteiten in dit programma zorgen voor een impuls en strategiebepaling op het gebied van Klimaat & Duurzaamheid bij de uitvoering van onze kerntaken. Deze zijn opgenomen in de programma's Watersystemen, Waterveiligheid & Vaarwegen en Waterketen. De kosten van de activiteiten van dit programma maken integraal onderdeel uit van de geraamde kosten voor de drie bovengenoemde programma's en de bedrijfsvoering van het waterschap. Bovenstaande geldt ook voor de investeringen. Aan dit programma zijn geen directe investeringen gekoppeld.

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

Klimaatadaptatie: In 2050 is ons werkgebied waterrobuust en klimaatbestendig ingericht.

Klimaatneutraal: Het waterschap streeft naar klimaatneutraliteit in de eigen bedrijfsvoering in 2035 en in de keten, inclusief de uitstoot van derden, in 2040.

Circulair: In het grondstoffenakkoord is de ambitie afgesproken om te streven naar een 100 % circulaire economie in 2050. Als tussenstap streeft het waterschap naar 50 % minder primair grondstoffengebruik in 2030.

Biodiversiteit: In 2050 heeft het waterschap een herstelde biodiversiteit.

Duurzaam opdrachtgeverschap: Bij alle inkopen en aanbestedingen wordt Duurzaam Opdrachtgeverschap toegepast.

THEMA: KLIMAAT EN DUURZAAMHEID

Duurzaam opdrachtgeverschap: Duurzaam opdrachtgeverschap vertalen we door naar onze eigen werkprocessen. Hierbij maken we gebruik van assetmanagement.

Klimaatbestendige regio:

- Het stimuleren van en deelnemen aan strategische ruimtelijke trajecten. Dit kunnen ruimtelijke trajecten van anderen zijn zoals de stedelijke regio's, het ruimtelijke voorstel en Powerport Moerdijk of (gebieds)processen die het waterschap zelf initieert op basis van het waterbeheerprogramma.
- Het ontwikkelen van een strategisch onderzoeksprogramma op het vlak van water en ruimte (klimaatadaptatie en water en bodem sturend), die het waterschap strategisch voorbereidt op de vragen van morgen.
- Het stimuleren van klimaatbewustzijn (in algemene zin – concrete initiatieven scharen we onder de waterprogramma's). Zoals de verdere doorvertaling van 'Water en bodem sturend' in de organisatie.

Klimaatneutraal:

- Energie: We verhogen duurzame opwek op onze assets, ontwikkelen een Slim Energiemanagementplan en verbeteren het CO2-dashboard voor realtime monitoring en sturing.
- Warmtetransitie: Samen met de Brabantse waterschappen stellen we een waterenergievisie op om proactief bij te kunnen dragen aan de warmtetransitie in de regio voor onder andere aquathermie.
- CO2-reductie: We werken aan het bereiken van trede 4 op de CO2-prestatieladder met concrete reductiedoelen. Daarnaast zet het waterschap zich in om, naast procesemissies, ook broeikasgasemissies uit veenweidegronden te verminderen.

Circulair: In 2025 stellen we een routekaart circulariteit op om de doelstellingen in 2030 te bereiken. Daarnaast werken we aan de volgende activiteiten:

- Waterkringloop: het aanwezige water optimaal benutten.
- Hergebruik grondstoffen uit watersystemen: inventariseren van mogelijkheden en benutten van kansen.
- Terugwinnen van grondstoffen uit de waterketen: ondersteunen van lopende innovatieve projecten.

Biodiversiteit: • Dit realiseren we door in te zetten op natuurlijke oplossingen in waterbeheer.

- Het inzetten van de eigen assets voor een ecologisch gezond en blauw-groen netwerk op basis van het actieplan biodiversiteit.
- Dit doen we door het herstellen van het ecosysteem te koppelen aan de andere maatschappelijke opgaven van het waterschap (integrale benadering).

RISICO'S EN AANDACHTSPUNTEN:

- Voor het behalen van de doelstellingen is er afhankelijkheid van maatregelen, activiteiten en gedrag van anderen.
- De landelijke beleidslijn en bijbehorende financiering zijn onzeker en soms conflicterend met de ingezette koers van Europese en regionale overheden.
- Op regionale schaal worden momenteel de stedelijke regio's geformaliseerd, voor het waterschap zijn dit belangrijke podia voor regionale samenwerking.
- Om de doelstellingen op de lange termijn te halen, moeten er nu activiteiten uitgevoerd worden. Dit vraagt een transitiepad en een concrete doorvertaling. Dat zijn complexe vraagstukken die gepaard gaan met onzekerheden en tegengestelde belangen.

PROGRAMMA INNOVATIE EN DIGITALE TRANSFORMATIE

DOEL

Waterschap Brabantse Delta ontwikkelt zich verder richting een innovatieve en digitaal georiënteerde organisatie. Watertaken worden slimmer, beter en anders uitgevoerd dankzij innovaties, digitale tools en informatie. Hierdoor wordt ook de dienstverlening verhoogd.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

Slim- en informatie gestuurd: Ieder proces heeft minstens 1 concreet plan uitgewerkt in value cases ten behoeve van efficiënter en effectiever informatie gestuurd werken.

Assetmanagement: Eind 2025 is assetmanagement op certificeerbaar niveau.

Bewustwording: Op basis van strategische personeelsontwikkeling en investeringen in bewustwording brengt iedere (team)manager actief ontwikkelactiviteiten in kaart brengen voor zijn of haar team.

- KPI eind 2025: 80%

Innovatie: Scenarioplanning is uitgewerkt in een toekomstscenario voor RWZI Dongemond.

Artificial Intelligence: Er zijn minimaal 2 processen actief met de inzet van AI (in een nieuwe toepassing).

WAT KOST HET?

Programma Innovatie en Digitale Transformatie	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Bruto investeringen	3,0	3,1	4,0	2,2	2,1	2,1	1,8
Subsidies/bijdragen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto investeringen	3,0	3,1	4,0	2,2	2,1	2,1	1,8

alle bedragen x € 1.000.000

De investeringen voor bedrijfsvoering zijn hier opgenomen. De kosten van de activiteiten van dit programma maken integraal onderdeel uit van de geraamde kosten voor de drie waterprogramma's en zijn daarom hier niet opgenomen.

PROGRAMMA INNOVATIE EN DIGITALE TRANSFORMATIE

THEMA: INNOVATIE EN DIGITALE TRANSFORMATIE / doelstelling:

In 2027 is waterschap Brabantse Delta zoveel als mogelijk getransformeerd naar een innovatieve en digitaal georiënteerde organisatie. Watertaken worden slimmer, beter en anders uitgevoerd dankzij innovaties, digitale tools en informatie. Hierdoor wordt ook de dienstverlening verhoogd.

Digitale transformatie

Zoals bekend is het doel van dit programma/ thema de kansen, verwachtingen en mogelijkheden van de toenemende digitalisering inzetten om de blijvende stap te maken naar een digitaal georiënteerde en wendbare organisatie (Digitale Transformatie) waarbij de omgeving centraal staat. Via de onderscheidenlijke sporen van het programma worden initiatieven die bijdragen aan het doel aangejaagd en gestimuleerd bij medewerkers en bestuurders en met elkaar in verbinding gebracht. Een ontwikkeling die hierbij opvalt is dat Digitale Ethiek steeds belangrijker wordt. Mede door de toename van de hoeveelheid aan data i.c.m. transparantie en de toenemende inzet van AI. Denk hierbij aan risico's van data die verzameld wordt via drones, big brown data, en de herleidbaarheid van data naar personen. Er wordt gestimuleerd bij pilots en projecten vooraf goed nadenken over ethische risico's.

In samenwerking met alle waterschappen is een nieuw Koersplan voor het Waterschapshuis opgesteld. Daarnaast is door de Unie van Waterschappen de zogenaamde Vaarkaat ten behoeve van de Digitale Transformatie van waterschappen opgesteld. Beide strategische documenten zijn ondersteunend aan de eerder door Brabantse Delta beschreven ambitie.

Het strategische thema voor de komende jaren is het verder brengen van datamanagement als basis voor datagedreven werken. Dit is randvoorwaardelijk voor het behalen van onze doelen binnen de waterprogramma's. Dit behelst investering in ontwikkeling van mens, proces en techniek.

Innovatie

De implementatie van een innovatiehub loopt vanuit 2024 door in 2025. Ook de realisatie van een R&D lab welke invulling geeft aan het thema innovatie vindt in 2025 plaats, in lijn met de gestelde programma doelstellingen. RWZI Dongemond is gekozen voor het scenariotraject vanwege de complexiteit van de opgaven en de onzekerheden. Dit zal bijdragen aan de ontwikkeling van diverse toekomstscenario's en het bekwaam maken van medewerkers in scenario denken. Het waterschap presenteert zijn innovaties op www.winnovatie.nl.

3.2 OVERZICHT DEKKINGSMIDDELEN

In onderstaande tabel worden de dekkingsmiddelen weergegeven waarmee de netto lasten van de programma's worden gedekt:

Dekkingsmiddelen	Begroting 2025	Begroting 2024	Jaarrekening 2023
Belastingopbrengsten			
- Watersysteemheffing	95.479	86.217	79.205
- Zuiveringsheffing	93.434	87.773	81.575
- Verontreinigingsheffing	392	448	449
Bijdrage Provincie vaarwegenbeheer	2.584	2.051	1.728
Dividenden	2.400	2.300	2.547
Overige algemene opbrengsten	500	0	40
Totaal dekkingsmiddelen	194.789	178.789	165.544

3.3 HEFFING VENNOOTSCHAPSBELASTING

Vanaf 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen vennootschapsbelastingplichtig. De financiële effecten van de Vpb-plicht zijn nu geformaliseerd in verschillende bepalingen in hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. De verwachting is dat er over 2025 geen vennootschapsbelasting afgedragen hoeft te worden. Op basis van aangiftes tot en met 2022 is er sprake van een verrekenbaar verlies van € 173.671.

Vennootschapsbelasting	Begroting 2025	Begroting 2024	Jaarrekening 2023
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0

Tabel 4: Tabel vennootschapsbelasting Begroting 2025 (in €)

3.4 ONVOORZIEN

In het Waterschapsbesluit is vastgelegd dat een waterschap in de begroting rekening dient te houden met onvoorziene uitgaven en een bedrag dient op te nemen om onvoorziene lasten te kunnen dekken. Jaarlijks wordt er € 500.000 in de begroting opgenomen ter dekking van onvoorziene uitgaven.

Onvoorzien	Begroting 2025	Begroting 2024	Jaarrekening 2023
Onvoorzien	500.000	500.000	0

Tabel 5: Post onvoorzien Begroting 2025 (in €)

In 2023 zijn er geen onvoorziene uitgaven gedaan die niet opgevangen konden worden binnen de begrote netto lasten van de programma's. Er is dan ook geen beroep gedaan op de post onvoorzien die voor € 500.000 in de Begroting 2023 was opgenomen.

4. Raming belastingopbrengsten en toelichting

4.1 CRITERIA, GRONDSLAGEN EN KWIJTSCHELDINGSBELEID

4.1.1 Objectieve, bedrijfseconomische criteria toerekening van kosten

Kostentoedelingsverordening

Op basis van de Waterschapswet moet het algemeen bestuur van een waterschap voor de watersysteemheffing ten minste eenmaal in de vijf jaar een kostentoedelingsverordening vaststellen. Deze verordening geeft aan welke categorie welk deel van de netto kosten van het watersysteembeheer moet opbrengen. In 2023 heeft het kostentoedelingsonderzoek voor de jaren 2024 en 2025 plaatsgevonden. De verdeling van de kosten van het Watersysteembeheer is voor 2024 en 2025 als volgt vastgesteld:

Categorie Watersysteembeheer	Verdeling 2024-2025
Ingezetenen	29,9%
Gebouwd	60,4%
Ongebouwd	9,5%
Natuur	0,2%

Tabel 6: Verdeling kosten Watersysteembeheer over de categorieën

4.1.2. Kwantitatieve grondslagen

Grondslagen tarief Watersysteembeheer

De tarieven voor het Watersysteembeheer zijn gebaseerd op het aantal inwoners (categorie 'ingezetenen', bedrag per huishouden), de economische waarde (categorie 'gebouwd') en de belastbare hectaren (categorieën 'ongebouwd' en 'natuur'):

- De heffing die de *categorie ingezetenen* betaalt, hangt samen met het aantal huishoudens.
- De heffing die de *categorie gebouwd* betaalt, hangt samen met de economische waarde van het gebouwde onroerend goed (WOZ-waarde). Het tarief is een vast percentage van de WOZ-waarde.
- De heffing die de *categorie ongebouwd* betaalt, hangt samen met de ongebouwde (agrarische) hectares grond. Voor openbare wegen geldt een tariefdifferentiatie van 250%. Natuur: onder natuurterreinen worden ongebouwde onroerende zaken verstaan waarvan de inrichting en het beheer geheel of nagenoeg geheel duurzaam zijn afgestemd op het behoud of de ontwikkeling van natuur. Ook bossen en open wateren met een oppervlakte van ten minste één hectare behoren tot natuurterreinen.

Grondslagen tarief Zuiveringsheffing

Het tarief voor de Zuiveringsheffing is gebaseerd op het aantal vervuilingseenheden. Aan de zuiveringsheffing zijn huishoudens en bedrijven onderworpen:

- Voor huishoudens wordt dit berekend, waarbij een eenpersoonshuishouden wordt gesteld op één vervuilingseenheid en een meerpersoonshuishouden op drie vervuilingseenheden.
- De zuiveringsheffing voor bedrijven is gebaseerd op de hoeveelheid en hoedanigheid van het afvalwater. Vaststelling kan plaatsvinden op basis van meetcijfers of op de tabel afvalwater-coëfficiënten.

De netto lasten van de taak zuiveringsbeheer worden omgeslagen over de totale netto vervuilingseenheden (totale vervuilingseenheden minus kwijschelding en oninbaar).

Verontreinigingsheffing

Voor directe lozingen van afvalwater op oppervlaktewater wordt een belastingaanslag verontreinigingsheffing opgelegd. De opbrengst wordt ingezet voor het nemen van maatregelen tot het tegengaan en voorkomen van verontreiniging van het oppervlaktewater als gevolg van het direct lozen vanuit woon- of bedrijfsruimtes.

4.1.3. Beschrijving kwijscheldingsbeleid

Op grond van artikel 144 van de Waterschapswet heeft het algemeen bestuur van het waterschap bepaald dat bij een inkomen dat gelijk of lager is dan 100% van het norminkomen volledige kwijschelding plaatsvindt. Hierbij sluiten we aan bij de gemeentelijke toetsing.

4.2 WATERSYSTEEMBEHEER

4.2.1. Raming van belastingopbrengsten

Hieronder wordt de begroting van de taak Watersysteembeheer weergegeven met de te dekken netto lasten en de raming van de belastingopbrengsten.

Begroting 2025 taak Watersysteembeheer	Begroting 2025	Begroting 2024
TOTAAL netto lasten	101.810	92.176
Opbrengst verontreinigingsheffing	-392	-448
TOTAAL te dekken netto lasten	101.418	91.728
Opbrengst heffingen	-95.479	-86.217
<i>Voorgestelde resultaatbestemming:</i>		
Toevoeging bestemmingsreserve DFB	1.025	1.077
Onttrekking bestemmingsreserve DFB	-1.348	-1.514
Onttrekking bestemmingsreserve cloudsoftware	-210	
Mutatie algemene reserve	12	48
Onttrekking (-) /toevoeging (+) egalisatiereserve	-5.418	-5.122
TOTAAL dekking	-101.418	-91.728

Tabel 7: Begroting 2025 taak Watersysteembeheer (bedragen x € 1.000,-)

4.2.2. Toelichting op de verwachte opbrengsten uit belastingheffing

Oorzaken verschil begroting 2025 en 2024

De belastingtarieven worden bepaald door de netto lasten van de taak Watersysteembeheer, de overige dekkingsmiddelen, de inzet van de reserves en de belastingeenheden. In deze paragraaf gaan we in op de ontwikkeling van de belastingeenheden. De ontwikkeling van de netto lasten, overige dekkingsmiddelen en reserves zijn elders in de begroting toegelicht.

De tarieven voor het Watersysteembeheer zijn gebaseerd op het aantal inwoners (categorie 'ingezetenen', bedrag per huishouden), de economische waarde (categorie 'gebouwd') en de belastbare hectaren (categorieën 'ongebouwd' en 'natuur'). Hierbij is rekening gehouden met de volgende ontwikkelingen:

- Ingezetenen: Het waterschap gaat voor het begrotingsjaar uit van 367.753 ingezetenen. Naar verwachting zullen 20.630 ingezetenen geen heffing betalen, omdat zij in aanmerking komen voor kwijtschelding of omdat de aanslag oninbaar is. Het waterschap gaat ervan uit dat het aantal ingezetenen jaarlijks met ongeveer 2.500 stijgt.
- De heffing die de categorie gebouwd betaalt, hangt samen met de economische waarde van het gebouwde onroerend goed (WOZ-waarde). De heffing is een vast percentage van de WOZ-waarde. Het waterschap heeft voor de WOZ-Waarde 2025 rekening gehouden met een gemiddelde stijging van 5,9% ten opzichte van 2024 . Voor de jaren 2026 en 2027 is er van uitgegaan van een stijging van 3%. Daarna is er van uitgegaan dat de WOZ-waarde constant blijft.
- De heffing die de categorie ongebouwd betaalt, hangt samen met de ongebouwde (agrarisch) hectares grond. Voor openbare wegen geldt een tariefdifferentiatie van 250%. Bij de Begroting 2025 is uitgegaan van 5.957 ha verharde openbare wegen en 94.496 ha. overig ongebouwd. Vanaf 2026 wordt rekening gehouden met een daling van 100 hectare per jaar, als gevolg van nieuwbouw en natuurontwikkeling.
- Natuur: bij de Begroting 2025 is uitgegaan van 31.102 hectare natuur. Aangenomen is dat deze oppervlakte in de komende jaren toeneemt met 50 hectare per jaar.

Ontwikkeling van de tarieven

Hieronder worden de belastingtarieven voor de watersysteemheffing weergegeven:

Belastingtarieven watersysteemheffing	Begroting 2025	Kadernota 2025-2029 ²	Begroting 2024	Stijging t.o.v. 2024
Ingezetenen	€ 82,24	€ 82,26	€ 76,03	+8,2%
Gebouwd (% WOZ waarde)	0,0332%	0,0360%	0,0331%	+0,3%
Natuur	€ 6,15	€ 5,80	€ 5,34	+15,2%
Ongebouwd openbare wegen	€ 275,52	€ 269,64	€ 247,27	+11,4%
Overig ongebouwd	€ 78,72	€ 77,04	€ 70,65	+11,4%

Tabel 8: Watersysteemheffing, belastingtarieven per eenheid

² In (het addendum van) de Kadernota 2025-2029 is het grofmazige effect op de belastingtarieven weergegeven van het DB-voorstel uit bijlage 2 van de kadernota. De hier getoonde tarieven zijn gebaseerd op de tarieven van de Kadernota 2024-2028 (jaar 2025) + het grofmazige effect van de Kadernota 2025-2029 (+0,5% voor WS en + 0,25% voor ZB).

4.3 ZUIVERINGSBEHEER

4.3.1. Raming van belastingopbrengsten

Hieronder wordt de begroting van de taak Zuiveringsbeheer weergegeven met de te dekken netto lasten en de raming van de belastingopbrengsten.

Begroting 2025 taak Zuiveringsbeheer	Begroting 2025	Begroting 2024
TOTAAL te dekken netto lasten	95.533	92.430
Opbrengst heffingen	-93.434	-87.773
<i>Voorgestelde resultaatbestemming:</i>		
Toevoeging bestemmingsreserve DFB	1.116	1.152
Ottrekking bestemmingsreserve DFB	-683	-771
Ottrekking bestemmingsreserve cloudsoftware	-115	
Mutatie algemene reserve	48	36
Ottrekking (-) / toevoeging (-) egalisatiereserve	-2.466	-5.074
TOTAAL dekking	-95.533	-92.430

Tabel 9: Begroting 2025 taak Zuiveringsbeheer

4.3.2. Toelichting op de verwachte opbrengsten uit belastingheffing

Oorzaken verschil begroting 2025 en 2024

De belastingtarieven worden bepaald door de netto lasten van de taak Zuiveringsbeheer, de overige dekkingsmiddelen, de inzet van de reserves en de belastingeenheden. In deze paragraaf gaan we in op de ontwikkeling van de belastingeenheden. De ontwikkeling van de netto lasten, overige dekkingsmiddelen en reserves zijn elders in de begroting toegelicht.

Voor de zuiveringsheffing is in 2025 rekening gehouden met de volgende vervuilingseenheden:

Vervuilingseenheden Zuiveringsheffing	Huishoudens	Bedrijven	Kwijtschelding /oninbaar	Netto
Begroting 2025	866.533	360.163	-42.494	1.184.202

Tabel 10: vervuilingseenheden zuiveringsheffing in 2025

Het waterschap gaat er vanuit dat het aantal vervuilingseenheden huishoudens jaarlijks met ongeveer 3.700 stijgt. Bij de berekening van het aantal vervuilingseenheden voor bedrijven wordt rekening gehouden met alle bekende nieuwe ontwikkelingen. Sommige huishoudens en bedrijven betalen geen heffing, omdat zij in aanmerking komen voor kwijtschelding of omdat de heffing oninbaar is. Bij de berekening van de heffing wordt het totale aantal vervuilingseenheden daarom in 2025 met ongeveer 42.500 verminderd, oplopend tot bijna 43.500 aan het einde van de planperiode.

Verontreinigingsheffing is belasting voor het bestrijden van kosten voor maatregelen tot het tegengaan en voorkomen van verontreiniging van het oppervlaktewater als gevolg van het direct lozen vanuit woon- en bedrijfsruimtes. De heffing wordt met het zuiveringstarief opgelegd, maar komt ten gunste van de taak Watersysteembeheer. Het aantal vervuilingseenheden is ten opzichte van de begroting 2024 afgenomen tot ongeveer 5.000.

Ontwikkeling van de tarieven

Hieronder wordt het belastingtarief voor de zuiveringsheffing/verontreinigingsheffing weergegeven:

Tarief zuiveringsheffing/ verontreinigingsheffing	Begroting 2025	Kadernota 2025-2029	Begroting 2024	Stijging t.o.v. 2024
Tarief per vervuilingseenheid	78,90	81,05	74,65	+5,7%

Tabel 11: Tarief zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing per vervuilingseenheid

4.4 MATE VAN KOSTENDEKKENDHEID

In deze paragraaf wordt ingegaan op de mate van kostendeckendheid van de belastingtarieven. Dit wordt gedaan door de ontwikkeling van de bestemmingsreserves voor tariefegalisatiereserve in 2025 te laten zien. De meerjarige ontwikkeling van de reserves wordt weergegeven in paragraaf 5.2 van de meerjarenraming (deel III).

De tariefegalisatiereserves zijn bedoeld om grote schommelingen in de belastingtarieven op te vangen. Als deze reserves niet aanwezig zijn, moet het waterschap kostenontwikkelingen direct doorberekenen in de tarieven. De tariefegalisatiereserves kunnen groeien door positieve saldi van de jaarrekening toe te voegen en worden in de planperiode van de begroting afgebouwd naar nul, waardoor er begrotingsevenwicht ontstaat en de netto lasten 100% door belastingopbrengsten gedekt worden. In 2025 zal een groot deel van de reserves worden ingezet (bijna € 7,9 miljoen). Bij de berekening van de egalisatiereserves voor de Begroting 2025 is rekening gehouden met het resultaat van de Jaarrekening 2023 en de verwachte dekking van het resultaat 2024 op basis van de tweede Bestuursrapportage 2024. Hiermee ziet de verwachte ontwikkeling van de tariefegalisatiereserves er in 2025 als volgt uit:

Tariefegalisatiereserve	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer
Verwachte stand per 1-1-2025	8.349	3.274
Begrote onttrekking 2025	-5.418	-2.466
Verwachte stand per 31-12-2025 (na resultaatbestemming)	2.931	808

Tabel 12: Ontwikkeling tariefegalisaties in 2025 (bedragen x € 1.000,-)

4.5 LASTENDRUK

Op basis van de bovenstaande belastingtarieven is de totale lastendruk per groep als volgt:

Voorbeeldaanslagen	Begroting 2025	Begroting 2024	% 2025 t.o.v. 2024
Huishoudens			
Meerpersoons huishouden, huurwoning, 3 v.e.	€ 319	€ 300	+6,3%
Eenpersoonshuishouden, huurwoning, 1 v.e.	€ 161	€ 151	+6,9%
Meerpersoons huishouden, koopwoning, € 370.000, 3 v.e.	€ 442	€ 422	+4,6%
Eenpersoons huishouden, koopwoning, € 370.000, 1 v.e.	€ 284	€ 273	+4,0%
Bedrijven			
Productiebedrijf voedingsmiddelen, € 13.500.000, 300 v.e.	€ 28.150	€ 26.861	+4,8%
Agrarisch bedrijf, € 520.000, 60 ha grond, 3 v.e.	€ 5.132	€ 4.635	+10,7%
Groothandel, € 2.700.000, 7 v.e.	€ 1.448	€ 1.416	+2,3%
Overige			
Natuurterreinen, 1000 ha	€ 6.150	€ 5.340	+15,2%
Gemeente, 600 ha wegen	€ 165.312	€ 148.362	+11,4%

Tabel 13: De lastendruk in beeld gebracht aan de hand van voorbeeldprofielen

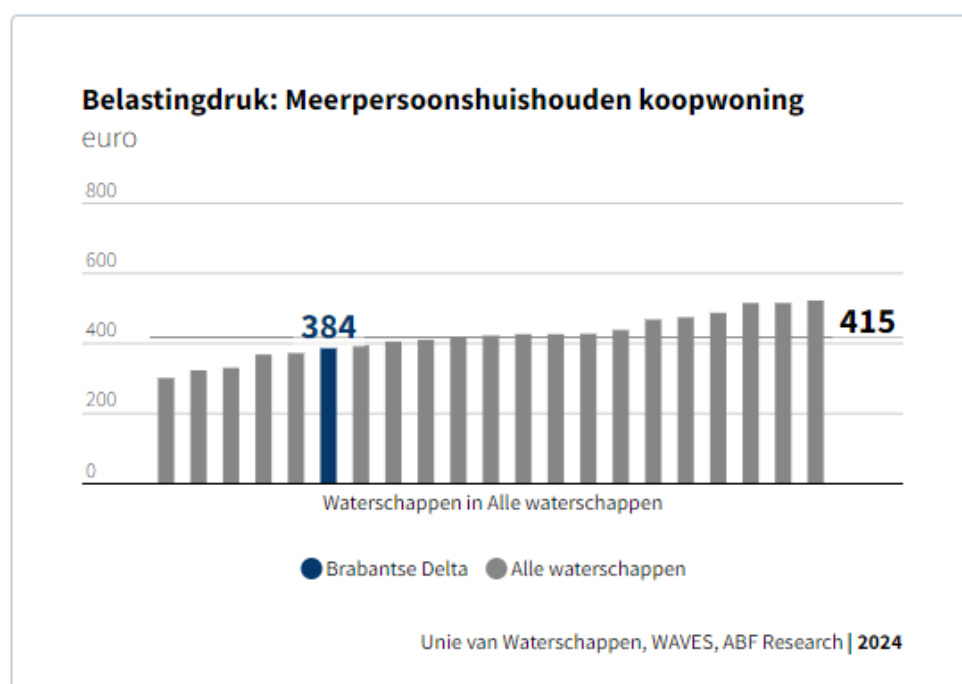
Toelichting

Op basis van de geactualiseerde netto lasten, overige dekkingsmiddelen en reserves en de ontwikkeling van de belastingeenheden ontstaat bovenstaande lastendruk. Het zuiveringstarief stijgt minder hard dan voorzien in de Kadernota 2025-2029. De tarieven voor het Watersysteembeheer stijgen juist meer, gezien alle opgaven en ambities en de autonome kostenontwikkelingen.

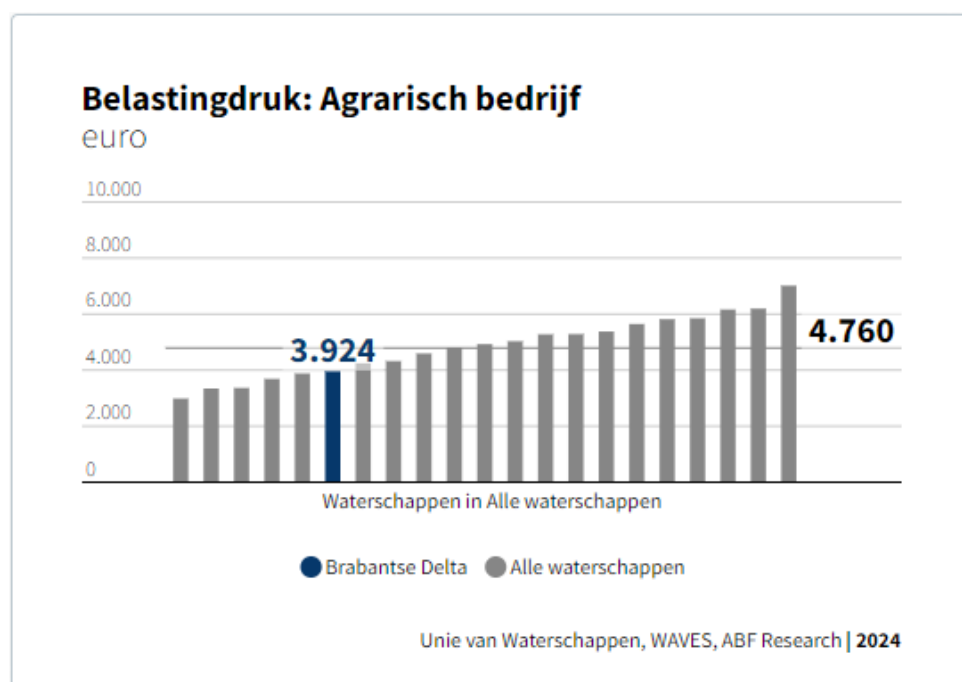
De belastingeenheden voor ingezetenen en voor de categorie gebouwd (WOZ-waarde) nemen meer toe dan de eenheden voor ongebouwd. Hier nemen de eenheden (hectares) licht toe (natuur), blijven ze gelijk (wegen) of dalen ze (overig ongebouwd).

Het gevolg van de lagere zuiveringsheffing, de hogere watersysteemheffing en de ontwikkeling van de belastingeenheden, is dat de lastendruk voor huishoudens en de meeste bedrijven minder toeneemt dan de lastendruk voor agrarische bedrijven, natuurterreinen en gemeentes (wegen).

Op basis van de belastingtarieven 2024 wordt in onderstaande grafieken de hoogte van de lastendruk van een meerpersoonshuishouden met een eigen woning en een agrarisch bedrijf vergeleken met het landelijk gemiddelde. Voor beide voorbeeldprofielen zit Brabantse Delta onder het landelijk gemiddelde.

Grafiek 1: Lastendruk meerpersoonshuishouden met een eigen woning alle waterschappen

Grafiek 2: Lastendruk agrarisch bedrijf alle waterschappen

5. Paragrafen

5.1 UITEENZETTING VAN DE FINANCIËLE POSITIE

5.1.1. Financiering

Met financiering wordt bedoeld het uitzetten en/of het aantrekken van gelden. In de wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden) zijn de kaders gesteld waaraan het treasurybeleid moet voldoen. Het accent ligt daarbij op het onberispelijk en behoedzaam uitvoeren van het financieringsbeleid, het inzetten van de beschikbare instrumenten ten behoeve van het publieke belang en een voorzichtige toepassing van beleggingsinstrumenten en afgeleide financiële instrumenten. In verband met de vereisten van de Wet FIDO zijn er twee instrumenten op het gebied van treasury: het treasurystatuut en de jaarlijkse financieringsparagraaf in de begroting en jaarrekening. Het treasurystatuut bevat het beleidskader waarbinnen de treasuryfunctie rechtmatig kan worden uitgevoerd. De treasuryfunctie omvat het beheren van de financiële vermogenswaarden, de financiële positie en de hieraan verbonden risico's en het afleggen van transparante verantwoording hierover.

Rentevisie en financieringsbehoefte

Om investeringen te kunnen financieren, trekt het waterschap geld aan op de geld- en kapitaalmarkt. In hoofdstuk 4 van de financiële begroting en hoofdstuk 6 van de meerjarenraming zijn de verwachte investeringsuitgaven opgenomen. Voor de inschatting van de rente voor nieuwe leningen wordt 3% aangehouden voor 2025 en verdere jaren. Het is van groot belang de ontwikkelingen te volgen en alert te reageren daar waar nodig. De rente op de leningen werkt door in de kapitaallasten. De rentelast voortkomend uit de langlopende leningen bedraagt voor 2025 ruim € 11,5 miljoen. Daarnaast wordt er nog € 0,4 miljoen rente betaald voor roodstand op de rekening courant en kortlopende leningen (kasgeld). De jaarlijkse rentelast wordt omgeslagen over de boekwaarde van de investeringen en op deze wijze toegerekend aan de beheerproducten. Er is geen sprake van een renteresultaat, omdat de werkelijke kosten worden omgeslagen. De verwachte financieringsbehoefte voor 2025 bedraagt € 65 miljoen. Hieronder wordt het verloop van de boekwaarde van de langlopende leningen weergegeven:

Gecomprimeerde staat van geldleningen	
<i>Boekwaarde leningen 1-1-2025</i>	<i>510.129</i>
Vermeerderingen (nieuwe leningen)	65.000
Verminderings (aflossingen)	28.020
<i>Boekwaarde leningen 31-12-2025</i>	<i>547.109</i>
Gemiddelde restant looptijd leningen	16,8 jaar
Gemiddelde rentepercentage	2,44%

Tabel 14: Overzicht langlopende leningen (in €)

Het treasurybeheer is erop gericht om de rentekosten te minimaliseren bij een aanvaardbaar risico, hetgeen bijdraagt aan het verlagen van de maatschappelijke kosten vanuit het waterschap. Hiertoe worden nieuwe leningen tegen zo optimaal mogelijke condities aangetrokken. De keuze voor de wijze van financiering (kort of lang geld, fixe of lineair) wordt bepaald op basis van de verwachte rente per type en looptijd lening en de huidige leningenportefeuille. Hierbij wordt gestreefd naar een optimum tussen lage lasten, vervalkalender (gelijke spreiding en hoogte aflossingen) en afstemming op de meerjarige financieringsbehoefte. Voor het meerjarige verloop van de rentekosten zie bijlage 2.

Kasgeldlimiet ter beperking van het renterisico op korte financiering (< 1 jaar)

Het aantrekken van kort geld geschiedt in de vorm van rekeningcourant krediet en eventuele kasgeldleningen. De kasgeldlimiet is de grens waarbinnen decentrale overheden hun activiteiten met kortlopende middelen mogen financieren in een jaar. Elk kalenderkwartaal wordt het gemiddelde van de kortlopende middelen getoetst aan de kasgeldlimiet. Voor waterschappen is de wettelijk vastgestelde limiet bepaald op 23% van het begrotingstotaal. Voor 2025 bedraagt de kasgeldlimiet voor het waterschap € 52 miljoen (23% van € 226 miljoen).

Renterisiconorm ter beperking van het renterisico op lange financiering (> 1 jaar)

Het bedrag aan aflossingen en het bedrag van leningen dat in aanmerking komt voor renteherziening mag in het betreffende jaar de renterisiconorm niet overschrijden. Voor waterschappen is in de wettelijke norm bepaald dat 30% van het begrotingstotaal opnieuw afgesloten mag worden. Voor 2025 bedraagt de renterisiconorm voor het waterschap € 67,8 miljoen (30% van € 226 miljoen). Voor 2025 blijft het bedrag aan aflossingen en het bedrag dat in aanmerking komt voor renteherziening (€ 28 miljoen) ruimschoots onder de norm.

5.1.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Proces risicomanagement

Risicomanagement omvat het identificeren, analyseren, beoordelen en evalueren van risico's. Ook het benoemen en uitvoeren van risicobeheersingsmaatregelen is onderdeel van risicomanagement. De bedrijfswaarden en bijbehorende waardenmatrix spelen een essentiële rol bij het beoordelen van risico's en prioriteren van beheersmaatregelen. Bij het vaststellen van deze maatregelen richten we ons op activiteiten die de kans van optreden verkleinen of de gevolgen beperken. Bij de identificatie en kwalificatie van risico's maken we onderscheid in:

1. (Rest)risico's met financiële gevolgen

Dit sluit aan bij de verplichtingen uit de Waterschapswet. De wet verlangt van waterschappen dat zij inzicht verkrijgen in de risico's en de financiële middelen om deze risico's af te kunnen dekken. Bij de bepaling van het weerstandsvermogen worden bij de identificatie en kwalificatie van restrisico's de financiële gevolgen in beeld gebracht. De totale impact van deze risico's wordt vergeleken met de bestuurlijk vastgestelde norm voor het weerstandsvermogen. Op deze manier zorgt het waterschap ervoor dat het voldoende weerstandscapaciteit heeft om financiële tegenslagen op te vangen.

2. (Rest)risico's met gevolgen op onze bedrijfswaarden

Met behulp van de bedrijfswaarden zijn de belangrijkste risico's op meerdere facetten inzichtelijk gemaakt. Sinds 2022 zijn daar de nodige stappen voor gezet via risicodialogen. Om deze risico's te verminderen zijn/worden maatregelen opgesteld. Zo fungeren de bedrijfswaarden als leidraad voor strategische keuzes en bijbehorende investeringen. Ze dragen bij aan een bewuste en transparante besluitvorming vanuit een dialoog. Daarnaast ondersteunen ze assetmanagement, het toetsen op doelmatigheid en besturing op hoofdlijnen. Deze risico's zijn nader toegelicht in de programmaplannen.

Inventarisatie van de risico's

Hieronder worden de grootste restrisico's met financiële gevolgen weergegeven:

Uitval zuiveringsinstallaties

Een afvalwaterzuiveringsinstallatie kan uitvallen als gevolg van technisch falen. Ondanks adequate procesvoering en preventief onderhoud is uitval van dergelijke omvangrijke en complexe infrastructuur niet altijd uit te sluiten. Slijtage van de installaties, in combinatie met een hoge belastinggraad en veroudering van de installaties, verhogen daarbij de kans op uitval. Daarnaast zijn er externe factoren, zoals cybercriminaliteit of extreem weer, die voor uitval kunnen zorgen. De

(financiële) gevolgen van de uitval kunnen aanzienlijk zijn door herstelkosten, claims van derden, boetes van gemeente/EU, kosten lozingsheffing, milieuschade, imagoschade, extra transportkosten en eigen schade. Het waterschap heeft een groot aantal assets (technische installaties) in het beheer en eigendom. Diverse assets bevinden zich aan het einde van hun technische levensduur of naderen ze de grenzen van hun capaciteit. Zolang deze situatie voortduurt, is de kans op negatieve gevolgen aanwezig en zal dit risico toenemen. Deze situatie zal er overigens altijd zijn en blijven, aangezien er altijd “nieuwe” assets zijn of komen die op enig moment versleten zijn. Rekening houdend met de overige kerntaken en ambities van het waterschap plus de grenzen aan de financiële mogelijkheden, moeten met behulp van assetmanagement en risicomanagement goed onderbouwde keuzes gemaakt worden voor instandhouding en/of vernieuwing.

Breuk persleiding

Een breuk van een persleiding heeft een lozing van afvalwater of slib tot gevolg. De kosten voor reparatie, noodmaatregelen, opruimen en claims van externen kunnen aanzienlijk zijn. Oorzaken van leidingbreuken zijn slijtage van binnenuit, verzakkingen of (graaf)werkzaamheden in de buurt van de leidingen. Om voldoende zicht te krijgen en te houden op de toestand waarin onze assets verkeren, worden periodieke inspecties uitgevoerd via de exploitatie en minder frequente, kostbare inspecties worden projectmatig uitgevoerd via het investeringsprogramma. Het is onmogelijk om de persleidingen periodiek compleet te inspecteren aan de binnen- en buitenzijde. Inspecties worden uitgevoerd op basis van risicoanalyses en steekproeven. Door de toenemende leeftijd van de assets moet het waterschap steeds meer inspanning leveren om voldoende zicht te blijven houden, de risico's te bepalen en de vervangingsinvesteringen doelmatig te kunnen plannen. Deze inspanningen zullen via de meerjarenprogramma's van de exploitatie en de projecten in concrete aanvragen bij het bestuur voorgelegd worden. Door diverse investeringen in AWP2.0, is de kans op een breuk van deze persleiding lager geworden.

Cybercriminaliteit en falende informatiesystemen

Cybercriminaliteit is een specifieke vorm van een informatieveiligheidsrisico. Het omvat misdaden die worden gepleegd via digitale technologieën en het internet zoals bijvoorbeeld hacken, phishing, malware, ransomware of datalekken. Het profiel van (cyber)dreigingen (zoals verstoring, manipulatie, spionage) verandert continu en dreigingen nemen in omvang toe. Door de toenemende afhankelijkheid van ICT kunnen de waterschapstaken gedurende korte of langere tijd stil komen te liggen. Met lozingen van vuil water, hoog water, overstroming, onvoldoende stuurinformatie en maatschappelijke ontwrichting als mogelijke gevolgen. Bij kwetsbare gebieden kan dit tot aanzienlijke schade en commotie leiden. Door de implementatie van de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) en de aandacht voor informatieveiligheid in alle bedrijfsprocessen wordt er continu gewerkt aan beveiliging en wordt er regelmatig getoetst wat de status en effecten ervan zijn. De NIS2-richtlijn is de nieuwe Europese cybersecurity-wetgeving die eind 2024 in Nederland van kracht wordt. Deze richtlijn heeft als doel de cyberbeveiliging en weerbaarheid van essentiële diensten, zoals waterschappen, te verbeteren. Voor ons betekent dit dat we moeten voldoen aan strengere beveiligingsnormen en een zorgplicht hebben om onze informatiesystemen te beschermen. Naast aandacht voor preventie richt ons waterschap zich steeds meer op detectie en reactie. In 2025 gaan we deelnemen aan een waterschapsbrede Security Operations Center. Een centrale plek waar beveiligingsexperts continu de IT-omgeving van onze organisatie monitoren en beheren om cyberdreigingen te detecteren, te analyseren en erop te reageren.

Lozing met onverwacht hoge concentratie giftige stoffen door een RWZI in de omgeving

Lozingen met onverwacht hoge concentraties giftige stoffen kunnen schade veroorzaken aan flora en fauna. Oorzaken zijn bijvoorbeeld een giftige stof die niet wordt gesignaleerd in het influent en via het effluent de installatie verlaat. Een andere mogelijke oorzaak is een storing in het zuiveringsproces met als gevolg dat een giftige stof in het effluent wordt geloosd. Door onvoldoende zicht op en

tijdige signalering van de (illegale) giftige stoffen is tijdig ingrijpen niet altijd mogelijk. De financiële gevolgen kunnen aanzienlijk zijn, zeker indien ze niet te verhalen zijn bij een dader. Door een actieve monitoring, samenwerking met handhaving en politie wordt ingezet op het tijdig kunnen ingrijpen. Een aantal jaar geleden is een proactievere manier van beheersen onderzocht (monitoring giftige stoffen in de transportleidingen). Echter, ook dan blijft het restrisico hoog omdat er te veel onbekende giftige stoffen zijn. De kosten die hierbij gemoeid zijn, leveren onvoldoende op. De (calamiteiten)organisatie staat goed gesteld om bij afwijkingen van de belangrijkste monitoringsparameters of bij een gemelde lozing zo snel en goed mogelijk te kunnen reageren.

Saneringsplicht bij vervuiling

Bij de gronden of waterlopen die in bezit zijn van het waterschap, geldt bij een nieuwe verontreiniging een saneringsplicht bij (water)bodemvervuiling door bijvoorbeeld drugslozingen of brand. In de afgelopen jaren heeft ons waterschap steeds vaker te maken gekregen met saneringsplicht als gevolg van drugslozingen. Criminelen lozen steeds vaker synthetisch drugsafval, wat gevaarlijke chemicaliën bevat die de waterkwaliteit ernstig aantasten en schadelijk zijn voor zowel het ecosysteem als de volksgezondheid. Om deze vervuiling te mitigeren en te corrigeren, hebben we diverse maatregelen. Om dumpingen te voorkomen is toegang tot risicovolle grondposities moeilijker gemaakt door middel van hekken of slagbomen. Daarnaast werken we vanuit de calamiteitenorganisatie en proces Onderhouden nauw samen met de politie en brandweer om de effecten van vervuiling zo laag mogelijk te houden. Hierdoor kan er snel een gespecialiseerd bedrijf worden ingeschakeld om de vervuiling te saneren. De processen VTH en Onderhouden werken hierbij goed samen met ketenpartners, zoals gemeenten en omgevingsdienst, om de werkzaamheden nauwkeurig te monitoren.

Beleid, risico's en weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen van het waterschap is het vermogen om onvoorziene financiële tegenslagen op te vangen, rekening houdend met de risico's die het waterschap loopt. Ieder jaar opnieuw worden de kansen en de gevolgen van de belangrijkste risico's beoordeeld en de uitkomst vergeleken met de bestuurlijk afgesproken norm voor het weerstandsvermogen. Het gaat hier om de restrisico's met financiële gevolgen. Het waterschap hanteert per taak een algemene reserve. De norm voor het weerstandsvermogen (1,2 x omvang risico's) is steeds beschikbaar als algemene buffer voor calamiteiten/risico's.

De norm voor de algemene reserve en de weerstandsratio per wettelijke taak is op 1-1-2025 als volgt:

Watersysteembeheer	Begroting 2025	Begroting 2024
Omvang risico's Watersysteembeheer	2.080	2.000
Algemene reserve (1,2 x omvang risico's)	2.496	2.400
Tariefegalisatiereserve	8.349	9.424
Bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid	4.801	3.922
Weerstandscapaciteit	15.646	15.746
Weerstandsratio	7,5	7,9

Tabel 15: Omvang risico's, norm algemene reserve en weerstandsratio Watersysteembeheer (x € 1.000,-)

Zuiveringsbeheer	Begroting 2025	Begroting 2024
Omvang risico's Zuiveringsbeheer	3.110	3.000
Algemene reserve (1,2 x omvang risico's)	3.732	3.600
Tariefegalisatiereserve	3.274	6.082
Bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid	1.965	1.372
Weerstandscapaciteit	8.971	11.001
Weerstandratio	2,9	3,7

Tabel 16: Omvang risico's, norm algemene reserve en weerstandratio Zuiveringsbeheer (x € 1.000,-)

De weerstandratio van waterschap Brabantse Delta ligt voor beide taken hoger dan de afgesproken factor 1,2. Een weerstandsvermogen tussen 1,4 en 2 wordt als 'ruim voldoende' beschouwd en een weerstandsvermogen boven de 2 als 'uitstekend'. De ratio daalt de komende jaren snel door de afbouw van de tariefegalisatiereserve en de inzet van de bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid. Voor het meerjarige beeld wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van de meerjarenraming (deel III).

Stand en verloop bestemmingsreserves tariefegalisatie

De tariefegalisatiereserves zijn bedoeld om grote schommelingen in de belastingtarieven op te vangen. Als uitgangspunt geldt dat de egalisatiereserve binnen de meerjarenraming wordt afgebouwd naar nul om gelijkmatige tariefontwikkeling te bewerkstellingen.

Tariefegalisatiereserve	31-12-2025	Mutatie 2025	1-1-2025
Watersysteembeheer	2.931	-5.418	8.349
Zuiveringsbeheer	808	-2.466	3.274
Totaal tariefegalisatiereserves	3.739	-7.884	11.623

Tabel 17: Verloop bestemmingsreserves voor tariefegalisatie (bedragen x € 1.000,-)

Stand en verloop overige bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves duurzaam financieel beleid (DFB) worden ingezet om maatregelen te financieren ter verbetering van de schuldpositie. De bestemmingsreserve cloudsoftware om de kosten van cloudsoftwareprojecten te egaliseren en de bestemmingsreserve overdracht waterstaatswerken (Rijkswaterstaat) om onderhoud aan de werken te financieren. Het verloop van deze overige bestemmingsreserves is in 2025 als volgt:

Bestemmingsreserve	31-12-2025	Mutatie 2025	1-1-2025
Bestemmingsreserve DFB Watersysteembeheer	4.478	-323	4.801
Bestemmingsreserve DFB Zuiveringsbeheer	2.398	+433	1.965
Bestemmingsreserve cloudsoftware	672	-325	996
Bestemmingsreserve overdracht waterstaatswerken	0	-40	40
Totaal bestemmingsreserves	7.548	-255	7.803

Tabel 18: Verloop overige bestemmingsreserves in 2025 (bedragen x € 1.000,-)

5.1.3. Kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen de omvang van de netto schuld (schuldpositie) en de totale belastingopbrengsten. Voor 2025 is de verwachting dat de schuldquote uitkomt op 305%. Voor het meerjarige verloop van de schuldquote wordt verwezen naar hoofdstuk 5 van de meerjarenraming (deel III). Het beleid van het waterschap is erop gericht de netto schuldquote te verlagen. Hiervoor worden er maatregelen genomen in het kader van duurzaam financieel beleid en is er een bestemmingsreserve in het leven geroepen om de – in eerst instantie – hogere kosten te dekken. In hoofdstuk 6 van de meerjarenraming wordt toegelicht welke maatregelen er in de planperiode van de begroting worden genomen en wat het effect is van deze – wettelijke en extra – maatregelen op de investeringsvolumes.

Wendbaarheid van de begroting

De wendbaarheid van de begroting geeft de verhouding weer tussen de totale kapitaallasten – zijnde de kosten van rente en afschrijvingen – en de totale bruto exploitatiekosten. Voor de Begroting 2025 bedraagt het percentage dat vast zit in kapitaallasten 26,4% van de bruto begroting. Dit percentage is vrij hoog in vergelijking met andere waterschappen. Hoe hoger de netto investeringsuitgaven en de afschrijvingstermijnen, des te hoger het percentage zal zijn. Het nemen van maatregelen tot schuldreductie zal op de langere termijn een gunstig effect hebben op de wendbaarheid van de begroting. Voor het verloop van de wendbaarheid in de planperiode van deze begroting wordt verwezen naar hoofdstuk 5 van de meerjarenraming.

EMU-saldo

Het EMU-saldo 2025, gebaseerd op de feitelijke kasstroom, is voor het waterschap als volgt:

EMU-saldo		Begroting 2025	Begroting 2024	Jaarrekening 2023
	Exploitatiesaldo Begroting 2025	-8.039	-10.168	4.055
	<i>Invloed investeringen (Staat van Activa / IP):</i>			
-/-	Bruto Investeringsuitgaven MVA en IMVA	-90.664	-106.201	-91.715
+	Investeringssubsidies MVA en IMVA	12.900	18.596	16.923
+	Afschrijvingen	47.954	48.318	44.469
	<i>Invloed voorzieningen:</i>			
+	Toevoegingen ten laste van exploitatie	11	36	153
-/-	Ottrekkingen ten laste van exploitatie	0	-46	-79
-/-	Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	0	0	-327
	EMU saldo Begroting 2025	-37.838	-49.465	-26.520
	EMU referentiewaarde 2025 WBD	-31.700	-23.200	-23.200
	Verschil (+ is positief, -/- is negatief)	-6.138	-26.265	-3.320

Tabel 19: EMU-saldo Waterschap Brabantse Delta (bedragen x € 1.000,-)

Bij de berekening van de referentiewaarde is er vanuit gegaan dat de decentrale overheden een ruimte van 0,5% van het bruto binnenlands product (BBP) behouden en dat de ruimte van de waterschappen daarbinnen 0,06% BBP blijft. Het EMU-saldo van de overheid als geheel (centrale overheid en decentrale overheden) mag maximaal 3% van het BBP bedragen. Volgens de Miljoenennota 2025 komt het EMU-saldo van de overheid als geheel uit op een tekort van 2,8% in 2025. Dit is binnen de norm. Voor het meerjarige verloop van het EMU-saldo wordt verwezen naar hoofdstuk 5 van de meerjarenbegroting.

5.2 PARAGRAAF ASSETMANAGEMENT

In 2022 is een hernieuwde aanpak voor assetmanagement gedefinieerd waarin het waterschap integraal inzicht in de staat van de assets nastreeft en een optimale balans tussen prestaties, risico's en kosten wil realiseren op basis van objectieve criteria. Om dit te bereiken richt het waterschap een assetmanagementsysteem volgens de ISO 55000 norm voor assetmanagement in. Dit ondersteunt onder andere de tijdige keuze tussen instandhouding of vernieuwing van de assets en het bepalen en aanhouden van een bestendige koers voor de lange termijn. Het belang van assetmanagement neemt alleen maar toe door de naderende einde levensduur van bestaande objecten en door de klimaatopgaven. Speerpunten voor 2025 zijn:

- Het komen tot heldere en eenduidige assetmanagementrollen;
- Het inpassen van de assetmanagementplannen in de planning & control cyclus;
- Het verder ontwikkelen van de processen (met aandacht voor de raakvlakken) en het hierin borgen van de assetmanagementproducten.

De afstemming van nieuwbouw- en onderhoudsbeslissingen voor de gehele levensduur van assets is complex. Het gaat hierbij om alle installaties uit de waterprogramma's: zuiveringen, persleidingen en -gemalen, dijktrajecten en coupures, watergangen en poldergemalen, et cetera. Het bestuur geeft richting aan die veranderingen middels het coalitieakkoord, het waterbeheerprogramma (WBP), de kadernota en de begroting.

Parallel is vanuit het proces Onderhouden in 2023 een "Visie op onderhouden" opgesteld. In deze visie is vastgesteld dat onderhouds-en assetmanagement een belangrijke ambitie is, naast nog vier andere pijlers. Dit vraagt enerzijds om het basiskwaliteitsniveau van bestaande assets aan te passen aan de huidige eisen en anderzijds om mee te bewegen bij nieuwe ontwikkelingen waarvoor flexibiliteit in capaciteit en ruimte nodig is. Door professioneel assetmanagement is er sprake van continu inzicht in de staat van de assets en is duidelijk waar op ingezet moet worden, zodat risico gestuurd onderhoud uitgevoerd kan worden. Prestaties, risico's en kosten zijn bekend en daar wordt op gestuurd. Medewerkers denken actief mee om processen te verbeteren, te veranderen of juist te stoppen. Door innovaties en pilots worden werkwijzen, functionele eisen en technieken verder verbeterd én verankerd in de Waterschaps Eisen Bibliotheek (WEB). De uiteindelijke doelstelling is maximale waarde creatie (bedrijfswaarden) tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.

Waterkeringen en bijbehorende kunstwerken

Het domein van de waterkeringen kenmerkt zich door veel groene assets in de vorm van dijken. Periodiek worden deze beoordeeld aan de landelijke en provinciale normen. Bij het verbeteren van deze primaire keringen volgt het waterschap in principe de prioritering en programmering van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma. Dit Hoogwaterbeschermingsprogramma kent grote uitdagingen vanwege de grote (landelijke) waterveiligheidsopgave, de toestroom van nieuwe projecten en de stijgende prijzen. Er zullen (landelijk) keuzes gemaakt moeten worden met betrekking tot de programmering en financiering van projecten, wat ook gevolgen zal hebben voor waterschap Brabantse Delta. We versterken slim en doelmatig, voorbereid op klimaatverandering. De kunstwerken worden benoemd bij vaarwegen.

Watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen

Door middel van uitgevoerde risicosessies voor het programma Watersystemen is inzicht verkregen in de belangrijkste risico's op het gebied van gezond water en voldoende water (wateroverlast en watertekort). De belangrijkste (rest)risico's bij wateroverlast zijn klimaatverandering, personele bezetting en de ruimtelijke functie die conflicteert met de waterhuishoudkundige mogelijkheden. Bij watertekort zijn de belangrijkste (rest)risico's de klimaatverandering, detailontwatering die zorgt voor te veel verdroging en ontwerp- en aanlegkeuzes uit het verleden. Voor gezond water zijn eind

2023 de belangrijkste risico's bepaald. Op de belangrijkste risico's zijn voor zowel voldoende als gezond water beheersmaatregelen geformuleerd en restrisico's worden benoemd. Het accent binnen dit domein ligt overigens wat minder op instandhouding maar meer op het realiseren van het KRW-maatregelenpakket.

Zuiveringstechnische werken

De waterketen is in transitie. Assetmanagement en innovatie zijn daarbij onontbeerlijk. Het programma heeft de ambitie om een duurzame en volhoudbare waterketen te realiseren die optimaal waarde toevoegt aan de samenleving en toekomstige generaties de ruimte biedt eigen keuzes te maken. Dit vraagt om een compleet herontwerp van de waterketen op basis van waarde, gericht op de omgeving en de samenleving. Niet alleen technisch, maar ook organisatorisch. In het coalitieakkoord zijn voldoende financiële middelen voorzien voor de eerste stappen in de transitie. Uitvoeringscapaciteit is de volgende uitdaging.

Vaarwegen, havens en bijbehorende kunstwerken

In 2023 is het nieuwe nautisch beleid vastgesteld. De grondhouding met betrekking tot de nautische verantwoordelijkheden van het waterschap zijn hiermee aangescherpt. Voor assetmanagement betekent dit onder andere dat op basis van een Lange Termijn Asset Planning (LTAP) de onderhoudstoestand van de kunstwerken/sluiscomplexen in kaart wordt gebracht om vanuit daar investeringsprojecten te initiëren.

5.3 PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

De kernwaarden van het waterschap zijn: Omgevingsgericht zijn, Samen werken en In beweging zijn. Dat betekent dat we als organisatie continu in ontwikkeling zijn om optimaal toegevoegde waarde aan onze omgeving te kunnen bieden. De belangrijkste ontwikkelingen in onze organisatie met een doorkijk naar 2025 zijn onderstaand opgenomen.

Organisatieontwikkeling

In 2024 heeft het dagelijks bestuur een organisatieonderzoek laten uitvoeren naar de effectiviteit en efficiëntie van waterschap Brabantse Delta. Dit onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk extern bureau. Geconstateerd is dat het waterschap een gedegen prestatie levert in vergelijking met andere waterschappen. De organisatie draait overall goed en er is geen reden om de organisatie aan te passen. Wel zijn er kansen om ons werk nog efficiënter en effectiever uit te voeren. Daartoe zijn een aantal aanbevelingen gedaan die zijn vertaald naar een plan van aanpak. De verbeteracties worden vanaf het vierde kwartaal 2024 opgepakt. De implementatie zal op onderdelen doorlopen in 2025. De focus ligt op: integrale afweging tussen programma's, versterkte sturing vanuit programma's naar processen, versterken en versimpelen (ambtelijke) besluitvorming, cultuur, houding en gedrag: zakelijker en explicieter en datagedreven werken.

Management development traject

In 2024 is, onder leiding van een extern bureau, een management development traject van 1,5 jaar gestart voor alle leidinggevenden. Het traject richt zich op de ambities van Buiten Gewoon Doen, met de volgende speerpunten:

- zowel persoonlijke als collectieve ontwikkelnoodzaak en -behoefte gericht op leidinggevende kennis, vaardigheden en competenties;
- als leidinggevenden "dezelfde taal" gaan spreken;
- meer verbinding tussen leidinggevenden en het creëren van een gezamenlijk belang;
- bijdragen aan (en aansluiten bij) het verder brengen van de organisatieontwikkeling 'Buiten Gewoon Doen' op het gebied van cultuur en houding & gedrag;

- beter om kunnen gaan met uitdagingen als leidinggeven aan: meerdere generaties, hybride teams, een snel ontwikkelende digitale en informatie gestuurde omgeving en een bestuurlijke context die steeds politieker wordt.

Intervisie is een krachtig instrument om van en met elkaar te leren in een veilige omgeving. Met intervisie leer je van elkaar, leer je te reflecteren en te ontdekken wat wel en niet werkt. Bovendien leer je elkaar beter kennen, wat helpt bij verbinding en goede samenwerking. Vanuit het management development traject wordt dit ingezet voor alle leidinggevendenden. Daarnaast worden er in 2024 interne Intervisiebegeleiders opgeleid om nog meer medewerkers in staat te stellen met deze werkvorm te werken in 2025.

Strategische Personeelsplanning en -ontwikkeling

In het derde kwartaal van 2024 start Brabantse Delta starten met strategische personeelsplanning en -ontwikkeling (SP(P)O). SP(P)O is een cruciaal instrument om ons personeelsbestand te versterken en toekomstbestendig te maken. Tijdens deze sessies kijken we drie jaar vooruit, brengen we de uitdagingen in kaart, en bepalen we wat deze betekenen voor zowel onze medewerkers als leidinggevendenden. Samen onderzoeken we hoe we onze toekomstbestendigheid kunnen waarborgen en welke concrete stappen nodig zijn om de ambities en doelen voor de korte en lange termijn te kunnen realiseren. Dit proces sluit aan bij de (voorbereiding van) kadernota en begroting. Geconfronteerd met uitdagingen zoals digitale transformatie, een krappe arbeidsmarkt en een hoge natuurlijke uitstroom, maakt Brabantse Delta strategische keuzes. Hierbij spelen bewuste afwegingen zoals 'make, buy, or ally', maximale ontwikkeling en benutting van intern talent, en aantrekkelijk werkgeverschap een centrale rol. Brabantse Delta positioneert zich als een ontwikkelingsgerichte werkgever met maatschappelijke meerwaarde, wat ook wordt benut in onze arbeidsmarktbenadering.

Werken met architectuur

Architectuur helpt het waterschap te ontwikkelen met behulp van modellen. Het geeft inzicht in, overzicht over en de samenhang van de huidige en gewenste inrichting van ons werk. De architectuur helpt bij het optimaliseren van bedrijfsprocessen en benodigde rollen om onze doelstellingen en ambities te realiseren. Het traject loopt door in 2025 waarbij de doelstelling is om bij alle optimalisaties van bedrijfsprocessen te werken volgens de architectuur van het waterschap.

Digitale transformatie & Innovatie

Op het gebied van digitaal en datagedreven werken geeft het programma Digitale Transformatie & Innovatie een impuls aan:

- Slim en informatiegestuurd werken door middel van datamanagement, bouw-informatie-modellen, digital twins en de centrale regiekamer;
- Bewustwordingsactiviteiten en aanbieden van gepaste ontwikkelmogelijkheden;
- Nieuwe ontwikkelingen zoals omgaan met en inzet van AI, drones en digitale ethiek;
- Traject professionalisering functioneel beheer;
- Informatieveiligheid: Er is veel aandacht voor de implementatie van de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) en voor informatieveiligheid in alle bedrijfsprocessen en in algemene zin. Er wordt continu gewerkt aan beveiliging en het veiligheidsbewustzijn en er wordt regelmatig getoetst wat de status en effecten ervan zijn. In 2025 gaat het waterschap deelnemen aan een landelijk Security Operations Center. Een centrale plek waar beveiligingsexperts continu de IT-omgeving van onze organisatie monitoren en beheren om cyberdreigingen te detecteren, te analyseren en erop te reageren;
- Innovatie door middel van het innovatielab Nieuwveer, innovatiehub, toekomstscenario's en de winnatie-etalage.

Rechtmatigheid

Na de Rijksoverheid, gaan ook gemeentes, provincies en waterschappen een rechtmatigheidsverantwoording opstellen, waarbij het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur verantwoording aflegt over het rechtmatig handelen van de organisatie in het betreffende boekjaar. Voor waterschappen gaat deze verplichting gelden vanaf boekjaar 2025. Het betreft hier de zuivere financiële rechtmatigheid. Het dagelijks bestuur kan dit doen aan de hand van de door de organisatie uitgevoerde verbijzonderde interne controle, de zogenaamde VIC.

Onze visie op risicomanagement heeft ervoor gezorgd dat we goed zijn ingericht, met een onafhankelijke interne audit in de derde dijk. In 2023 zijn we gestart met de voorbereidingen om de zuivere rechtmatigheid op te nemen in de VIC en hierop de eerste audits uit te voeren. We bekijken, in afstemming met de uniewerkgroep rechtmatigheid en de accountant, op welke vlakken deze VIC uitgebreid dient te worden om zo de drie criteria, begrotingscriterium, voorwaarden criterium en het misbruik of oneigenlijk gebruik criterium af te dekken.

Waar we als waterschap de afgelopen jaren maar beperkt subsidies hebben verstrekt, is de verwachting dat hier in de komende jaren meer gebruik van gemaakt zal worden. Hiermee komt het criterium misbruik en oneigenlijk gebruik in beeld. Bij het ontwerpen van het proces rond het verstrekken van subsidies wordt hiermee rekening gehouden, zodat een rechtmatige verstrekking aantoonbaar wordt geborgd. Het voorwaardecriterium heeft met name betrekking op aanbestedingen. Hierbij werken we samen met onze accountant aan een efficiënte controle op dit complexe vraagstuk. Ten aanzien van het begrotingscriterium zijn de eerste stappen gezet voor het opzetten van de interne controle. Er wordt landelijk nog beoordeeld of het noodzakelijk is om afgesproken budgetafwijkingen te formaliseren met begrotingswijzigingen of dat een werkwijze met afwijkingen via de buraps kan blijven voldoen. Het algemeen bestuur stelt de verantwoordingsgrens vast waarboven geconstateerde afwijkingen opgenomen worden in de rechtmatigheidsverklaring. Daarnaast stelt het algemeen bestuur de rapporteringstolerantie vast, waarboven individuele afwijkingen worden gerapporteerd.

Onderzoek conform art. 109a Waterschapswet

Jaarlijks worden er diverse onderzoeken uitgevoerd die bijdragen aan de doelmatigheid en doeltreffendheid van de organisatie. Denk hierbij aan interne onderzoeken, externe audits op onderwerpen of thema's, benchmarks, rekenkameronderzoeken en accountantsrapporten. Het dagelijks bestuur heeft geen aanleiding gezien daar nog extra onderzoeken aan toe te voegen. Er gebeurt veel op het vlak van doelmatigheid en doeltreffendheid, zoals het in 2024 uitgevoerde organisatieonderzoek, maar op dit moment niet expliciet met het label 109A-onderzoek zoals opgenomen in de Waterschapswet. Om die reden is er geen specifiek 109A-budget opgenomen in de begroting.

Nieuwe systemen

HR-systeem

Samen met 12 andere waterschappen wordt er, onder leiding van het Waterschapshuis, een nieuw HR-systeem geïmplementeerd om vanaf 1-1-2025 operationeel te zijn. Hierbij is tevens gekozen voor een Learning Management Systeem (LMS) om alle opleidingen te kunnen faciliteren voor Brabantse Delta. Ook de opleidingen vanuit de Brabant Aquademie worden in dit systeem geïntegreerd.

Financieel systeem

Het huidige financieel systeem is verouderd, de ondersteuning loopt af en de toepassing is niet gebruiksvriendelijk. Daarom is opnieuw in de markt gezocht naar een beter passende oplossing. In 2024 is de aanbesteding gedaan voor het nieuwe financiële systeem. Alle contracten zijn getekend en de planning is opgesteld. In 2025 ligt de focus op systeeminstelling, datamigratie en testen. Alles moet klaar zijn voor in gebruik name op 1-1-2026.

Kwaliteitssysteem

Het doel van dit systeem is om de belangrijkste risico's van ons waterschap in kaart te hebben en te monitoren, inclusief de (status van de) beheersmaatregelen. Een team van collega's is bezig met de integrale implementatie om per 1 januari 2025 live te gaan. We beginnen met de onderdelen Risicomanagement (strategisch, tactisch en operationeel), ISMS (Information security management), Privacy, Audit & Control en KAM-audits. Na de livegang wordt bekeken welke onderdelen volgen.

Huisvesting

Begin 2024 heeft het dagelijks bestuur ingestemd met de implementatie van het nieuwe huisvestingsconcept 'veerkrachtig werken'. Het nieuwe huisvestingsconcept biedt letterlijk en figuurlijk ruimte voor medewerkers en bestuurders om effectief en flexibel (samen) te werken, binnen en tussen processen en met de omgeving. Binnen het concept is specifiek aandacht gegeven aan ruimten zoals de centrale regiekamer, de frontoffice en de calamiteitenruimte. In lijn met het coalitieakkoord worden deze functies centraal en toegankelijk gepositioneerd in het pand. De verwachting zijn dat de werkzaamheden in de eerste helft van 2025 worden afgerond.

5.4 PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN

5.4.1. Visie en beleidsvoornemens

Het waterschap kan op drie manieren taken uitvoeren: zelf doen, uitbesteden of deelnemen aan een verbonden partij. Verbonden partijen zijn zelfstandige organisaties met een eigen bestuur en een eigen financiële huishouding, waarin het waterschap een financieel en een bestuurlijk belang heeft. Het waterschap neemt deel aan verbonden partijen omdat samenwerking voordeel oplevert: schaalvoordelen, grotere doeltreffendheid, verbetering van de kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening, risicospreiding en het beter benutten van kennis en expertise. Aan de andere kant kleven er ook risico's aan het deelnemen in een verbonden partij. Deelname kan verplichte uitgaven meebrengen, waar het waterschap slechts gedeeltelijk op kan sturen.

Een groot deel van de kosten van het waterschap gaat om in deze verbonden partijen. Het is een gecompliceerd speelveld: de verbonden partijen zijn zelfstandig, maar ook verweven met het waterschap. Het algemeen bestuur van het waterschap heeft bevoegdheden betreffende het oprichten van en deelnemen in verbonden partijen. Het dagelijks bestuur is primair verantwoordelijk voor het aansturen van de verbonden partijen en het behartigen van het belang van het waterschap. Dit 'eigen belang' kan vooral gediend worden als een DB lid in het algemeen bestuur, ledenvergadering of aandeelhoudersvergadering vertegenwoordigd is. Is een DB lid tevens lid van het dagelijks bestuur of raad van commissarissen van de verbonden partij, dan dient het belang van de verbonden partij zelf in beginsel voorop te staan. Met enige regelmaat komt het thema verbonden partijen aan de orde in het algemeen bestuur. In de organisatie is per verbonden partij een rollenscheiding doorgevoerd tussen de eigenaarsrol en de klantrol van het waterschap. Die twee rollen zijn ambtelijk bij verschillende functionarissen belegd teneinde de bestuurlijke vertegenwoordiger en het bestuur optimaal te kunnen adviseren. Die rollenscheiding is ook besproken met de verbonden partijen.

5.4.2. Overzicht verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

Naam verbonden partij	AQUON
Vestigingsplaats	Hoofdlocatie is Tiel (vanaf eind 2024 Houten), nevenlocatie in Leiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Participerende partijen	Waterschap Brabantse Delta, Waterschap Hollandse Delta, Hoogheemraadschap van Delfland, Hoogheemraadschap van Rijnland, Waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard Waterschap de Dommel, Waterschap Aa en Maas, Hoogheemraadschap van de Stichtse Rijnlanden
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het verrichten van laboratoriumonderzoek ten behoeve van de deelnemers.
Ontwikkelingen verbonden partij	De gemeenschappelijke regeling bestaat per 1 juli 2011. De voormalige gemeenschappelijke regeling Delta Waterlab is opgegaan in AQUON. In 2017 is een nieuwe gemeenschappelijke regeling vastgesteld. In 2024 is de gemeenschappelijke regeling aangepast vanwege de nieuwe wet op Gemeenschappelijke Regelingen.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Per 31 december 2023: Solvabiliteit: 5,6% Eigen Vermogen: € 2.718.836 Vreemd Vermogen: € 46.074.882
(Netto) begrotingstotaal verbonden partij, jaarrekening en resultaat verbonden partij	Het begrotingstotaal 2025 bedraagt : Laboratoriumdeel: € 40.726.000 Eigenaarsdeel: € 1.845.536 Totaal: € 42.571.536
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verrichten van laboratoriumonderzoek.
Ontwikkelingen vanaf de business case	In 2019 is een businesscase uitgewerkt waarin onderzocht is of het eerder genomen besluit om tot centrale huisvesting te komen ook daadwerkelijk voordeliger is. Uit de businesscase blijkt dat centralisatie loont en de strategisch-inhoudelijke en financiële onderbouwingen laten zien dat centralisatie ook financieel gerechtvaardigd is. Het algemeen bestuur van A heeft op 3 maart 2020 een definitief besluit genomen om het scenario centralisatie en nieuwbouw verder uit te werken. Op 4 juli 2022 heeft het Algemeen Bestuur van AQUON een budget van € 44,9 mln voor de totale realisatie van de nieuwbouw vrijgegeven. Daarnaast is aan het Dagelijks Bestuur van AQUON een mandaat verstrekt ter dekking van onvoorziene prijsstijgingen en risico's voor een bedrag van € 5,2 mln. Hiervan is € 630.000 aangewend. In mei 2023 is gestart met de bouw en in de zomer van 2024 is het nieuwe laboratorium opgeleverd. AQUON verhuist na de zomer van 2024 naar het nieuwe pand. Het jaar 2025 zal het eerste volledige jaar in het nieuwe laboratorium zijn.

Belang waterschap in de verbonden partij	1 van de 9 zetels in het algemeen bestuur
Aandeel waterschap in (netto) rekeningtotaal verbonden partij	<p>Begroting 2025:</p> <p>Laboratoriumdeel: € 4.022.000</p> <p>NRS: € 153.000</p> <p>Eigenaarsdeel: € 192.000</p> <p>Totaal: € 4.367.000</p> <p>De kosten van de NRS-bemonsteringen (Nationale Rioolwater Surveillance) worden vergoed door het Rijk.</p>
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	In 2024 is een toetredingstrategie uitgewerkt en bestuurlijk vastgesteld. Vanaf 2026 zou een nieuwe deelnemer tot de gemeenschappelijke regeling toe kunnen treden.
Risico's	De centralisatie en nieuwbouw moet o.a. leiden tot kwaliteitsverbetering, kostenreductie en een gunstiger effect op de prijzen van de producten en diensten van AQUON. Risico's die nu in beeld zijn die hiermee verband houden zijn mogelijk personeelsverloop, productiewisselingen e.d. Deze zijn benoemd in de begroting.

Naam verbonden partij	Belastingsamenwerking West-Brabant
Vestigingsplaats	Etten-Leur
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Participerende partijen	Gemeente Bergen op Zoom, Gemeente Breda, Gemeente Etten-Leur, Gemeente Oosterhout, Gemeente Roosendaal, Gemeente Halderberge, Gemeente Woensdrecht, Gemeente Moerdijk, Gemeente Dongen, Gemeente Zundert, Gemeente Rucphen, Gemeente Loon op Zand, Waterschap Brabantse Delta
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Eén gezamenlijke belastingorganisatie voor gemeentelijke belastingen en heffingen en waterschapbelastingen in West-Brabant.
Ontwikkelingen verbonden partij	<p>De belangrijkste aandachtspunten en beleidsontwikkelingen voor 2025 zijn:</p> <p>Per 1 januari 2024 is de "Wet herwaardering proceskostenvergoedingen WOZ en BPM" van kracht. Als gevolg hiervan worden proceskostenvergoedingen lager vastgesteld. Het ligt in de lijn der verwachting dat het aantal waardebezwaren, met name door NCNP bedrijven zal afnemen. Het afwikkelen van alle bezwaren trekt een zware wissel op de organisatie.</p> <p>Er is de afgelopen jaren veel werk verzet om te voldoen aan de eisen van de BIO (Baseline Informatieveiligheid Overheid) In 2025 zullen de informatiebeveiligingsprocessen worden uitgevoerd om aan de BIO te kunnen voldoen.</p>
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	BWB heeft geen tot nauwelijks eigen vermogen. Financiering van activa geschiedt door het aantrekken van geldleningen. De kosten van de organisatie worden gedekt door de bijdragen van de deelnemers, dan wel door overige opbrengsten. Het jaarrekeningresultaat wordt verrekend met de deelnemers. Het Algemeen Bestuur van de BWB beslist hierover.

(Netto) begrotingstotaal, jaarrekening en resultaat verbonden partij	Begroting 2025: € 21.368.000 Resultaat Jaarrekening 2023 (vóór resultaatbestemming): € 1.351.000 voordeel.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het behalen van een kwalitatief hoogwaardig en efficiënt niveau van belastingheffing en –invordering. Dit leidt tot een adequate dienstverlening aan de deelnemers en de belastingplichtigen en het reduceren van de maatschappelijke kosten.
Ontwikkelingen vanaf de business case	Sinds 2019 wordt niet meer gerefereerd aan de oorspronkelijke business case. Desondanks is er nog steeds sprake van een substantieel voordeel.
Belang waterschap in de verbonden partij aan begin en einde begrotingsjaar	Eén vaste zetel in het vierkoppig dagelijks bestuur. De stemverhouding in het algemeen bestuur is 1 op 12.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Bijdrage 2025 Brabantse Delta: € 5.335.000
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Er zijn geen specifieke beleidsvoornemens voorzien binnen de BWB. Vanuit het Algemeen Bestuur van het waterschap zijn wel zorgen geuit en vragen gesteld over het kostenniveau van de BWB.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> - Oplopende proceskostenvergoedingen door NCNP-bureaus - Stijging van het aantal beroepsprocedures - Krappe arbeidsmarkt waardoor het moeilijk is om cruciale functies ingevuld te krijgen.

Naam verbonden partij	Het Waterschapshuis
Vestigingsplaats	Amersfoort
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Participerende partijen	21 waterschappen
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het verbeteren van informatie- en bedrijfsprocessen met behulp van ICT ter bevordering van de kwaliteit en efficiëntie van taakuitvoering door de waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	<p>De afgelopen jaren is hWh doorgegroeid naar een professionele, wendbare en slagvaardige samenwerkingsorganisatie voor de sector met groeiende opgaven en ambities. Om deze reden is een update van het Koersplan noodzakelijk. Begin 2024 is een Koerscommissie aan de slag gegaan met deze update van het Koersplan uit 2018.</p> <p>De Vaarkaat geeft de bestuurlijke visie op de digitale transformatie weer en beschrijft de aandachtgebieden waarop samenwerken is gewenst. Deze Vaarkaat is in 2023 door de Unie van Waterschappen, samen met de besturen van de waterschappen, opgesteld. Het vormt een belangrijk ijkpunt voor het gesprek over de hWh organisatie. Niet alleen in het gesprek over de ambities, maar ook over hoe met de governance van hWh wordt omgegaan. Het koersplan gaat uiteindelijk over welke hWh organisatie nodig is om waterschappen te ondersteunen bij het invulling geven aan de visie in de Vaarkaat én de ambities in de strategienota van de Opdrachtgeverstafel.</p>

	De inspanningen van de Koerscommissie hebben geleid tot het Koersplan 2024 – 2027 en de vaststelling hiervan vindt plaats in de AB-vergadering van hWh in november 2024.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Het eigen vermogen op 31-12-2023 hWh is € 0.
(Netto) begrotingstotaal, jaarrekening en resultaat verbonden partij	Geactualiseerde begroting 2024 (inclusief begrotingswijzigingen): € 37.801.805 (de geactualiseerde begroting 2025 is nog niet beschikbaar). hWh houdt geen algemene reserve aan en alle resultaten worden afgerekend met de deelnemers.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verbeteren van informatie- en bedrijfsprocessen met behulp van ICT ter bevordering van de kwaliteit en efficiëntie van taakuitvoering.
Ontwikkelingen vanaf de business case	In 2023 is door de Unie van Waterschappen, samen met de besturen van de waterschappen, de Vaarkaat opgesteld. Dit vormt de bestuurlijke visie op de digitale transformatie en de gezamenlijke koers voor de 21 waterschappen om inhoud te geven aan de (organisatorische) aanpassingen in hun primaire processen. Parallel aan het opstellen van de Vaarkaat hebben de 21 secretaris-directeuren (de opdrachtgeverstafel OGT) aan het i-Platform de opdracht gegeven om een strategienota op te stellen, die duidelijk maakt wat de gezamenlijke ambities en doelen zijn voor de komende vier jaren op het gebied van de digitale transformatie.
Belang waterschap in de verbonden partij aan begin en eind begrotingsjaar	Eén van de 21 stemmen in Algemeen Bestuur Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	4,2%
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Deelname aan projecten van hWh wordt per project bekeken mede op basis van een business case.
Risico's	Het waterschap draagt alleen risico's voor opdrachten waarvoor het zelf (mede) opdrachtgever is. Door een 'loden deur' tussen elke opdracht te plaatsen waardoor kosten, opbrengsten en risico's alleen berusten bij de opdrachtgevers van die opdrachten, worden risico's zoveel mogelijk beperkt.

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbeheer Noord-Brabant
Vestigingsplaats	Breda
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling: centrumregeling
Participerende partijen	Waterschap Aa en Maas, Brabantse Delta en De Dommel
Openbaar belang dat wordt behartigd door verbonden partij	Doelmatige beheer van muskus- en beverrat en voorkomen van schade door deze soorten aan waterstaatswerken.
Ontwikkelingen verbonden partij	Er zijn geen significante ontwikkelingen binnen de Gemeenschappelijke Regeling.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	N.v.t.
(Netto) begrotingstotaal verbonden partij	Het begrotingstotaal 2025 bedraagt € 3.583.044. De werkelijke netto kosten 2023 bedroegen € 2.680.839. De kosten worden gelijkwaardig (1/3) over de drie deelnemers verdeeld.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Voorkomen van schade door muskusrat en beverrat aan waterstaatswerken.
Belang waterschap in de verbonden partij	Ieder waterschap wordt door één lid van het dagelijks bestuur vertegenwoordigd. De waterschappen nemen financieel voor 1/3 deel.
Aandeel waterschap in (netto) jaarrekening verbonden partij	€ 1.123.181
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Er zijn geen beleidsvoornemens ophanden.
Risico's	Geen significante risico's.

Vennootschappen en coöperaties

Naam verbonden partij	N.V. Slibverwerking Noord-Brabant
Vestigingsplaats	Moerdijk
Rechtsvorm	N.V.
Participerende partijen	Waterschap Aa en Maas Waterschap Brabantse Delta Waterschap De Dommel Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden Waterschap Limburg Waterschap Vechtstromen Waterschap Scheldestromen
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het tot stand brengen van en het in stand houden van de duurzame exploitatie van een slibverwerkingsinstallatie voor de verwerking van zuiveringsslib dat in beginsel afkomstig is van waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	De strategie van SNB is opgedeeld in drie samenhangende strategische sporen: 1. Excellente dienstverlener 2. Duurzame Ketenbouwer en 3. Innovatieve Scout. 1. Excellente dienstverlener: Voor onze waterschappen is SNB de excellente dienstverlener voor het verwerken van hun zuiveringsslib. SNB zorgt voor een stabiele en solide bedrijfsvoering en organisatie waarmee de zorg voor het verantwoord verwerken van zuiveringsslib uit handen wordt genomen van de waterschappen. 2. Duurzame ketenbouwer: SNB handelt als duurzame ketenbouwer, die bouwt aan het uitbreiden van de slibketen door middel van grondstoffenterugwinning en eventueel het uitbouwen van de verwerkingscapaciteit. 3. Innovatieve scout: SNB blijft als innovatieve scout actief nieuwe technologieën volgen en zal niet aarzelen om keuzes te maken op het gebied van alternatieve slibeindverwerking en/of alternatieve verwerking van afval en grondstoffen.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Per 31 december 2023 Solvabiliteitspercentage: 29.8 % Eigen vermogen: € 14.728.000 Vreemd vermogen: € 34.595.000
(Netto) totaal begroting, jaarrekening en verwacht resultaat verbonden partij	Totaal begroting SNB 2025 € p.m. <i>De begroting 2025 van SNB is nog niet beschikbaar.</i> Totaal jaarrekening SNB 2023 € 36.509.000 Verwacht resultaat 2023 na belastingen: € -1.570.000
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verwerken van zuiveringsslib op de meest duurzame wijze tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.
Ontwikkelingen vanaf het laatste ondernemingsplan 2021-2026	In december 2020 is het nieuwe ondernemingsplan "Samen Natuurlijk Beter" vastgesteld. Hierin zijn de uitkomsten van de

	slibstrategiestudie en de laatste technologische ontwikkelingen in verwerkt. Daarnaast is de governancestructuur aangepast en wordt er nu gewerkt met een onafhankelijke Raad van Commissarissen.
Belang waterschap in de verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	Het geplaatste aandelenkapitaal van de NV bedraagt per 31 december 2023 € 4.442.702 en is volledig volgestort. Waterschap Brabantse Delta is voor 14,51% aandeelhouder.
Aandeel waterschap in (netto) totaal verbonden partij	Het aandeel van Waterschap Brabantse Delta in de jaarrekening 2023 is € 5.709.999.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Er zijn geen specifiek beleidsvoornemens. Wel heeft SNB de ambitie om een fosfaatrecyclingfabriek, stikstofrecyclingfabriek en een sterk verbeterde energieteerugwinning uit zuiveringsslib te realiseren.
Risico's	<p><i>De begroting 2025 is nog niet beschikbaar. Hieronder zijn de belangrijkste risico's uit de jaarrekening 2023 van SNB opgenomen, de laatst bekende stand van zaken.</i></p> <p>Gebrek aan afstemming in de keten</p> <p>Ontwikkelingen in de afvalwater- en slibketen hebben onvermijdelijk invloed op elkaar. Om suboptimalisaties te voorkomen bij het gezamenlijk streven van alle ketenpartners om te komen tot een circulaire afvalwater- en slibketen, is afstemming van essentieel belang op strategisch (niet kunnen realiseren van gewenste innovaties), tactisch (niet kunnen beschikken over juiste kwantiteit en kwaliteit zuiveringsslib) en operationeel (niet kunnen voldoen aan beschikbaarheid SVI) gebied. Een goede samenwerking wil SNB bereiken door het intensiveren van het strategische ketenoverleg met de waterschappen, het verbreden van de groep van aandeelhouders, het realiseren van een gezamenlijk innovatiebeleid, het beter inzichtelijk maken van wijzigingen in de keten op elkaars doelstellingen, afstemming over kwantiteit/kwaliteit van zuiveringsslib en prestaties te bevorderen en het verbreden van overleg met andere relevante ketenpartners.</p> <p>Niet kunnen voldoen aan (nieuwe) wet- en regelgeving op gebied van milieu en Arbo</p> <p>De toenemende maatschappelijke aandacht voor de gevolgen van o.a. klimaatverandering en stikstofdepositie zorgt ervoor dat SNB te maken krijgt met veranderende en complexere (milieu-) wet- en regelgeving. Belangrijke aandachtspunten zijn de stikstofreductiedoelstellingen voor de industrie, de nieuwe luchtemissienormen voor afvalverbranding en de vertaling van de discussie rondom ZZS en PFAS in wet- en regelgeving. SNB volgt de ontwikkelingen in deze regelgeving nauwgezet en is aangesloten bij belangenorganisaties om een bijdrage te kunnen leveren aan goede wet- en regelgeving. Daarnaast gaat veel aandacht uit naar het up-to-date houden van benodigde vergunningen en het toezien op de naleving van de vergunningseisen. Tot slot zet SNB intrinsiek in op het continu verlagen van de milieubelasting die haar activiteiten met zich meebrengen. De specifieke focus ligt hierbij op het reduceren van CO2 en stikstof. Aanpassingen aan de verwerkingsinstallatie zijn hiervoor nodig.</p>

	<p>Verandering in fiscale wetgeving en/of afspraken met de Belastingdienst.</p> <p>De rijksoverheid zet fiscale maatregelen, zoals CO₂-heffing, kilometerheffing en afvalstoffenbelasting, steeds meer in om de (afval)sector(en) te verduurzamen. Vooralsnog is SNB vrijgesteld van bovengenoemde heffing en belasting. SNB is voor de activiteiten ten behoeve van haar aandeelhouders vrijgesteld van BTW en Vpb. Afspraken hierover met de Belastingdienst, wetgeving en jurisprudentie kunnen wijzigen, waardoor deze vrijstellingen in de toekomst mogelijk kunnen vervallen. SNB lobbyt via belangenorganisaties voor passende fiscale maatregelen. Daarnaast is SNB proactief in het verder verduurzamen van de bedrijfsvoering om mogelijke heffingen/belastingen te voorkomen. SNB bewaakt de naleving van de afspraken omtrent de Vpb vrijstellingen en voorwaarden om gebruiken te kunnen maken van de BTW-koopelvrijstelling intensief.</p>
--	--

Naam verbonden partij	Nederlandse Waterschapsbank
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Participerende partijen	21 waterschappen, 9 provincies en de Staat der Nederlanden
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het doel is maatschappelijke toegevoegde waarde te creëren door het verstrekken van kredieten tegen zo gunstig mogelijke condities aan onder andere Waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	<p>Op 27 juni 2019 is de vernieuwde Europese kapitaalverordening CRR II in werking getreden. Onderdeel hiervan is een aangepaste definitie van de leverage ratio voor promotional banks. Kortweg mag de bank de kredietverlening aan de publieke sector buiten beschouwing laten bij de berekening van de leverage ratio. De leverage ratio bedraagt in dat geval 12,1% per 30 juni 2024 en dat is boven de toekomstige minimale eis van 3%. Zonder voornoemde aanpassing van de definitie is de leverage ratio 2,8%.</p> <p>In de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders is het vastgestelde dividend over boekjaar 2023 € 60 miljoen. Het aandeel van Waterschap Brabantse Delta hierin bedraagt € 2,55 miljoen (inclusief terug te vorderen dividendbelasting).</p>
Leverage ratio; verhouding eigen/balanstotaal aan het einde van het begrotingsjaar	<p>De leverage ratio geldt als indicatie voor de kredietwaardigheid. De leverage ratio bedraagt:</p> <p>per ultimo 2023: 3,1 % cf. oorspronkelijke definitie per ultimo 2023: 20,6 % cf. vernieuwde definitie per medio 2024: 2,8% cf. oorspronkelijke definitie per medio 2024:12,1% cf. vernieuwde definitie</p> <p>Het eigen vermogen bedraagt medio 2024 € 2.058 miljoen</p>
Resultaat verbonden partij	<p>Resultaat ultimo 2023: € 125 miljoen (inclusief voorgenomen dividend).</p> <p>Resultaat medio 2024: € 58 miljoen</p>
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door	Dankzij de NWB kan het waterschap vreemd vermogen aantrekken tegen een gunstige rente en gebruik maken van advisering door de

deelneming in de verbonden partij	bank. Daarnaast profiteert het waterschap van de nettowinst van de NWB Bank door middel van een dividenduitkering. Afgesproken is dit voordeel gedeeltelijk toe te voegen aan de bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid om zo de schuldpositie van het waterschap op een acceptabel niveau te houden. Er wordt invulling gegeven aan de doelstelling om de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk te houden.
Belang waterschap in de verbonden partij aan begin en einde begrotingsjaar	Historische aanschafprijs aandelen € 308.000. WBD heeft aandelen A en aandelen B met verschillende nominale waardes. Op basis van het gewogen gemiddelde heeft WBD een aandeel van 4,7% (ongewogen gemiddelde 4,2%).
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Op 4 april is in de algemene vergadering van aandeelhouders van de NWB het besluit genomen tot het doen van een dividenduitkering over het boekjaar 2023 van € 60 miljoen. Het aandeel van Waterschap Brabantse Delta ter grootte van € 2,55 miljoen (inclusief terug te vorderen dividendbelasting) is reeds ontvangen.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Actief participeren in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Risico's	Ontwikkelingen op financiële markten worden in hoge mate beïnvloed als gevolg van mondiale economische gebeurtenissen zoals ontwikkelingen rondom verminderd vertrouwen in de bancaire sector en het ECB-beleid. De NWB is een relatief veilige bank met dezelfde kredietbeoordeling als de Nederlandse overheid. Daarnaast spelen ook nog geopolitieke ontwikkelingen (Oekraïne, Rusland, VS, China en het Midden-Oosten). Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de reële economie in Europa en hierdoor ook op de toegang tot de financiële markten en de beschikbaarheid van financieringsmiddelen.

Naam verbonden partij	AquaMinerals
Vestigingsplaats	Rijswijk, kantoorhoudend te Nieuwegein
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Participerende partijen	Alle drinkwaterbedrijven in Nederland Waterschap Aa en Maas Waterschap Amstel Gooi en Vecht Waterschap Brabantse Delta Waterschap De Dommel Waterschap Zuiderzeeland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden Hoogheemraadschap van Delfland Waterschapsbedrijf Limburg
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	AquaMinerals verzorgt de afzet van grondstoffen die vrijkomen uit het zuiveringsproces. In overleg met het waterschap wordt bekeken voor welke grondstoffen AquaMinerals de afzet kan gaan verzorgen.
Ontwikkelingen verbonden partij	AquaMinerals richt zich op de versterking van de positie in de waterketen. De afgelopen jaren leidde dit tot verschillende projecten waarin Auqaminerals nieuwe ketens ontwikkelde voor waterschappen, een versteviging van de samenwerking met de netwerkorganisatie EFGF van de Waterschappen alsook toetreding

	van inmiddels 9 waterschappen. Inmiddels voert ze al ruim 3 jaar de product- en marktontwikkeling uit voor alle waterschappen. In 2023 is een onderzoek gestart -eveneens voor alle waterschappen- naar de beschikbaarheid van noodzakelijke hulpstoffen en de (toekomstige) kwetsbaarheid als het gaat om prijs en beschikbaarheid. Eén van de onderzoekslijnen zal gericht zijn op het circulair(der) inrichten van grondstofketens om de kwetsbaarheid te verlagen.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Per 31-12-2023: Solvabiliteit: 44,2 % Eigen vermogen: € 1.775.263 Vreemd Vermogen: € 4.021.086 (Brabantse Delta is aandeelhouder per 1-7-2023)
(Netto) begrotingstotaal, jaarrekening en resultaat verbonden partij	De begroting 2025 is nog niet opgesteld.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Vanuit vastgestelde doelen rondom circulair werken is een impuls nodig voor de afzet van grondstoffen. Meer schaalgrootte, inzet, kennis en expertise zijn nodig om markten en waardeketens te ontwikkelen. Dit is actueel en urgent voor het waterschap Brabantse Delta.
Ontwikkelingen vanaf de business case	Er is geen sprake van een specifieke businesscase, per begrotingsjaar wordt bepaald wat de mogelijke afzet van reststoffen gaat worden.
Belang waterschap in de verbonden partij aan begin en einde begrotingsjaar	Het waterschap heeft een belang van 499 aandelen à € 112,99 = € 56.382. Het waterschap is per 1 juli 2023 aandeelhouder geworden van AquaMinerals.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Nog nader te bepalen.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Langdurige relatie om ontzorgd te worden bij het afzetten en vermarkten van rest- en grondstoffen. Daarnaast toezien dat er meer waterschappen aandeelhouder worden van AquaMinerals om zodoende in de toekomst een groter aanbod (en gezamenlijke afzet) en daarmee grotere schaalvoordelen te kunnen bewerkstelligen.
Risico's	Vooralsnog geen, de samenwerking met AquaMinerals moet nog worden vormgegeven.

Stichtingen en verenigingen

Naam verbonden partij	Unie van Waterschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Participerende partijen	Alle 21 waterschappen in Nederland
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	De Unie behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen en zorgt voor kennisuitwisseling en samenwerking tussen de waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	De Unie van Waterschappen heeft in 2023 verschillende belangrijke ontwikkelingen doorgemaakt. Ten eerste, de waterschapsverkiezingen resulteerden in een hogere opkomst en een verschuiving in het politieke landschap. Ten tweede, er zijn stappen gezet om het belastingstelsel van de waterschappen aan te passen. Ten derde, de

	<p>Unie heeft zich ingezet voor de Europese Kaderrichtlijn Water en de aanpak van PFAS-vervuiling. Daarnaast is er veel aandacht besteed aan klimaatadaptatie en duurzaamheid, met onder andere de ondertekening van het Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen. Ook heeft de Unie bijgedragen aan de nationale en internationale waterbeleidsthema's, zoals hoogwaterbescherming en droogtebestrijding. Tot slot, de organisatie heeft zich voorbereid op haar 100-jarig jubileum in 2027, waarvoor financiële reserves zijn gevormd.</p> <p>De Unie heeft de Vaarkaart afgerond, een gezamenlijke visie op digitale transformatie, die in december 2023 door de ledenvergadering is vastgesteld. Daarnaast is er een subsidie toegekend voor de implementatie van de Single Digital Gateway en zijn er nieuwe selectielijsten opgesteld voor de waterschappen.</p>
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen	<p>Per 31 december 2023:</p> <p>Solvabiliteit (EV/TV): 9%</p> <p>Eigen vermogen (EV): € 2.178.238</p> <p>Vreemd vermogen (VV): € 21.731.405</p>
(Netto) begrotingstotaal en resultaat verbonden partij	<p>Het begrotingstotaal 2024 bedraagt € 16.336.088 (totaal contributies deelnemers inclusief bijdrages)</p> <p><i>De (concept) begroting 2025 is bij het opstellen van dit document nog niet bekend.</i></p> <p>Resultaat 2023 voor bestemming: - € 519.428</p> <p>Resultaat 2023 na bestemming: - € 89.724</p>
	<p>Nationale en internationale behartiging van de waterschapsbelangen. Binnen de Unie ligt de nadruk op lobby, communicatie en regievoering. Daarnaast kennisuitwisseling en samenwerking over een veelheid aan onderwerpen.</p> <p>Belangrijke thema's in 2024:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Water en bodem zijn sturend bij ruimtelijk keuzes • Het HWBP staat gesteld voor de opgave • Versneld verbeteren van de waterkwaliteit • Het aanpassen van het belastingstelsel • Toewerken naar klimaatneutraliteit • Duurzaam opdrachtgeverschap • Digitale transformatie
Belang waterschap in de verbonden partij	Eén van de 21 stemmen.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	<p>Bijdrage 2024: De contributie bedroeg € 626.783. De bijdrage aan het tijdschrift 'Het Waterschap', de landelijke bever- en muskusrattenbestrijding, SIKB en compensatie voor het financieringstekort bedroeg € 143.986. De totale bijdrage is daarmee € 770.769. Het aandeel van Brabantse Delta in de contributie 2024 bedraagt 4,7%.</p>
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Nee
Risico's	<p>Waterschappers zijn op ambtelijk en bestuurlijk niveau vaak betrokken bij beleidsthema's die de Unie oppakt. Toch kunnen landelijk gemaakte Unie-afspraken afwijken van eigen beleid en/of extra druk op de organisatie leggen.</p>

Naam verbonden partij	Vereniging werken voor waterschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Participerende partijen	Alle 21 waterschappen in Nederland, Waternet, Aqualysis, Aquon, BSGW, BSR, GBLT (Lococensus-Tricijn), Noordelijk Belastingkantoor, De RGB, SVHW, Unie van Waterschappen, Waterproef, Het Waterschapshuis, Waterschapsbedrijf Limburg, Stowa en A&O-fonds waterschappen.
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het behartigen van de gemeenschappelijke sociale en sociaal-economische belangen van de leden van de vereniging die activiteiten verrichten binnen de sector waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	De Vwvw is in 2019 opgericht, omdat vanaf 1 januari 2020 de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren van kracht is. Door deze wet veranderde het juridisch kader voor de arbeidsrelaties bij veel overheidsorganisaties van het publieke ambtenarenrecht naar het private arbeidsrecht. Dit hield onder andere in dat sectorale arbeidsvoorwaarden in een cao geregeld worden en dat de waterschappen zich in een cao-overleg laten vertegenwoordigen door een werkgeversvereniging. De Vwvw is de werkgeversvereniging voor de sector waterschappen. De Vwvw is lid van de stichting Zelfstandige Publieke Werkgevers (ZPW). Samen met andere sectororganisaties wil zij hiermee haar werkgeversrol in algemene zin versterken en gezamenlijk actief invloed uitoefenen op de thema's: arbeidsmarktbeleid, banenafpraak en pensioenen.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen	Per 31 december 2023: Solvabiliteit (EV/TV): 96% EV: € 129.621 VV: € 98.533
(Netto) begrotingstotaal en resultaat verbonden partij	Het begrotingstotaal 2024 bedraagt € 445.600 (2023: € 450.000) Resultaat 2023 voor bestemming: € 12.985
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het ontzorgen van het waterschap en collectief regelen van: Het voeren van onderhandelingen en het sluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten; Het geven van advies, verstrekken van inlichtingen, verzorgen van documentatie, geven van voorlichting e.d.; Het verlenen van informatie betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten; Verzorgen voorbereiding van wettelijke en andere maatregelen; Onderhouden van relaties met relevante organisaties.
Belang waterschap in de verbonden partij	Drie van de 67 stemmen.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Bijdrage 2023: De contributie bedraagt € 18.279. Het aandeel van Brabantse Delta in de contributie bedraagt 4,1%. Bijdrage 2024: De contributie bedraagt € 17.815. Het aandeel van Brabantse Delta in de contributie bedraagt 4,0%.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Continuering koers.
Risico's	Geen significante risico's.

Naam verbonden partij	Noord-Brabantse Waterschapsbond (NBWB)
Vestigingsplaats	Boxtel
Rechtsvorm	Vereniging
Participerende partijen	Waterschap Aa en Maas Waterschap Brabantse Delta Waterschap De Dommel Waterschap Rivierenland
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	De behartiging van de belangen van gemeenschappelijke aard van de waterschappen in de provincie Noord-Brabant.
Ontwikkelingen verbonden partij	De belangrijkste activiteiten van de NBWB richten zich op het afstemmen van onderwerpen en standpunten en daarmee het gezamenlijk naar buiten optreden door of namens de vier leden.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen	Per 31 december 2023: Solvabiliteit (EV/TV): 38 % Eigen vermogen (EV): € 68.796 Vreemd vermogen (VV): € 0
(Netto) begrotingstotaal en resultaat verbonden partij	Het begrotingstotaal 2025 bedraagt € 122.000
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Behartiging van de waterschapsbelangen in de gehele provincie. De vereniging biedt onder meer de basis voor afstemming (mede beleidsmatig) en gesprekken gericht op het verwerven van subsidies.
Belang waterschap in de verbonden partij	Ieder waterschap heeft één stem
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Bijdrage 2025: € 37.538 (4/13 ^e deel)
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Continuering koers.
Risico's	Geen significante risico's.

Overige verbonden partijen

Overeenkomst waterschap De Dommel en Brabantse Delta

Op basis van tariefafspraken behandelt waterschap De Dommel afvalwater dat afkomstig is uit het gebied van Brabantse Delta. Het afvalwater wordt door de gemeente Tilburg ingezameld. Vanaf het tussen de gemeente Tilburg en De Dommel overeengekomen overnamepunt, wordt het afvalwater vervolgens getransporteerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie Tilburg-Noord.

De "Gemeenschappelijke Regeling Waterschap De Dommel en Waterschap Brabantse Delta" is per 11 april 2023 vervallen en omgezet in een overeenkomst.

5.5 OPENBAARHEIDSPARAGRAAF

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden en verplicht een bestuursorgaan tot actieve openbaarmaking van informatie. Op grond van artikel 3.5 van de Woo is een bestuursorgaan verplicht om jaarlijks in de begroting aandacht te besteden aan de beleidsvoornemens van de Woo. In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen een kwalitatieve beschrijving gegeven van de activiteiten die worden uitgevoerd in 2025 op de thema's actieve en passieve openbaarmaking en verbetering van de informatiehuishouding.

1. Actieve openbaarmaking van de 11 verplichte categorieën documenten *artikel 3.3 Woo*

In de Woo staan in totaal 17 informatiecategorieën die overheidsorganisaties openbaar moeten maken. Deze verplichting wordt de komende jaren gefaseerd ingevoerd. Waterschap Brabantse Delta volgt deze landelijke fasering. Niet alle categorieën zijn voor het waterschap van toepassing en een deel van de categorieën publiceert het waterschap al.

2. De inspanningsverplichting tot openbaarmaking van andere documenten dan de 11 voorgeschreven categorieën; *artikel 3.1 Woo*

Invoering van de actieve openbaarmakingsverplichting heeft onze prioriteit. We volgen hiermee de lijn van de Unie van Waterschappen.

3. Passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek); *hoofdstuk 4 Woo*

Onder passieve openbaarmaking verstaan we het openbaar maken van informatie naar aanleiding van een verzoek uit de samenleving, zoals bijvoorbeeld Woo-verzoeken. We houden daarbij rekening met het anonimiseren van persoonsgegevens.

4. De informatiehuishouding; *hoofdstuk 6 Woo*

Waterschap Brabantse Delta werkt doorlopend aan het verbeteren van de kwaliteit van de informatiehuishouding. Het waterschap werkt zaakgericht. Dat betekent dat alle vragen en verzoeken worden afgehandeld in een zaak (een dossier) in het zaakstelsel. Medewerkers worden begeleid in het goed archiveren van informatie in de systemen van het waterschap. Het waterschap maakt medewerkers bewust van de Woo, hun rol hierin en welke ondersteuning er beschikbaar is. Om in 2025 meer informatie eenvoudig en overzichtelijk openbaar te kunnen maken, investeert het waterschap in een publicatieplatform dat aansluit op de landelijke Woo-index.

5. Aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon *artikel 4.7 Woo*

De Woo schrijft voor dat ieder bestuursorgaan één of meer contactpersonen heeft om vragen van inwoners te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie. Per 1 mei 2022 heeft het bestuur van waterschap Brabantse Delta reeds een Woo-contactpersoon aangewezen. Op de website van het waterschap is beschreven hoe een inwoner of bedrijf een verzoek om informatie kan indienen en hoe het waterschap hierin ondersteuning aanbiedt.

DEEL II: FINANCIËLE BEGROTING

1. Financieel resultaat en resultaatbestemming

Resultaat exploitatie 2025

De Begroting 2025 is een nadere uitwerking van de Kadernota 2025-2029. Ten opzichte van de Kadernota – die in het voorjaar en op hoofdlijnen is opgesteld – zijn de (financiële) uitgangspunten opnieuw beoordeeld, zijn de ontwikkelingen van na de peildatum meegenomen en zijn de belasting-eenheden geactualiseerd. Voor een toelichting op de belangrijkste verschillen zie paragraaf 2.4 van de beleidsbegroting (deel I). In 2025 wordt een groot deel van de tariefegalisatiereserves ingezet om de belastingtarieven te dempen en de stijging van de tarieven de komende jaren zo gelijkmatig mogelijk te laten verlopen. De Begroting 2025 resulteert in het volgende bedrijfsresultaat:

Begroot bedrijfsresultaat 2025	Begroting 2025	Begroting 2024	Jaarrekening 2023
Totale bruto lasten ³	226.334	212.015	186.181
Totale baten (inclusief bijdrage provincie N-B)	-218.295	-201.847	-190.236
Bedrijfsresultaat	8.038	10.168	-4.055

Tabel 1: Begroot bedrijfsresultaat 2025 (bedragen x € 1.000,- / + = nadelig, - = voordelig)

Resultaat per taak	Watersys- teembeheer	Zuiverings- beheer	Vaarwegen- beheer	Totaal 2025
Netto lasten	101.810	95.533	2.584	199.927
Belastingheffingen/omslagen	-95.479	-93.434		-188.913
Verontreinigingsheffing	-392			-392
Bijdrage Provincie			-2.584	-2.584
Resultaat per taak	5.939	2.100	0	8.038

Tabel 2: Resultaat per taak (bedragen x € 1.000,- / + = nadelig, - = voordelig)

Voorgesteld wordt het bedrijfsresultaat als volgt te bestemmen:

Resultaatbestemming per taak	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer
Toevoeging bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid	1.025	1.116
Onttrekking bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid	-1.348	-683
Onttrekking bestemmingsreserve cloudsoftware	-210	-115
Toevoeging algemene reserve	+12	+48
Onttrekking tariefegalisatiereserve	-5.418	-2.466
Resultaatbestemming per taak	-5.939	-2.100

Tabel 3: Resultaatbestemming per taak (bedragen x € 1.000,- / + = toevoeging, - = onttrekking)

³ Bruto lasten zijn de totale kosten van het waterschap. Netto lasten zijn de bruto lasten verminderd met de overige opbrengsten (niet zijnde belastingopbrengsten).

Toelichting op de resultaatbestemming

Toevoeging financiële meevallers aan bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid

Vanaf 2017 zijn er diverse maatregelen genomen die bijdragen aan een duurzaam financieel beleid. De maatregelen leiden per direct tot een lagere schuldpositie, lagere rentelasten en op de langere termijn ook tot lagere netto lasten voor het waterschap. In eerste instantie leiden ze echter tot een stijging van de lasten. Om deze tijdelijke extra lasten op te kunnen vangen zonder de belastingtarieven te verhogen is besloten om financiële meevallers toe te voegen aan een bestemmingsreserve. Voor 2025 hebben de voordelen betrekking op:

1. De dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank. Op basis van afspraken uit het verleden wordt de eerste € 500.000 volledig ingezet voor duurzaam financieel beleid. Al het extra dividend wordt voor 50% ingezet.
2. Het rentevoordeel vanwege het gedeeltelijk herstructureren van de leningenportefeuille: De afgelopen jaren was het vanwege de lage rentestand mogelijk om twee maal een deel van de leningenportefeuille te herstructureren. Conform afspraak wordt het jaarlijkse rentevoordeel toegevoegd aan de reserve.

Onttrekking uit de bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid

De maatregelen die vanaf 2017 zijn genomen in het kader van Duurzaam Financieel Beleid leiden in eerste instantie tot een stijging van de lasten. De berekende extra lasten als gevolg van de reeds genomen maatregelen worden jaarlijks onttrokken aan de reserve.

Onttrekking bestemmingsreserve cloudsoftware

Bij de Jaarrekening 2023 is een bestemmingsreserve cloudsoftware ingesteld en er is een toevoeging aan de reserve gedaan van € 500.000 voor projecten waarvan de kosten doorschuiven naar 2024 en 2025. Uit deze reserve wordt in 2025 € 325.000 ingezet om de doorgeschoven kosten te dekken.

Toevoeging algemene reserve

Het waterschap hanteert per taak een algemene reserve. De norm voor het weerstandsvermogen (1,2 x omvang risico's) is steeds beschikbaar als algemene buffer voor calamiteiten/risico's. Door de toevoegingen worden de algemene reserves per taak op hoogte gebracht. Voor een verdere toelichting zie paragraaf 5.1.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de beleidsbegroting (deel I).

Onttrekking tariefegalisereserves

De tariefegalisereserves zijn bedoeld om grote schommelingen in het tarief op te vangen. Op het moment dat deze reserves niet aanwezig zijn, zullen alle kostenontwikkelingen direct in de tarieven merkbaar worden. Als uitgangspunt geldt dat de egalisereserve binnen de meerjarenraming wordt afgebouwd naar nul om gelijkmatige tariefontwikkeling te bewerkstelligen.

2. Gehanteerde uitgangspunten en normen

Het waterschap houdt bij de berekening van kosten en opbrengsten in de Begroting rekening met de financiële ontwikkelingen en de verwachting voor 2025. Hieronder staan de aannames die het waterschap als uitgangspunt heeft gekozen. De peildatum van de aannames is 1 september 2024. Op dat moment zijn de financiële uitgangspunten vastgezet.

Kadernota 2025-2029

In de Kadernota 2025-2029 zijn de koerswijzigingen uiteengezet die ten grondslag liggen aan de kaders voor het opstellen van de voorliggende begroting. Deze wijzigingen zijn gedefinieerd ten opzichte van de vorige begroting en ingegeven door onontkoombaarheden of bestuurlijke keuzen.

Onontkoombaarheden zijn noodzakelijke uitgaven waarbij nauwelijks speelruimte bestaat voor uitstel of bezuiniging. Redenen voor onontkoombaarheden kunnen onder meer wettelijke verplichtingen, contractuele afspraken of significante prijsstijgingen van essentiële goederen en diensten zijn. Voor de komende periode heeft waterschap Brabantse Delta te maken met twee soorten onontkoombaarheden. Vanwege de nieuwe verslaggevingsregels zijn diverse investeringen niet meer activeerbaar. Voor een toelichting zie hoofdstuk 6 van de meerjarenbegroting (deel III).

Daarnaast zijn er een aantal organisatorische opgaven die voortkomen uit:

- digitale transformatie waarbij integratie in de primaire processen essentieel is;
- heroriëntatie van de formatie: om beter aan te sluiten bij de ambities uit het coalitieakkoord;
- verhoogde bestuurlijke activiteiten: de nieuwe politiek/bestuurlijke werkwijze met commissies en de wens om de meerwaarde van het waterschap door evenementen te manifesteren vragen om meer ambtelijke ondersteuning.

Bestuurlijke keuzen zijn voorstellen van het dagelijks bestuur die gericht zijn op het aanpassen van de strategische richting van Waterschap Brabantse Delta. In de Kadernota 2025-2029 zijn twee voorstellen aan het algemeen bestuur gepresenteerd en overgenomen. In deze begroting is een jaarlijks bedrag opgenomen voor de implementatie van het actieplan biodiversiteit (€ 250.000 per jaar) en is besloten vanaf 2026 de projecturen van ondersteunende processen niet meer te activeren en af te schrijven.

Loonkostenontwikkeling

De afgelopen jaren was de loonstijging als gevolg van cao-afspraken fors: in 2023 bedroeg die 8% en in 2024 bedraagt die 6%. Op basis van de ontwikkeling van de loonkosten en inflatie in 2024 wordt verwacht dat deze dalende trend doorzet. Er wordt uitgegaan van een cao-stijging van 3,5% in 2025 en 3% vanaf 2026. De ontwikkeling van de loonkosten bestaat, naast een stijging als gevolg van cao-afspraken, uit een stijging door toekenning van reguliere salarisverhogingen en premieontwikkelingen. Vooralsnog worden er geen premieverhogingen verwacht. Voor de stijging vanwege reguliere salarisverhogingen wordt jaarlijks rekening gehouden met 0,1%.

Inflatie

Bij het bepalen van toekomstige inflatie gebruikt het waterschap de inflatieverwachtingen van het Centraal Planbureau (CPB) en publicaties van financiële instellingen. Het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) is gericht op het handhaven van prijsstabiliteit, gedefinieerd als een prijsstijging van 2% op de middellange termijn. In 2023 daalde de inflatie nadat deze historisch hoog was in 2022, maar de onzekerheid in de inflatieschattingen blijft aanzienlijk. Voor deze begroting wordt de inflatie ingeschat op 2,5% voor 2025 en 2026 en 2% vanaf 2027.

Het is belangrijk op te merken dat de inflatie gebaseerd is op de consumentenprijsindex, die de prijsontwikkeling van goederen en diensten weergeeft die door consumenten worden aangeschaft.

Het waterschap baseert haar cijfers zoveel mogelijk op bestaande afspraken, zoals contracten met derden en begrotingen van verbonden partijen, en houdt rekening met specifieke marktontwikkelingen zoals de GWW-index en andere relevante kostenontwikkelingen in de sector, zoals bijvoorbeeld energie.

Rente nieuwe leningen

De rentestanden zijn sterk afhankelijk van de economische omstandigheden en het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Na de coronaperiode hebben de ECB en de overheden hun beleid aangepast om de economie te stimuleren. In 2023 heeft de ECB de rentes in verschillende stappen verhoogd, maar sinds september 2023 worden deze constant gehouden. In juni 2024 heeft de ECB de rente voor het eerst verlaagd met 0,25%. Voor de inschatting van toekomstige rentestanden stemt het waterschap af met andere waterschappen, de Nederlandse Waterschapsbank, Trésor en maakt het gebruik van rentevisies van andere financiële instellingen. Voor 2025 en verdere jaren wordt de rente ingeschat op 3,0%.

3. Overzicht van baten en lasten en toelichting

Overzicht van baten en lasten

Overzicht baten en lasten	Begroting 2025	Begroting 2024	Jaarrekening 2023
Programma Waterketen	96,73	92,43	78,33
- Bruto lasten	99,00		
- Baten	2,27		
Programma Watersystemen	70,29	64,20	57,31
- Bruto lasten	73,80		
- Baten	3,51		
Programma Waterveiligheid & Vaarwegen	35,30	30,02	23,26
- Bruto lasten	37,45		
- Baten	2,15		
Totaal netto lasten programma's	202,33	186,66	158,90
Dekkingsmiddelen			
- Belastingheffingen Watersysteembeheer	95,48	86,22	79,21
- Belastingheffingen Zuiveringsbeheer	93,43	87,77	81,58
- Bijdrage Provincie Vaarwegenbeheer	2,58	2,10	1,73
- Opbrengst verontreinigingsheffing	0,39	0,45	0,45
- Overige dekkingsmiddelen	2,90		
Totaal dekkingsmiddelen	194,80	176,50	162,96
Vennootschapsbelasting	0,00	0,00	0,00
Onvoorzien	0,50		0,00
Saldo baten en lasten	8,04	10,17	4,10
Toevoegingen/onttrekkingen aan reserves	-8,04	-10,17	-4,10

Tabel 4: Overzicht baten en lasten programma's (bedragen x € 1 miljoen)

Toelichting

De verslaggevingsregels schrijven voor dat 2025 in diverse onderdelen van de begroting de bruto lasten, de baten en de overige dekkingsmiddelen apart getoond dienen te worden. Tot en met 2024 werden alleen de netto lasten getoond inclusief de overige dekkingsmiddelen. Dit is de reden dat de tabel voor 2023 en 2024 op deze wijze is ingevuld. Door de aanpassing krijgt het algemeen bestuur van het waterschap meer inzicht in de samenstelling en ontwikkeling van de kosten en opbrengsten per programma. Voor een overzicht van de lasten en baten op het niveau van de kosten- en opbrengsten wordt verwezen naar bijlage 2. De toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn eerder in dit hoofdstuk gespecificeerd, maar ook in paragraaf 5.1.2. van de beleidsbegroting (deel I). Ook voor de oorzaken van aanmerkelijke verschillen wordt verwezen naar de beleidsbegroting, zie paragraaf 2.3.

Overzicht incidentele baten en lasten

In deze begroting zijn incidentele baten en lasten opgenomen. Omdat deze de reguliere nettolasten kunnen vertekenen en tevens relevant zijn voor het beoordelen van de financiële positie zijn ze hieronder in beeld gebracht.

Begrotingspost	Begroting 2025	Begroting 2024	Rekening 2023	Omschrijving
Cloudsoftwareprojecten	1.668	1.174		Tijdelijke piek uitgaven cloudsoftware vanwege vervanging aantal grote systemen.
Opstellen en vaststellen legger primaire keringen	400			Er is extra opgenomen: € 400.000 in 2025, € 250.000 in 2026 en € 50.000 in 2027.
Budget proces Onderhouden	375	770		2024: Vervanging hoog risico componenten procesautomatisering, persleidingen, inhaalslag procesgebonden onderdelen (zoals gebouwen) en onderhoud slecht functionerende lange overkluizingen. 2025: Extra budget voor Inspectie kunstwerken passieve waterbeheersing, inleen van personeel vooruitlopend op aanvraag extra FTE's (basis op orde), doorontwikkeling assetmanagement systeem en eenmalige advisering baggerwerkzaamheden. De extra kosten zijn € 725k, er is eenmalig € 350k bezuinigd op andere posten.
Garantieregeling			333	Garantieregeling SNB Vechtstromen-Scheldestromen.
Omgevingswet			214	Het beleidsrijk maken van het instrumentarium Omgevingswet en het operationaliseren van de Waterschapsverordening.
Extra inleen/diensten financieel en juridisch	170			Ten behoeve van het nieuwe belastingstelsel, het bijbehorende kostentoedelingsonderzoek en juridisch advies ten behoeve van overeenkomsten.
Energie Dongemond	162			Extra inkoop van energie op zuivering Dongemond vanwege minder productie van elektriciteit door een renovatie van de slibgisting (die dan een aantal maanden uit bedrijf is).
Inhaalslag bemonsteren baggeren			156	Extra inzet op bemonsteren om de baggeropgave beter in beeld te krijgen.
Bijdrage AQUON		122		Betreft de kosten voor covid-bemonstering. De post is nu structureel opgenomen en daarom vanaf 2025 niet meer opgenomen bij de incidentele lasten.

Begrotingspost	Begroting 2025	Begroting 2024	Rekening 2023	Omschrijving
Kwartiermaker centrale regiekamer		100		Inleen kwartiermaker ten behoeve van herinrichting centrale regiekamer conform akkoord 'Water verbindt ons', onderdeel 'slim en informatiegestuurd'.
Budget proces Organisatie		100		Extra geld voor personeelswerving vanwege extra FTE's voor het kunnen realiseren van de doelen en ambities uit het coalitieakkoord en hoog personeelsverloop.
Overige posten	72	65		
Totaal	2.837	2.331	703	Incidentele lasten

Tabel 5: incidentele lasten (bedragen x € 1.000,-)

Begrotingspost	Begroting 2025	Begroting 2024	Rekening 2023	Omschrijving
Aandelenverkoop SNB			3.022	Ten behoeve van toetreding nieuwe aandeelhouders.
Corona compensatie			681	Het beleidsrijk maken van het instrumentarium Omgevingswet en het operationaliseren van de Waterschapsverordening.
Stelselwijziging overlopende posten			404	Extra inzet op bemonsteren om de baggeropgave beter in beeld te krijgen.
Verkoop dienstauto's	200			In de periode 2025-2027 is een opbrengst opgenomen met betrekking tot de verkoop van het eigen wagenpark vanwege de overgang naar lease.
Bijdrage RIVM		122		Vergoeding voor covid-bemonstering. De post is nu structureel opgenomen en daarom vanaf 2025 niet meer opgenomen bij de incidentele lasten
Overige posten			19	
Totaal	200	122	4.126	Incidentele baten

Tabel 6: incidentele baten (bedragen x € 1.000,-)

4. Voorgenomen investeringen en toelichting

Investerings

Voor het gelijkmatig programmeren van investeringen wordt jaarlijks een afgesproken netto investeringsvolume per programma gehanteerd. Het gaat hierbij om de investeringsuitgaven na aftrek van bijdragen van derden en subsidies. De vaste investeringsvolumes worden jaarlijks geïndexeerd op basis van de verwachte prijs- en loonkostenontwikkeling. Bovenop dit bedrag komen nog de extra benodigde investeringen voor verbetering van de regionale keringen en de inhaalslag baggeren vaarwegen alsmede de jaarlijkse bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Investeringsuitgaven 2025	Netto uitgaven 2025	Subsidies / Bijdragen 2025	Bruto uitgaven 2025
Programma Waterketen	41,50	0,60	42,10
Programma Watersystemen	12,00	7,00	19,00
Programma Waterveiligheid	19,10	5,20	24,30
- Reguliere projecten (WV)	4,40	3,10	7,50
- Regionale keringen	2,30	-	2,30
- HWBP	8,10	-	8,10
- Vaarwegenbeheer	2,20	-	2,20
- Achterstand baggeren vaarwegen	2,10	2,10	4,20
Bedrijfsvoering	4,00	-	4,00
Totaal	76,60	12,80	89,40

Tabel 7: Verwachte investeringsuitgaven 2025 (bedragen x € 1 miljoen)

Toelichting

Voor een overzicht van de investeringsvolumes in de planperiode van de meerjarenraming en een toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 6 van de meerjarenraming (deel III).

In bijlage 8 is het Investeringsplan 2025-2029 opgenomen met daarin een overzicht van de projecten die nodig zijn om de gestelde doelen te kunnen realiseren.

5. Geprognosticeerde balans

De geprognosticeerde balans is een middel om het bestuurlijk inzicht te verbeteren in de ontwikkeling van de financiële positie. Vanuit de verslaggevingsvoorschriften is het nu ook verplicht voor waterschappen om deze balans op te nemen in de meerjarenraming en de financiële begroting.

ACTIVA		1-1-2025	31-12-2025
	VASTE ACTIVA		
I	Immateriële vaste activa	57.222	57.635
II	Materiële vaste activa	510.359	539.755
III	Financiële vaste activa	3.131	2.958
	VLOTTENDE ACTIVA		
IV	Kortlopende vorderingen	15.677	15.677
V	Liquide middelen	1	1
VI	Overlopende activa	10.394	10.394
	TOTAAL ACTIVA	596.784	626.420
PASSIVA		1-1-2025	31-12-2025
	VASTE PASSIVA		
VII	Eigen vermogen		
	Algemene/calamiteitenreserves/wachtgeldreserves	6.228	6.288
	Bestemmingsreserves tariefegalisatie	11.623	3.739
	Bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid	6.767	6.877
	Bestemmingsreserve muskusrattenbestrijding	0	0
	Bestemmingsreserve overdracht RWS	40	0
	Bestemmingsreserve cloudsoftware	996	671
B.	Nog te bestemmen resultaat --reeds verwerkt	0	0
VIII	Voorzieningen	2.566	2.566
IX	Vaste schulden	510.129	547.109
	VLOTTENDE PASSIVA		
X	Netto vlottende schulden	32.473	33.207
XI	Overlopende passiva	25.963	25.963
	TOTAAL PASSIVA	596.784	626.420

Tabel 8: Geprognosticeerde balans 2025 (bedragen x € 1 miljoen)

DEEL III: DE MEERJARENRAMING

1. Inleiding

De meerjarige doorkijk heeft betrekking op het begrotingsjaar en de vier opvolgende jaren.

2. Externe en interne ontwikkelingen, uitgangspunten en normen

2.1 EXTERNE EN INTERNE ONTWIKKELINGEN

In de programmaplannen (hoofdstuk 3 beleidsbegroting) zijn per programma het beleid en de doelen van het waterschap opgenomen. Voorafgaand aan de programmaplannen (hoofdstuk 2 beleidsbegroting) zijn de externe en interne ontwikkelingen opgenomen die de inhoud van de programmaplannen beïnvloeden. Hier kan worden volstaan met een verwijzing naar dit hoofdstuk.

2.2 UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

In hoofdstuk 2 van de financiële begroting wordt uitgebreid ingegaan op de meerjarig gehanteerde uitgangspunten en normen. Hieronder een samenvatting van de belangrijkste financiële uitgangspunten.

Financiële uitgangspunten	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Loonkostenontwikkeling	3,6%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%
Inflatie	2,5%	2,5%	2,0%	2,0%	2,0%
Rente	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%

Tabel 1: Belangrijkste financiële uitgangspunten

3. Beleid

In de programmaplannen (hoofdstuk 3 beleidsbegroting) is per programma het meerjarige beleid en de doelen van het waterschap opgenomen. Hier kan daarom ook worden volstaan met een verwijzing naar hoofdstuk 3 van de beleidsbegroting.

4. Raming belastingopbrengsten

Het doel van deze paragraaf is de ontwikkeling van de waterschapsbelastingen in de komende jaren te laten zien, mede in relatie tot de stand en het verloop van de bestemmingsreserves voor tariefegalisatie. Dit in het kader van het begrotingsevenwicht in meerjarig perspectief.

De meerjarenraming moet in beginsel structureel sluitend zijn, dat wil zeggen dat lasten en baten aan het einde van de planperiode in evenwicht moeten zijn. Om dit te bereiken is de tariefegalisatiereserve Watersysteembeheer eind 2027 afgebouwd naar nul en de tariefegalisatiereserve Zuiveringsbeheer eind 2029. Samen met de (structurele) jaarlijkse toevoegingen en onttrekkingen aan de algemene reserves en bestemmingsreserves voor duurzaam financieel beleid, zijn de lasten en baten dan in evenwicht.

Op basis van de informatie in dit onderdeel kan het algemeen bestuur een afweging maken tussen enerzijds de noodzaak en ambitie van maatregelen ter uitvoering van het waterbeleid en anderzijds de ontwikkeling van de lastendruk. De meerjarenraming van de wettelijke taken is als volgt:

Meerjarenraming taak Zuiveringsbeheer	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
TOTAAL te dekken netto lasten	95.533	98.671	103.782	109.212	115.944
Opbrengst belastingen	-93.434	-97.988	-103.163	-109.323	-115.815
TOTAAL opbrengst belastingen	-93.434	-97.988	-103.163	-109.323	-115.815
Voorgestelde resultaatbestemming					
Toevoeging bestemmingsreserve DFB	1.116	1.106	1.086	1.063	1.040
Onttrekking bestemmingsreserve DFB	-683	-595	-510	-428	-346
Onttrekking DFB maatregelen 2026-2029		-1.146	-1.097	-600	-518
Onttrekking bestemmingsreserve cloudsoftware	-115				
Mutatie algemene reserve	48	96	84	108	144
Onttrekking (-) / Toevoeging (-) egalisatiereserve	-2.466	-145	-182	-32	-449
Totaal dekking	-95.533	-98.671	-103.782	-109.212	-115.944

Tabel 2: Meerjarenraming taak Zuiveringsbeheer (bedragen x € 1.000,-)

Meerjarenraming taak Watersysteembeheer	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
TOTAAL netto lasten	101.810	107.206	112.555	116.831	120.367
Opbrengst verontreinigingsheffing	-392	-410	-430	-455	-480
TOTAAL te dekken netto lasten	101.418	106.796	112.124	116.376	119.886
Opbrengst heffingen	-95.479	-103.123	-110.046	-115.708	-119.761
Opbrengst heffingen voorgaande jaren					
TOTAAL opbrengst belastingen	-95.479	-103.123	-110.046	-115.708	-119.761
Voorgestelde resultaatbestemming					
Toevoeging bestemmingsreserve DFB	1.025	1.023	1.000	981	962
Onttrekking bestemmingsreserve DFB	-1.348	-1.184	-1.020	-856	-693
Onttrekking DFB maatregelen 2026-2029		-879	-1.941	-925	-526
Onttrekking bestemmingsreserve cloudsoftware	-210				
Mutatie algemene reserve	12	0	180	132	132
Onttrekking (-) /toevoeging (+) egalisereserve	-5.418	-2.633	-298	0	0
TOTAAL dekking	-101.418	-106.796	-112.124	-116.376	-119.886

Tabel 3: Meerjarenraming taak Watersysteembeheer (bedragen x € 1.000,-)

Meerjarenraming taak Vaarwegenbeheer	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
TOTAAL netto lasten	2.584	2.794	2.954	3.745	3.858
Bijdrage Provincie Noord-Brabant	-2.584	-2.794	-2.954	-3.745	-3.858

Tabel 4: Meerjarenraming taak Vaarwegenbeheer (bedragen x € 1.000,-)

5. Uiteenzetting financiële positie

5.1 FINANCIERING

Voor informatie over de financiering, rentevisie en financieringsbehoefte in het begrotingsjaar wordt verwezen naar paragraaf 5.1.1. van de beleidsbegroting. In onderstaande tabel wordt de meerjarige financieringsbehoefte weergegeven:

Financieringsbehoefte per jaar	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Financieringsbehoefte	65	65	65	60	60

Tabel 5: Financieringsbehoefte meerjarenraming (bedragen x € 1 miljoen)

5.2 WEERSTANDSVERMOGEN

Voor informatie over het weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt verwezen naar paragraaf 5.1.2. van de beleidsbegroting. In onderstaande tabel wordt de omvang van de risico's, de norm voor de algemene reserve (weerstandsvermogen) en de weerstandscapaciteit weergegeven voor de periode van de meerjarenraming.

Omvang risico's en weerstandsvermogen Watersysteembeheer	Begroting 2025	1-1 2026	1-1 2027	1-1 2028	1-1 2029	31-12 2029
Omvang risico's	2.080	2.090	2.090	2.240	2.350	2.460
Algemene reserve (1,2 x risico's)	2.496	2.508	2.508	2.688	2.820	2.952
Tariefegalisatiereserve	8.349	2.931	298	0	0	0
Bestemmingsreserve DFB	4.801	4.478	3.439	1.478	678	421
Weerstandscapaciteit	15.646	9.217	6.245	4.166	3.498	7.430
Weerstandratio	7,5	4,4	3,0	1,9	1,5	1,4

Tabel 6: Omvang risico's, weerstandsvermogen en bestemmingsreserves taak Watersysteembeheer (x € 1.000,-)

De omvang van de risico's neemt aan het einde van de planperiode wat toe. Dit wordt met name veroorzaakt door het toenemende risico op wateroverlast door steeds extremer weer (klimaatverandering).

Omvang risico's en weerstandsvermogen Zuiveringsbeheer	Begroting 2025	1-1 2026	1-1 2027	1-1 2028	1-1 2029	31-12 2029
Omvang risico's	3.110	3.150	3.230	3.300	3.390	3.510
Algemene reserve (1,2 x risico's)	3.732	3.780	3.876	3.960	4.068	4.212
Tariefegalisatiereserve	3.274	808	664	481	449	0
Bestemmingsreserve DFB	1.965	2.398	1.763	1.243	1.278	1.454
Weerstandscapaciteit	8.971	6.986	6.303	5.684	5.795	5.666
Weerstandratio	2,9	1,8	2,0	1,7	1,7	1,6

Tabel 7: Omvang risico's, weerstandsvermogen en bestemmingsreserves taak Watersysteembeheer (x € 1.000,-)

Die risico's gaan geleidelijk omhoog met een trend van ongeveer 2% per jaar in combinatie met een daling van het risico op de breuk van een persleiding. Na enkele jaren houdt de daling van dit risico (breuk persleiding) op doordat de investeringen in persleidingen dan zijn afgerond.

De weerstandsratio van waterschap Brabantse Delta ligt hoger dan de afgesproken factor 1,2. Een weerstandsvermogen tussen 1,4 en 2 wordt als 'ruim voldoende' beschouwd en een weerstandsvermogen boven de 2 als 'uitstekend'. De ratio daalt de komende jaren snel door de afbouw van de tariefegalisatiereserve en de inzet van de bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid. De tariefegalisatiereserves zijn bedoeld om grote schommelingen in de belastingtarieven op te vangen. Als uitgangspunt geldt dat de egalisatiereserve binnen de meerjarenraming wordt afgebouwd naar nul om gelijkmatige tariefontwikkeling te bewerkstelligen. In bovenstaande tabellen wordt het verloop van de reserves in de meerjarenraming weergegeven.

De bestemmingsreserves duurzaam financieel beleid (DFB) worden ingezet om maatregelen te financieren ter verbetering van de schuldpositie. In de planperiode van de meerjarenraming worden diverse maatregelen genomen, deels voortkomend vanuit wetgeving en deels vanuit de eigen ambitie. Om de extra kosten op de korte termijn op te vangen wordt de bestemmingsreserve ingezet.

5.3 NETTO SCHULDQUOTE

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen de omvang van de netto schuld (schuldpositie) en de totale belastingopbrengsten. De schuldquote daalt in de planperiode van 305% in 2025 naar 288% in 2029.

Netto schuldquote	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Netto schuld / totale opbrengsten	305%	304%	301%	294%	288%

Tabel 8: Netto schuldquote in planperiode (bedragen x € 1.000)

Als gevolg van de maatregelen die genomen worden in het kader van duurzaam financieel beleid daalt de schuldquote meer dan het in het verleden bepaalde streefpercentage van 1% per jaar.

5.4 WENDBAARHEID VAN DE BEGROTING

De wendbaarheid van de begroting geeft de verhouding weer tussen de totale kapitaallasten – zijnde de kosten van rente en afschrijvingen – en de totale bruto exploitatiekosten. De wendbaarheid van de begroting wordt in de planperiode kleiner doordat het aandeel van de kapitaallasten stijgt.

Bij het akkoord "Water verbindt ons" zijn extra investeringsuitgaven opgenomen om de doelen en ambities van het waterschap te realiseren. De extra investeringen leiden tot hogere kapitaallasten. Aan de andere kant zullen de maatregelen tot schuldreductie die in de planperiode genomen worden op de langere termijn een gunstig effect hebben op de wendbaarheid van de begroting.

Wendbaarheid begroting	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Kapitaallasten / bruto exploitatiekosten	26,4%	27,1%	27,9%	28,9%	29,9%

Tabel 9: Wendbaarheid begroting (bedragen x € 1,-)

5.5 EMU-SALDO

Het EMU-saldo voor de jaren 2025 tot en met 2029, gebaseerd op de feitelijke kasstroom, is voor waterschap Brabantse Delta als volgt berekend:

Berekening EMU saldo vanuit exploitatiesaldo		Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
	Exploitatiesaldo	-8.039	-4.356	-2.698	-557	-254
	<i>Invloed investeringen (Staat van Activa / IP):</i>					
-/-	Bruto Investeringsuitgaven MVA en IMVA	-90.664	-101.681	-114.260	-133.410	-129.938
+	Investeringssubsidies MVA en IMVA	12.900	18.878	30.560	55.210	52.438
+	Afschrijvingen	47.954	51.304	55.915	58.674	64.099
	<i>Invloed voorzieningen:</i>					
+	Toevoegingen ten laste van exploitatie	11	11	11	11	11
-/-	Onttrekkingen ten laste van exploitatie					
-/-	Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen					
	EMU saldo Waterschap Brabantse Delta	37.838-	-35.845	-30.472	-20.072	-13.645
	EMU referentiewaarde WBD	-31.700	-33.000	-34.300	-35.500	-35.900
	Verschil (+ is positief, -/- is negatief)	-6.138	-2.845	3.828	15.428	22.255

Tabel 10: Meerjarig EMU-saldo Waterschap Brabantse Delta (bedragen x € 1.000,-)

5.6 GEPROGNOSTICEERDE BALANS

ACTIVA		2025	2026	2027	2028	2029
VASTE ACTIVA						
I	Immateriële vaste activa	57.635	59.391	66.981	69.591	66.412
II	Materiële vaste activa	539.755	569.499	589.694	606.609	623.189
III	Financiële vaste activa	2.958	2.783	2.606	2.428	2.249
VLOTTENDE ACTIVA						
IV	Kortlopende vorderingen	15.677	15.677	15.677	15.677	15.677
V	Liquide middelen	1	1	1	1	1
VI	Overlopende activa	10.394	10.394	10.394	10.394	10.394
TOTAAL ACTIVA		626.420	657.745	685.353	704.700	717.922
PASSIVA		2025	2026	2027	2028	2029
VASTE PASSIVA						
VII	Eigen vermogen					
	Algemene/calamiteitenreserves/wachtgeldreserves	6.288	6.384	6.648	6.888	7.164
	Bestemmingsreserves tariefegalisatie	3.739	961	481	449	0
	Bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid	6.877	5.202	2.720	1.956	421
	Bestemmingsreserve muskusrattenbestrijding	0	0	0	0	0
	Bestemmingsreserve overdracht RWS	0	0	0	0	0
	Bestemmingsreserve cloudsoftware	671	671	671	671	671
VIII	Voorzieningen	2.566	2.566	2.566	2.566	2.566
IX	Vaste schulden	547.109	579.756	610.902	630.549	644.196
VLOTTENDE PASSIVA						
X	Netto vlottende schulden	33.207	36.241	35.400	35.657	36.940
TOTAAL PASSIVA		626.420	657.745	685.353	704.700	717.922

Tabel 11: Geprognosticeerde balans 2025-2029

5.7 BELASTINGTARIEVEN EN LASTENDRUK

Op basis van de netto lasten, reserve inzet, belastingeenheden en de huidige kostentoedeling is de ontwikkeling van de belastingtarieven in de planperiode als volgt:

Belastingtarieven	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Watersysteembeheer						
Ingezetenen	76,03	82,24	88,23	93,52	97,68	100,43
Gebouwd	0,0331%	0,0332%	0,0348%	0,0361%	0,0379%	0,0392%
Natuurterreinen	5,34	6,15	6,63	7,06	7,41	7,66
Ongebouwd wegen	247,27	275,52	297,82	318,09	334,75	346,78
Overig ongebouwd	70,65	78,72	85,09	90,88	95,64	99,08
Zuiveringsbeheer						
Tarief per vervuilingseenheid	74,65	78,90	82,50	86,60	91,50	96,65

Tabel 12: Ontwikkeling belastingtarieven Meerjarenraming 2025-2029

Percentages tariefstijging	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Watersysteembeheer						
Ingezetenen	7,9%	8,2%	7,3%	6,0%	4,4%	2,8%
Gebouwd	11,9%	0,3%	4,9%	3,6%	5,1%	3,5%
Natuurterreinen	2,1%	15,2%	7,8%	6,5%	5,0%	3,3%
Ongebouwd wegen	-32,2%	11,4%	8,1%	6,8%	5,2%	3,6%
Overig ongebouwd	-3,1%	11,4%	8,1%	6,8%	5,2%	3,6%
Zuiveringsbeheer						
Tarief per vervuilingseenheid	8,5%	5,7%	4,6%	5,0%	5,7%	5,6%

Tabel 13: Ontwikkeling belastingtarieven Meerjarenraming 2025-2029 in percentages

Op basis van de bovenstaande belastingtarieven is de totale lastendruk per groep als volgt:

Voorbeeldaanslagen in euro's	2024	2025	2026	2027	2028	2029
<i>Huishoudens</i>						
Meerpersoons huishouden, huurwoning, 3 ve	300	319	336	353	372	390
Eenpersoonshuishouden, huurwoning, 1 ve	151	161	171	180	189	197
Meerpersoonshuishouden, koopwoning € 370.000, 3 ve	422	442	464	487	512	536
Eenpersoons huishouden, koopwoning € 370.000, 1 ve	273	284	299	314	329	342
<i>Bedrijven en overige</i>						
Natuurterreinen, 1000 ha	5.340	6.150	6.628	7.062	7.413	7.661
Agrarisch bedrijf, € 520.000, 60 ha grond, 3 ve	4.635	5.132	5.534	5.900	6.210	6.439
Gemeente 600 ha wegen	148.362	165.312	178.694	190.855	200.850	208.066
Groothandel, € 2.700.000, 7 ve	1.416	1.448	1.517	1.580	1.664	1.736
Productiebedrijf voedingsmiddelen, € 13.500.000, 300 ve	26.861	28.150	29.448	30.847	32.568	34.291

Tabel 14 De lastendruk in beeld gebracht aan de hand van voorbeeldprofielen (in €)

Voorbeeldaanslagen	2024	2025	2026	2027	2028	2029
<i>Huishoudens</i>						
Meerpersoons huishouden, huurwoning, 3 ve	8,3%	6,3%	5,3%	5,2%	5,3%	4,9%
Eenpersoonshuishouden, huurwoning, 1 ve	8,2%	6,9%	5,9%	5,5%	5,0%	4,2%
Meerpersoonshuishouden, koopwoning € 370.000, 3 ve	9,1%	4,6%	5,2%	4,8%	5,3%	4,5%
Eenpersoons huishouden, koopwoning € 370.000, 1 ve	9,5%	4,0%	5,5%	4,7%	5,1%	3,9%
<i>Bedrijven en overige</i>						
Natuurterreinen, 1000 ha	2,1%	15,2%	7,8%	6,5%	5,0%	3,3%
Agrarisch bedrijf, € 520.000, 60 ha grond, 3 ve	-2,0%	10,7%	7,8%	6,6%	5,3%	3,7%
Gemeente 600 ha wegen	-32,2%	11,4%	8,1%	6,8%	5,2%	3,6%
Groothandel, € 2.700.000, 7 ve	10,6%	2,3%	4,7%	4,1%	5,3%	4,3%
Productiebedrijf voedingsmiddelen, € 13.500.000, 300 ve	9,0%	4,8%	4,6%	4,8%	5,6%	5,3%

Tabel 15: De percentages waarmee de belastingaanslagen stijgen voor de diverse voorbeeldprofielen

6. Lopende en voorgenomen investeringen

Met het Investeringsplan 2025-2029 (zie bijlage 8) zijn de geprogrammeerde projecten opgenomen, waarmee binnen de afgesproken investeringsvolumes invulling wordt gegeven aan de opgaven en de met het bestuur afgesproken ambities. In onderstaande tabel worden de netto investeringsvolumes voor de periode 2025-2028 weergegeven.

Programma	2025	2026	2027	2028	2029
Waterketen	€ 41,5	€ 50,3	€ 51,3	€ 45,9	€ 46,7
Watersystemen	€ 12,0	€ 13,6	€ 12,4	€ 12,6	€ 11,7
Waterveiligheid & Vaarwegen	€ 19,1	€ 15,7	€ 16,9	€ 16,6	€ 16,3
- Reguliere projecten WV	€ 4,4	€ 5,5	€ 6,5	€ 6,7	€ 5,7
- Reguliere projecten VW	€ 2,2	€ 2,3	€ 2,6	€ 1,0	€ 1,0
- HWBP-bijdrage	€ 8,1	€ 7,3	€ 7,8	€ 8,9	€ 9,6
- Inhaalslag baggeren VW	€ 2,1	€ 0,6			
- Regionale keringen	€ 2,3				
Bedrijfsvoering	€ 4,0	€ 2,2	€ 2,1	€ 2,1	€ 1,8
Totaal	€ 76,6	€ 81,8	€ 82,7	€ 77,20	€ 76,50

Tabel 16: Netto investeringsvolumes 2025-2029 (bedragen x 1 miljoen)

In de tabel zijn de onderstaande ontwikkelingen verwerkt:

Harmonisatie verslaggevingsregels waterschappen

In de bovenstaande investeringsvolumes zijn de volgende verminderingen verwerkt als gevolg van de wettelijke maatregelen en het stoppen met activeren en afschrijven van uren van ondersteunende processen:

- Stoppen met activeren uren ondersteunende processen: -/-€ 2,2 miljoen met ingang van 2026.
- Overhevelen investeringen “baggeren Watersysteembeheer” naar exploitatie: -/-€ 2,5 miljoen met ingang van 2027.
- Overhevelen investeringen “baggeren Vaarwegenbeheer” naar exploitatie: -/-€ 1,4 miljoen met ingang van 2028.
- Overhevelen investeringen “onderzoeken en overige immateriële activa” naar exploitatie: -/-€ 1,1 miljoen met ingang van 2029.

Akkoord “Water verbindt ons”

Voor de tijdelijk en structureel extra opgenomen bedragen als gevolg van het akkoord “Water verbindt ons” wordt verwezen naar de Kadernota 2024-2028. In bovenstaande investeringsvolumes is verwerkt dat vanaf 2026 € 1 miljoen van de investeringen in klimaatbestendig ruimtelijke ontwikkeling (Water & Ruimte) wordt overgeheveld van Watersystemen naar Waterveiligheid.

Verevenen van investeringsvolumes

Op 14 juli 2021 heeft het algemeen bestuur ingestemd met de nota ‘Afronding motie extra ambities’ en daarmee met de mogelijkheid om indien (substantiële) projectuitgaven over de jaargrens heen schuiven, dit in de jaarrekening te rapporteren en aan het algemeen bestuur voor te leggen deze uitgaven op te plussen bij het volume van de begroting. In de jaarrekening 2021, 2022 en 2023 zijn er om de daar genoemde redenen uitgaven vertraagd en doorgeschoven. De doorgeschoven uitgaven zijn hard nodig in het meerjarenperspectief van de programma’s. Bijvoorbeeld in de Waterketen gezien de steeds ouder wordende objecten en de doorontwikkeling naar de Waterketen 2.0 en bij

Waterveiligheid en Watersystemen gezien de grote opgaven die hier liggen. In de voorliggende begroting is het investeringsplan strategisch verder uitgewerkt en geactualiseerd met de bijbehorende investeringsuitgaven. In de investeringsvolumes zijn de volgende verfijningen en doorgeschoven uitgaven meegenomen:

Programma	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Watersystemen			-€ 5,0		-€ 1,5	+€ 1,0	+€ 2,0	+€ 2,0	+€ 1,5
Waterveiligheid			-€ 1,8				+€ 0,9	+€ 0,9	
Waterketen	-€ 4,9	-€ 4,0	-€ 3,9			+€ 6,4	+€ 6,4		

Tabel 17: Overzicht doorgeschoven investeringsvolumes (bedragen x 1 miljoen)

- Voor het programma Watersystemen wordt het overschot van de Jaarrekening 2023 ingezet in de jaren 2026 tot en met 2028. Een deel van het investeringsvolume 2025 is doorgeschoven naar 2029.
- Voor het programma Waterveiligheid was er in de Jaarrekening 2023 € 1,8 miljoen over. Dit bedrag is verdeeld over de jaren 2027 en 2028.
- Voor het programma Waterketen was er in de Jaarrekening 2021 € 4,9 miljoen over, in 2022 € 4 miljoen en in 2023 € 3,9 miljoen. Het totaalbedrag van € 12,8 miljoen is verdeeld over de jaren 2026 (€ 6,4 miljoen) en 2027 (€ 6,4 miljoen). In die periode zitten een aantal grote projecten in de uitvoeringsfase, zoals 'Renovatie en optimalisatie ontvangstwerk RWZI Nieuwveer', 'Vervangen elektrotechnische installatie RWZI Bath', 'Renovatie en ontwikkelingen RWZI Baarle Nassau' en 'Realisatie toekomstbestendige RWZI Nieuw Vossemeer', waardoor er veel uitgaven worden verwacht.

DEEL IV: BIJLAGEN

Bijlage 1: Wijzigingen nieuwe verslaggevingsregels waterschappen

Hieronder worden de belangrijkste wijzigingen in de nieuwe verslaggevingsregels weergegeven:

- In de begroting wordt een onderscheid gemaakt naar een **beleidsbegroting** en een **financiële begroting**. Waterschappen kenden één begroting waar beleid en financiën min of meer door elkaar lopen. Het BBV kent een indeling van de begroting in een beleidsmatig en een financieel deel. Dit is ook voor waterschappen goed werkbaar en is daarom nu ook opgenomen in hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.
- **De weergave van bruto baten en lasten** in plaats van netto kosten in diverse onderdelen van de verslaggeving: door deze aanpassing krijgt het algemeen bestuur van een waterschap meer inzicht in de samenstelling en ontwikkeling van de kosten en opbrengsten per programma.
- **De dekkingsmiddelen** zijn meer gestructureerd door ze te verdelen naar belastingopbrengsten, dividenden, het saldo van de financieringsfunctie en overige algemene opbrengsten.
- **Paragraaf uiteenzetting van de financiële positie:** hoofdstuk 4 (oud) van het Waterschapsbesluit kende meerdere bepalingen die samenhangen met het inzicht in de financiële positie van het waterschap. Deze zijn samengevoegd in een nieuwe paragraaf "Uiteenzetting van de financiële positie". Tevens is in deze paragraaf een nieuw onderdeel opgenomen: financiële kengetallen. Hoofdstuk 4 (oud) van het Waterschapsbesluit kende voor deze wijziging alleen "weerstandvermogen" en "EMU-saldo". Daaraan worden de kengetallen "nettoschuldquote", "wendbaarheid van de begroting" en "lastendruk" toegevoegd. Met deze vijf kengetallen wordt de relatie tussen taakuitoefening, financiële positie en lastendruk inzichtelijk gemaakt.
- **De geprognosticeerde balans** is nu ook voor de waterschappen opgenomen en is een middel om het bestuurlijk inzicht te verbeteren in de ontwikkeling van de financiële positie.
- **Paragraaf assetmanagement.** Gezien het belang van het goed onderhouden van kapitaalgoederen (assets) en de steeds grotere aandacht voor assetmanagement bij de waterschappen, is nu ook in het Waterschapsbesluit een paragraaf assetmanagement voorgeschreven in de beleidsbegroting en het jaarverslag.
- **De paragraaf Verbonden partijen** is uitgebreid met het openbaar belang dat de verbonden partij dient, het belang in die partij en de financiële resultaten, en ook een beschrijving van risico's die mogelijk een materieel effect hebben op de financiële positie van de eigen organisatie. Waterschap Brabantse Delta rapporteerde al op deze wijze.
- **Begroting/exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten:** Vanwege de gelijkschakeling met het BBV is dit voorschrift vervallen; waterschappen kunnen nu zelf bepalen of dit onderdeel in de begroting en de jaarrekening wordt opgenomen. Waterschap Brabantse Delta heeft ervoor gekozen om deze informatie op te nemen (zie bijlage 2).
- **Meerjarenraming:** de meerjarige doorkijk is met één jaar verlengd (voorheen begrotingsjaar + drie jaren, nu begrotingsjaar + vier jaren). Waterschap Brabantse Delta paste dit al toe.

- **De mogelijkheid van activeren wordt beperkt:**
  - Materiële vaste activa: het activeren van groot onderhoud is uitgesloten. Voor waterschappen betekent dit dat uitgaven voor groot onderhoud, zoals voor bepaalde baggerwerkzaamheden, in de exploitatie dienen te worden verwerkt.
  - Immateriële vaste activa: de kosten van algemeen onderzoek en ontwikkeling kunnen niet langer worden geactiveerd en de categorieën “geactiveerde bijdragen aan het Rijk”, “geactiveerde bijdragen aan openbare lichamen” en “overige immateriële vaste activa” worden geschrapt.

Om de waterschappen in staat te stellen naar de nieuwe situatie toe te groeien, is gekozen voor een overgangperiode, overeenkomend met de looptijd van de eerste meerjarenraming die op grond van de nieuwe verslaggevingsvoorschriften wordt opgesteld.
- **Rentetypische looptijd:** Met de introductie van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm in het kader van het beheersen van renterisico's in de Wet Fido is de indeling van schulden naar “rentetypische” looptijd geïntroduceerd. Het doel hiervan is om de risico's die gepaard gaan met wisselingen in de rentestand beter in beeld te brengen.
- **Vennootschapsbelasting (Vpb)-bepalingen:** Vanaf 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen vennootschapsbelastingplichtig, ongeacht het soort ondernemingsactiviteiten en de rechtsvorm. De financiële effecten van de Vpb-plicht zijn geformaliseerd in verschillende bepalingen in hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

Bijlage 2: Raming van baten en lasten naar kosten en opbrengstensoorten

Overzicht lasten en baten	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
LASTEN <i>(alle bedragen x € 1.000)</i>	226.334	233.647	244.589	254.782	265.464
I. kapitaallasten (rente en afschrijving)	59.808	63.409	68.351	73.689	79.325
afschrijvingen van activa	47.867	49.994	53.433	57.149	61.230
interne en externe rentelast	11.941	13.416	14.918	16.541	18.096
leaseverplichting CBL	0	0	0	0	0
II. personeelslasten	76.037	78.195	80.362	82.500	84.921
salarissen personeel en bestuur	52.110	68.893	71.252	73.418	75.660
sociale premies	11.738	497	511	522	533
rechtstreekse uitkeringen bestuur/personeel	2.888	128	132	135	137
overige personeelslasten	2.912	3.004	3.051	3.038	3.082
personeel van derden	6.389	5.673	5.416	5.387	5.509
III. goederen en diensten van derden	89.979	91.533	95.365	98.082	100.707
duurzame gebruiksgoederen	2.550	2.416	2.007	1.927	1.948
overige gebruiks- en verbruiksgoederen	7.532	7.712	7.841	7.897	7.992
energie	12.199	11.191	10.632	10.658	10.572
huren en rechten	371	385	393	400	410
leasebetalingen	648	1.295	1.637	1.637	1.637
pachten en erfpachten	16	17	17	18	18
verzekeringen	863	861	869	897	898
belastingen	1.217	1.090	1.012	1.014	1.016
onderhoud door derden	25.726	26.378	29.395	31.248	31.823
overige diensten door derden	37.196	37.790	38.567	39.355	41.306
bijdragen aan derden	1.660	2.398	2.995	3.032	3.089
IV. toevoegingen voorzieningen/onvoorzien/stelpost	511	511	511	511	511
toevoegingen aan voorzieningen	11	11	11	11	11
toevoeging egalisatiereserve watersystemen	0	0	0	0	0
toevoeging egalisatiereserve zuivering	0	0	0	0	0
toevoeging aan overige reserves	0	0	0	0	0
onvoorzien	500	500	500	500	500

N.B. Vanaf 2026 worden de salariskosten niet nader uitgesplitst naar salarissen, sociale premies en rechtstreekse uitkeringen (ZVW-bijdrage)

Overzicht lasten en baten	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
BATEN <i>(alle bedragen x € 1.000)</i>	218.295	229.291	241.691	254.225	265.210
I. rentebaten	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400
externe rentebaten	0	0	0	0	0
interne rentebaten	0	0	0	0	0
rentebaten deposito's CBL	0	0	0	0	0
dividenden en bonusuitkeringen	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400
II. personeelsbaten	119	70	70	70	71
baten i.v.m. salarissen	74	60	60	60	61
uitlening van personeel	45	10	10	10	10
III. goederen en diensten aan derden	11.275	11.870	11.875	12.268	12.462
verkoop van grond	100	100	100	100	100
verkoop van duurzame goederen	200	200	0	0	0
verkoop van overige goederen	50	51	52	53	54
opbrengst uit grond en water	182	182	182	182	182
opbrengst uit overige eigendommen	372	390	394	398	403
diensten voor derden	7.407	7.695	7.939	8.800	8.982
bijdragen van overheden	723	725	729	452	456
bijdragen van overigen	2.242	2.527	2.479	2.282	2.285
IV. waterschapsbelastingen	189.304	201.521	213.639	225.486	236.056
V. onttrekkingen voorz./res. en geact. lasten	15.197	13.430	13.707	14.001	14.221
onttrekkingen voorzieningen	0	0	0	0	0
onttrekking egalisatiereserve WS	0	0	0	0	0
onttrekking egalisatiereserve ZB	0	0	0	0	0
onttrekking overige reserves	40	0	0	0	0
geactiveerde lasten	15.157	13.430	13.707	14.001	14.221

Bijlage 3: BBP-productenlijst met nettolasten producten naar de taken

PROCES	BBP BEHEERPRODUCT		Watersysteem beheer	Vaarwegen beheer	Zuiverings beheer	2025 Totaal	Watersysteem beheer	Vaarwegen beheer	Zuiverings beheer
Waterbeleid & Plannen	1120	1.2 Waterbeheersplan	90,00%	0,00%	10,00%	85.790	77.211	0	8.579
Waterbeleid & Plannen	1150	1.5 Thema- en gebiedsgerichte plannen	85,00%	0,00%	15,00%	3.836.230	3.260.796	0	575.435
Waterbeleid & Plannen	1155	1.6 Plannen afvalwaterketenbeleid	0,00%	0,00%	100,00%	2.137.280	0	0	2.137.280
Waterbeleid & Plannen	3110	6.1 Peilbesluiten	100,00%	0,00%	0,00%	476.721	476.721	0	0
Waterbeleid & Plannen	3120	6.2 Waterakkoorden	100,00%	0,00%	0,00%	10.592	10.592	0	0
Waterbeleid & Plannen	6110	22.1 Beheer keurkwartet en VTH-beleid	90,00%	10,00%	0,00%	351.708	316.537	35.171	0
Waterbeleid & Plannen	6410	27.1 Rioleringsplannen	50,00%	0,00%	50,00%	56.674	28.337	0	28.337
Waterbeleid & Plannen	6430	27.3 Stimulering derden aanpak diffuse emissies	50,00%	0,00%	50,00%	751.981	375.990	0	375.990
Waterbeleid & Plannen	51000	Bestuursprogramma en Kadernota	50,00%	0,00%	50,00%	188.206	94.103	0	94.103
Organisatie	31000	2 Organisatiebeleid en -beheer	50,00%	0,00%	50,00%	911.692	455.846	0	455.846
Organisatie	32000	3 Personeelsbeleid en -beheer	65,00%	0,00%	35,00%	3.945.172	2.564.362	0	1.380.810
Organisatie	33000	4 Kwaliteitszorg-, arbeidsomstandigheden- en milieuzorgbeleid en -beheer	50,00%	0,00%	50,00%	735.089	367.545	0	367.545
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7110	31.1 Kostentoedeling en belastingverordeningen	53,00%	0,00%	47,00%	0	0	0	0
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7120	31.2 Aanslagen huishoudens en forfaitaire bedrijfsruimten	53,00%	0,00%	47,00%	5.367.734	2.844.899	0	2.522.835
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7130	31.3 Aanslagen zuiveringsheffing overige bedrijven	53,00%	0,00%	47,00%	387.061	205.143	0	181.919
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7140	31.4 Aanslagen watersysteemheffing gebouwd, ongebouwd en natuur	53,00%	0,00%	47,00%	14.032	7.437	0	6.595
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	8130	33.3 Beheer niet-reglementaire zaken	70,00%	20,00%	10,00%	191.566	134.096	38.313	19.157
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	9110	a Onvoorzien	50,00%	0,00%	50,00%	500.000	250.000	0	250.000
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	9120	b Mutaties 'algemene' reserves	specifiek	specifiek	specifiek	0			
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	9130	c Belastingopbrengst	specifiek	specifiek	specifiek	0			
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	9140	e Dividenden en overige algemene opbrengsten	50,00%	0,00%	50,00%	-2.900.000	-1.450.000	0	-1.450.000
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	9150	Opbrengst CBL en Switchtransactie	50,00%	0,00%	50,00%	0	0	0	0
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	34000	6 Algemeen-bestuurlijke en -juridische ondersteuning	65,00%	0,00%	35,00%	1.144.390	743.854	0	400.537
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	41000	7 (Concerncontrol en) Financieel beleid	50,00%	0,00%	50,00%	982.473	491.236	0	491.236
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	42000	8 Meerjarenraming en begroting	50,00%	0,00%	50,00%	134.002	67.001	0	67.001
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	43000	10 Comptabiliteit	50,00%	0,00%	50,00%	1.505.641	752.820	0	752.820
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	45000	9 Managements- en bestuursrapportages	50,00%	0,00%	50,00%	211.920	105.960	0	105.960
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	73000	Nieuwbouw projecten	0,00%	0,00%	0,00%	0	0	0	0
Bestuur & Communicatie	8110	33.1 Bestuur	67,00%	0,00%	33,00%	3.828.774	2.565.279	0	1.263.495
Bestuur & Communicatie	8120	33.2 Bestuursondersteuning	67,00%	0,00%	33,00%	1.474.759	988.088	0	486.670
Bestuur & Communicatie	8210	34.1 Externe communicatie	65,00%	2,00%	33,00%	1.512.768	983.299	30.255	499.214
Bestuur & Communicatie	55000	5 Interne voorlichting	65,00%	0,00%	35,00%	349.786	227.361	0	122.425

PROCES	BBP BEHEERPRODUCT		Watersysteem beheer	Vaarwegen beheer	Zuiverings beheer
Programmeren & Monitoren	1110	1.1 Beheersplan waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	1125	1.2 Beheersplan watersystemen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	1140	1.4 Beheersplan vaarwegenbeheer	0,00%	100,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	1160	1.7 Calamiteitenplannen	60,00%	10,00%	30,00%
Programmeren & Monitoren	1165	1.6 Beheersplan zuiveren	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	2110	3.1 Legger waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	2120	3.2 Beheersregister waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	2130	3.3 Veiligheidstoetsing waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	2210	4.1 Aanleg en verwerving primaire waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	2230	4.3 Aanleg en verwerving regionale waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	2250	4.5 Aanleg en verwerving overige waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	2410	5.1 Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3130	6.3 Legger waterlopen en kunstwerken	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3140	6.4 Beheersregister waterlopen en kunstwerken	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3210	7.1 Aanleg en verwerving waterlopen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3230	7.3 Bouw en verwerving kunstwerken passieve waterbeheers.	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3510	9.1 Bouw en verwerving kunstwerken actieve waterbeheers.	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3610	10.1 Calamiteitenbestrijding watersystemen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3710	11.1 Monitoring waterkwantiteit	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3720	11.2 Monitoring waterkwaliteit	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3730	11.2 Monitoring grondwater	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	4110	12.1 Bouw en verwerving transportstelsels	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4140	Calamiteitenbestrijding transportstelsels	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4210	13.1 Bouw en verwerving zuiveringsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4270	Calamiteitenbestrijding zuiveringsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4310	14.1 Bouw en verwerving slibverwerkingsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4350	Calamiteitenbestrijding slibverwerking	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	5110	19.1 Legger vaarwegen, kunstwerken en havens	50,00%	50,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	5120	19.2 Beheersregister vaarwegen, kunstwerken en havens	50,00%	50,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	5210	20.1 Aanleg en verwerving vaarwegen en havens	50,00%	50,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	5240	20.4 Bouw en verwerving kunstwerken vaarwegenbeheer	50,00%	50,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	5320	21.2 Calamiteitenbestrijding vaarwegen en havens	50,00%	50,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	61000	12 Centrale (geo)grafische informatie	77,33%	2,55%	20,12%
Facilitair & ICT	32500	11 Informatiebeleid (en Automatisering)	65,00%	0,00%	35,00%
Facilitair & ICT	35000	13 Huisvesting (algemeen)	55,00%	1,00%	44,00%
Facilitair & ICT	36000	14 Interne faciliteiten	65,00%	0,00%	35,00%
Facilitair & ICT	44000	11 (Informatiebeleid en) Automatisering	63,90%	1,10%	35,00%
Onderhouden	2220	4.2 Onderhoud primaire waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	2240	4.4 Onderhoud regionale waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	2260	4.6 Onderhoud overige waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	2270	4.7 Voorzieningen verwante belangen waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	2280	4.8 Muskusrattenbestrijding	100,00%	0,00%	0,00%

2025 Totaal	Watersysteem beheer	Vaarwegen beheer	Zuiverings beheer
231.825	231.825	0	0
246.828	246.828	0	0
197.784	0	197.784	0
437.521	262.513	43.752	131.256
0	0	0	0
711.011	711.011	0	0
175.169	175.169	0	0
2.273.148	2.273.148	0	0
10.784.528	10.784.528	0	0
3.986.736	3.986.736	0	0
80.669	80.669	0	0
5.963	5.963	0	0
170.792	170.792	0	0
363.274	363.274	0	0
6.143.841	6.143.841	0	0
157.954	157.954	0	0
4.369.347	4.369.347	0	0
415.565	415.565	0	0
904.764	904.764	0	0
3.428.857	3.428.857	0	0
446.664	446.664	0	0
15.108.643	0	0	15.108.643
2.650	0	0	2.650
13.452.242	0	0	13.452.242
4.448	0	0	4.448
2.406.210	0	0	2.406.210
3.884	0	0	3.884
90.676	45.338	45.338	0
52.689	26.345	26.345	0
35.883	17.942	17.942	0
212.256	106.128	106.128	0
1.470	735	735	0
1.850.353	1.430.878	47.184	372.291
711.454	462.445	0	249.009
3.655.655	2.021.463	30.715	1.603.476
5.806.697	3.774.353	0	2.032.344
11.818.595	7.552.083	130.005	4.136.508
2.048.832	2.048.832	0	0
959.402	959.402	0	0
268.397	268.397	0	0
0	0	0	0
603.167	603.167	0	0

PROCES	BBP BEHEERPRODUCT		Watersysteem beheer	Vaarwegen beheer	Zuiverings beheer
Onderhouden	3220	7.2 Onderhoud waterlopen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3240	7.4 Onderhoud kunstwerken passieve waterbeheersing	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3250	7.5 Kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3260	7.6 Voorzieningen verwante belangen watersystemen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3270	7.7 Muskusrattenbestrijding	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3410	8.1 Baggerprogramma	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3420	8.2 Verwijdering en verspreiding van baggerspecie	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3430	8.3 Verwijdering en verwerking van baggerspecie	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3440	8.4 Bijdragen aan derden voor baggeren	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3450	8.5 Saneringsprogramma	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3460	8.6 Sanering waterbodems	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3520	9.2 Onderhoud kunstwerken actieve waterbeheersing	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	4120	12.2 Onderhoud transportstelsels	0,00%	0,00%	100,00%
Onderhouden	4220	13.2 Onderhoud zuiveringsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Onderhouden	4260	13.6 IBA-inrichtingen	0,00%	0,00%	100,00%
Onderhouden	4320	14.2 Onderhoud slibverwerkingsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Onderhouden	5220	20.2 Onderhoud vaarwegen en havens	50,00%	50,00%	0,00%
Onderhouden	5221	Onderhoud vaarweg het Oude Maasje	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	5230	20.3 Baggeren vaarwegen en havens	50,00%	50,00%	0,00%
Onderhouden	5231	20.3a Wegwerken baggerachterstanden vaarwegen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	5250	20.5 Onderhoud kunstwerken vaarwegenbeheer	50,00%	50,00%	0,00%
Onderhouden	5270	20.7 Voorzieningen verwante belangen vaarwegenbeheer	0,00%	100,00%	0,00%
Onderhouden	5310	21.1 Verkeersregeling en -veiligheid vaarwegen en havens	0,00%	100,00%	0,00%
Onderhouden	71000	Muskusrattenbeheer	100,00%	0,00%	0,00%
Bedienen	3530	9.3 Bediening kunstwerken actieve waterbeheersing	100,00%	0,00%	0,00%
Bedienen	4130	12.3 Beheer transportstelsels	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	4230	13.3 Beheer zuiveringsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	4240	13.4 WVO-heffing effluent	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	4250	13.5 Subsidies afhaakproblematiek	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	4330	14.3 Beheer slibverwerkingsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	4340	14.4 Afzet slib/restproducten	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	4410	15.1 Afvalwaterbehandeling door derden	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	5260	20.6 Bediening kunstwerken vaarwegenbeheer	50,00%	50,00%	0,00%
	21000	1 Centraal management	65,00%	0,00%	35,00%
Concerncontrol	53000	7 Concerncontrol (en financieel beleid)	50,00%	0,00%	50,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	1210	2.1 Plannen van derden	100,00%	0,00%	0,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6210	23.1 Vergunningen en meldingen	92,00%	5,00%	3,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6310	24.1 Wabo Adviezen	50,00%	0,00%	50,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6320	24.2 Adviezen Waterwet aan andere waterbeheerders	90,00%	0,00%	10,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6420	27.2 Subsidies lozingen	50,00%	0,00%	50,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6610	25.1 Toezicht	60,00%	5,00%	35,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6710	26.1 Bestuursrechtelijke handhaving	65,00%	4,00%	31,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6720	26.2 Strafrechtelijke handhaving	66,00%	2,00%	32,00%

Netto lasten

2025 Totaal	Watersysteem beheer	Vaarwegen beheer	Zuiverings beheer
10.989.223	10.989.223	0	0
494.429	494.429	0	0
973.672	973.672	0	0
25.396	25.396	0	0
603.167	603.167	0	0
193.494	193.494	0	0
2.619.475	2.619.475	0	0
334.455	334.455	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
2.930.399	2.930.399	0	0
3.776.576	0	0	3.776.576
6.218.753	0	0	6.218.753
108.171	0	0	108.171
2.093.142	0	0	2.093.142
564.224	282.112	282.112	0
18.252	18.252	0	0
853.863	426.931	426.931	0
95.932	95.932	0	0
803.568	401.784	401.784	0
149.898	0	149.898	0
62.197	0	62.197	0
1	1	0	0
3.640.132	3.640.132	0	0
4.543.535	0	0	4.543.535
10.253.561	0	0	10.253.561
950.000	0	0	950.000
0	0	0	0
2.347.818	0	0	2.347.818
7.577.669	0	0	7.577.669
4.727.603	0	0	4.727.603
520.264	260.132	260.132	0
603.338	392.169	0	211.168
640.375	320.188	0	320.188
1.312.651	1.312.651	0	0
1.219.707	1.122.131	60.985	36.591
537.933	268.966	0	268.966
123.354	111.019	0	12.335
66.177	33.088	0	33.088
3.048.630	1.829.178	152.432	1.067.021
789.854	513.405	31.594	244.855
297.836	196.572	5.957	95.308
199.926.607	101.809.820	2.583.688	95.533.099

Bijlage 4: BBP-productenlijst met nettolasten producten naar de programma's

PROCES	BBP BEHEERPRODUCT		Watersystemen	Water- veiligheid	Waterketen	2025 Totaal	Water- systemen	Water- veiligheid	Waterketen
Waterbeleid & Plannen	1120	1.2 Waterbeheersplan	75,00%	15,00%	10,00%	85.790	64.342	12.868	8.579
Waterbeleid & Plannen	1150	1.5 Thema- en gebiedsgerichte plannen	75,00%	10,00%	15,00%	3.836.230	2.877.173	383.623	575.435
Waterbeleid & Plannen	1155	1.6 Plannen afvalwaterketenbeleid	0,00%	0,00%	100,00%	2.137.280	0	0	2.137.280
Waterbeleid & Plannen	3110	6.1 Peilbesluiten	100,00%	0,00%	0,00%	476.721	476.721	0	0
Waterbeleid & Plannen	3120	6.2 Waterakkoorden	100,00%	0,00%	0,00%	10.592	10.592	0	0
Waterbeleid & Plannen	6110	22.1 Beheer keurkwartet en VTH-beleid	80,00%	20,00%	0,00%	351.708	281.366	70.342	0
Waterbeleid & Plannen	6410	27.1 Rioleringsplannen	50,00%	0,00%	50,00%	56.674	28.337	0	28.337
Waterbeleid & Plannen	6430	27.3 Stimulering derden aanpak diffuse emissies	50,00%	0,00%	50,00%	751.981	375.990	0	375.990
Waterbeleid & Plannen	51000	Bestuursprogramma en Kadernota	35,00%	15,00%	50,00%	188.206	65.872	28.231	94.103
Organisatie	31000	2 Organisatiebeleid en -beheer	35,00%	15,00%	50,00%	911.692	319.092	136.754	455.846
Organisatie	32000	3 Personeelsbeleid en -beheer	54,00%	11,00%	35,00%	3.945.172	2.130.393	433.969	1.380.810
Organisatie	33000	4 Kwaliteitszorg-, arbo- en milieuzorgbeleid en -beheer	35,00%	15,00%	50,00%	735.089	257.281	110.263	367.545
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7110	31.1 Kostentoedeling en belastingverordeningen	26,50%	26,50%	47,00%	0	0	0	0
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7120	31.2 Aanslagen huishoudens en forfaitaire bedrijfsruimten	26,50%	26,50%	47,00%	5.367.734	1.422.450	1.422.450	2.522.835
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7130	31.3 Aanslagen zuiveringsheffing overige bedrijven	26,50%	26,50%	47,00%	387.061	102.571	102.571	181.919
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7140	31.4 Aanslagen watersysteemheff. (on)gebouwd, natuur	26,50%	26,50%	47,00%	14.032	3.718	3.718	6.595
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	8130	33.3 Beheer niet-reglementaire zaken	40,00%	50,00%	10,00%	191.566	76.626	95.783	19.157
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	34000	6 Algemeen-bestuurlijke en -juridische ondersteuning	54,00%	11,00%	35,00%	1.144.390	617.971	125.883	400.537
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	41000	7 (Concerncontrol en) Financieel beleid	35,00%	15,00%	50,00%	982.473	343.865	147.371	491.236
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	42000	8 Meerjarenraming en begroting	35,00%	15,00%	50,00%	134.002	46.901	20.100	67.001
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	43000	10 Comptabiliteit	35,00%	15,00%	50,00%	1.505.641	526.974	225.846	752.820
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	45000	9 Managements- en bestuursrapportages	35,00%	15,00%	50,00%	211.920	74.172	31.788	105.960
Bestuur & Communicatie	8110	33.1 Bestuur	52,00%	15,00%	33,00%	3.828.774	1.990.963	574.316	1.263.495
Bestuur & Communicatie	8120	33.2 Bestuursondersteuning	52,00%	15,00%	33,00%	1.474.759	766.874	221.214	486.670
Bestuur & Communicatie	8210	34.1 Externe communicatie	52,00%	15,00%	33,00%	1.512.768	786.639	226.915	499.214
Bestuur & Communicatie	55000	5 Interne voorlichting	54,00%	11,00%	35,00%	349.786	188.884	38.476	122.425
Programmeren & Monitoren	1110	1.1 Beheersplan waterkeringen	0,00%	100,00%	0,00%	231.825	0	231.825	0
Programmeren & Monitoren	1125	1.2 Beheersplan watersystemen	100,00%	0,00%	0,00%	246.828	246.828	0	0
Programmeren & Monitoren	1140	1.4 Beheersplan vaarwegenbeheer	0,00%	100,00%	0,00%	197.784	0	197.784	0
Programmeren & Monitoren	1160	1.7 Calamiteitenplannen	35,00%	35,00%	30,00%	437.521	153.132	153.132	131.256
Programmeren & Monitoren	1165	1.6 Beheersplan zuiveren	0,00%	0,00%	100,00%	0	0	0	0
Programmeren & Monitoren	2110	3.1 Legger waterkeringen	0,00%	100,00%	0,00%	711.011	0	711.011	0
Programmeren & Monitoren	2120	3.2 Beheersregister waterkeringen	0,00%	100,00%	0,00%	175.169	0	175.169	0
Programmeren & Monitoren	2130	3.3 Veiligheidstoetsing waterkeringen	0,00%	100,00%	0,00%	2.273.148	0	2.273.148	0
Programmeren & Monitoren	2210	4.1 Aanleg en verwerving primaire waterkeringen	0,00%	100,00%	0,00%	10.784.528	0	10.784.528	0
Programmeren & Monitoren	2230	4.3 Aanleg en verwerving regionale waterkeringen	0,00%	100,00%	0,00%	3.986.736	0	3.986.736	0
Programmeren & Monitoren	2250	4.5 Aanleg en verwerving overige waterkeringen	0,00%	100,00%	0,00%	80.669	0	80.669	0
Programmeren & Monitoren	2410	5.1 Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	0,00%	100,00%	0,00%	5.963	0	5.963	0

PROCES	BBP BEHEERPRODUCT		Watersystemen	Water- veiligheid	Waterketen
Programmeren & Monitoren	3130	6.3 Legger waterlopen en kunstwerken	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3140	6.4 Beheersregister waterlopen en kunstwerken	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3210	7.1 Aanleg en verwerving waterlopen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3230	7.3 Bouw en verwerving kunstwerken passieve waterbeh.	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3510	9.1 Bouw en verwerving kunstwerken actieve waterbeh.	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3610	10.1 Calamiteitenbestrijding watersystemen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3710	11.1 Monitoring waterkwantiteit	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3720	11.2 Monitoring waterkwaliteit	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3730	11.2 Monitoring grondwater	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	4110	12.1 Bouw en verwerving transportstelsels	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4140	Calamiteitenbestrijding transportstelsels	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4210	13.1 Bouw en verwerving zuiveringsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4270	Calamiteitenbestrijding zuiveringsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4310	14.1 Bouw en verwerving slibverwerkingsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4350	Calamiteitenbestrijding slibverwerking	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	5110	19.1 Legger vaarwegen, kunstwerken en havens	0,00%	100,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	5120	19.2 Beheersregister vaarwegen, kunstwerken en havens	0,00%	100,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	5210	20.1 Aanleg en verwerving vaarwegen en havens	0,00%	100,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	5240	20.4 Bouw en verwerving kunstwerken vaarwegenbeheer	0,00%	100,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	5320	21.2 Calamiteitenbestrijding vaarwegen en havens	0,00%	100,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	61000	12 Centrale (geo)grafische informatie	49,88%	30,00%	20,12%
Facilitair & ICT	32500	11 Informatiebeleid (en Automatisering)	54,00%	11,00%	35,00%
Facilitair & ICT	35000	13 Huisvesting (algemeen)	45,00%	11,00%	44,00%
Facilitair & ICT	36000	14 Interne faciliteiten	54,00%	11,00%	35,00%
Facilitair & ICT	44000	11 (Informatiebeleid en) Automatisering	54,00%	11,00%	35,00%
Onderhouden	2220	4.2 Onderhoud primaire waterkeringen	0,00%	100,00%	0,00%
Onderhouden	2240	4.4 Onderhoud regionale waterkeringen	0,00%	100,00%	0,00%
Onderhouden	2260	4.6 Onderhoud overige waterkeringen	0,00%	100,00%	0,00%
Onderhouden	2270	4.7 Voorzieningen verwante belangen waterkeringen	0,00%	100,00%	0,00%
Onderhouden	2280	4.8 Muskusrattenbestrijding	0,00%	100,00%	0,00%
Onderhouden	3220	7.2 Onderhoud waterlopen	100,00%		0,00%
Onderhouden	3240	7.4 Onderhoud kunstwerken passieve waterbeheersing	100,00%		0,00%
Onderhouden	3250	7.5 Kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater	100,00%		0,00%
Onderhouden	3260	7.6 Voorzieningen verwante belangen watersystemen	100,00%		0,00%
Onderhouden	3270	7.7 Muskusrattenbestrijding	100,00%		0,00%
Onderhouden	3410	8.1 Baggerprogramma	100,00%		0,00%
Onderhouden	3420	8.2 Verwijdering en verspreiding van baggerspecie	100,00%		0,00%
Onderhouden	3430	8.3 Verwijdering en verwerking van baggerspecie	100,00%		0,00%
Onderhouden	3440	8.4 Bijdragen aan derden voor baggeren	100,00%		0,00%
Onderhouden	3450	8.5 Saneringsprogramma	100,00%		0,00%
Onderhouden	3460	8.6 Sanering waterbodems	100,00%		0,00%
Onderhouden	3520	9.2 Onderhoud kunstwerken actieve waterbeheersing	100,00%		0,00%
Onderhouden	4120	12.2 Onderhoud transportstelsels	0,00%		100,00%
Onderhouden	4220	13.2 Onderhoud zuiveringsinstallaties	0,00%		100,00%
Onderhouden	4260	13.6 IBA-inrichtingen	0,00%		100,00%
Onderhouden	4320	14.2 Onderhoud slibverwerkingsinstallaties	0,00%		100,00%

2025 Totaal	Water- systemen	Water- veiligheid	Waterketen
170.792	170.792	0	0
363.274	363.274	0	0
6.143.841	6.143.841	0	0
157.954	157.954	0	0
4.369.347	4.369.347	0	0
415.565	415.565	0	0
904.764	904.764	0	0
3.428.857	3.428.857	0	0
446.664	446.664	0	0
15.108.643	0	0	15.108.643
2.650	0	0	2.650
13.452.242	0	0	13.452.242
4.448	0	0	4.448
2.406.210	0	0	2.406.210
3.884	0	0	3.884
90.676	0	90.676	0
52.689	0	52.689	0
35.883	0	35.883	0
212.256	0	212.256	0
1.470	0	1.470	0
1.850.353	922.956	555.106	372.291
711.454	384.185	78.260	249.009
3.655.655	1.653.099	399.080	1.603.476
5.806.697	3.135.616	638.737	2.032.344
11.818.595	6.382.042	1.300.046	4.136.508
2.048.832	0	2.048.832	0
959.402	0	959.402	0
268.397	0	268.397	0
0	0	0	0
603.167	0	603.167	0
10.989.223	10.989.223	0	0
494.429	494.429	0	0
973.672	973.672	0	0
25.396	25.396	0	0
603.167	603.167	0	0
193.494	193.494	0	0
2.619.475	2.619.475	0	0
334.455	334.455	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
2.930.399	2.930.399	0	0
3.776.576	0	0	3.776.576
6.218.753	0	0	6.218.753
108.171	0	0	108.171
2.093.142	0	0	2.093.142

PROCES	BBP BEHEERPRODUCT		Watersystemen	Water- veiligheid	Waterketen	2025 Totaal	Water- systemen	Water- veiligheid	Waterketen
Onderhouden	5220	20.2 Onderhoud vaarwegen en havens	0,00%	100,00%	0,00%	564.224	0	564.224	0
Onderhouden	5221	Onderhoud vaarweg het Oude Maasje	0,00%	100,00%	0,00%	18.252	0	18.252	0
Onderhouden	5230	20.3 Baggeren vaarwegen en havens	0,00%	100,00%	0,00%	853.863	0	853.863	0
Onderhouden	5231	20.3a Wegwerken baggerachterstanden vaarwegen	0,00%	100,00%	0,00%	95.932	0	95.932	0
Onderhouden	5250	20.5 Onderhoud kunstwerken vaarwegenbeheer	0,00%	100,00%	0,00%	803.568	0	803.568	0
Onderhouden	5270	20.7 Voorzieningen verwante belangen vaarwegenbeheer	0,00%	100,00%	0,00%	149.898	0	149.898	0
Onderhouden	5310	21.1 Verkeersregeling en -veiligheid vaarwegen en havens	0,00%	100,00%	0,00%	62.197	0	62.197	0
Onderhouden	71000	Muskusrattenbeheer	50,00%	50,00%	0,00%	1	1	1	0
Bedienen	3530	9.3 Bediening kunstwerken actieve waterbeheersing	100,00%		0,00%	3.640.132	3.640.132	0	0
Bedienen	4130	12.3 Beheer transportstelsels	0,00%		100,00%	4.543.535	0	0	4.543.535
Bedienen	4230	13.3 Beheer zuiveringsinstallaties	0,00%		100,00%	10.253.561	0	0	10.253.561
Bedienen	4240	13.4 WVO-heffing effluent	0,00%		100,00%	950.000	0	0	950.000
Bedienen	4250	13.5 Subsidies afhaakproblematiek	0,00%		100,00%	0	0	0	0
Bedienen	4330	14.3 Beheer slibverwerkingsinstallaties	0,00%		100,00%	2.347.818	0	0	2.347.818
Bedienen	4340	14.4 Afzet slib/restproducten	0,00%		100,00%	7.577.669	0	0	7.577.669
Bedienen	4410	15.1 Afvalwaterbehandeling door derden	0,00%		100,00%	4.727.603	0	0	4.727.603
Bedienen	5260	20.6 Bediening kunstwerken vaarwegenbeheer	0,00%	100,00%	0,00%	520.264	0	520.264	0
	21000	1 Centraal management	54,00%	11,00%	35,00%	603.338	325.802	66.367	211.168
Concerncontrol	53000	7 Concerncontrol (en financieel beleid)	34,00%	16,00%	50,00%	640.375	217.728	102.460	320.188
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	1210	2.1 Plannen van derden	70,00%	30,00%	0,00%	1.312.651	918.855	393.795	0
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6210	23.1 Vergunningen en meldingen	67,00%	30,00%	3,00%	1.219.707	817.204	365.912	36.591
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6310	24.1 Wabo Adviezen	50,00%	0,00%	50,00%	537.933	268.966	0	268.966
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6320	24.2 Adviezen Waterwet aan andere waterbeheerders	70,00%	20,00%	10,00%	123.354	86.348	24.671	12.335
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6420	27.2 Subsidies lozingen	50,00%	0,00%	50,00%	66.177	33.088	0	33.088
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6610	25.1 Toezicht	35,00%	30,00%	35,00%	3.048.630	1.067.021	914.589	1.067.021
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6710	26.1 Bestuursrechtelijke handhaving	59,00%	10,00%	31,00%	789.854	466.014	78.985	244.855
Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)	6720	26.2 Strafrechtelijke handhaving	58,00%	10,00%	32,00%	297.836	172.745	29.784	95.308
Netto lasten						202.326.607	70.292.301	35.301.208	96.733.099

N.B. De totale netto lasten van de programma's wijken af van de totale netto lasten van de wettelijke taken. Dit wordt veroorzaakt doordat de overige dekkingsmiddelen conform de nieuwe wetgeving niet toegerekend worden aan de programma's.

Bijlage 5: Principes waarmee kosten en opbrengsten aan de beheerproducten zijn toegerekend

Wijze van doorberekening kostenplaatsen

Sleutel	Toerekening van:	Toerekening aan:	Principe van toerekening
Sleutel A	Kostenplaats 1010 Kapitaallasten	Beheerproducten	Op basis van specifiek nut (staat van activa)
Sleutel B	Kostenplaatsen teams/processen (personeelskosten) 2000 t/m 2999	Beheerproducten	Op basis van begrote uren/fte's per beheerproduct

Wijze van doorberekening ondersteunende beheerproducten

De programma's Buiten Gewoon Doen maken gebruik van processen om de waterschapsdoelen te realiseren. Hierbij is geen onderscheid meer tussen primaire en ondersteunende processen. Met ingang van de gewijzigde Begroting 2020 Buiten Gewoon Doen worden de kosten van de ondersteunende beheerproducten dan ook niet meer toegerekend aan de primaire beheerproducten. Alle beheerproducten kennen een sleutel naar de wettelijke taken (zie bijlage 2) en de programma's Buiten Gewoon Doen (zie bijlage 3).

Hierop zijn twee uitzonderingen:

1. Er wordt nog steeds op basis van de projecturen een deel van de kosten van huisvesting en ICT doorbelast naar de projecten. De resterende kosten worden via de verdeelsleutel in de productenlijst direct naar de taken en programma's doorbelast.
2. Vanwege afspraken die gemaakt zijn rondom het muskusrattenbeheer worden er vanuit de ondersteunende processen nog steeds kosten doorbelast naar het product muskusrattenbeheer, ten behoeve van de kostenverrekening naar de drie deelnemende waterschappen (waterschap De Dommel, Waterschap Aa en Maas en Waterschap Brabantse Delta).

Bijlage 6: Staat van reserves en voorzieningen

Staat van reserves en voorzieningen <i>bedragen x € 1.000,-</i>	Stand primo 2025	Mutaties 2025					Stand ultimo 2025	concept resultaat- bestem- ming	Stand na resultaat- bestem- ming
		vermeerderingen		extern	verminderingen				
		interne			interne exploitatie	externe overig			
		rente	overige						
1. Algemene reserves									
Algemene reserve watersysteembeheer	2.075						2.075	12	2.087
Algemene reserve zuiveringsbeheer	3.311						3.311	48	3.359
Reserve werkloosheidsuitkeringen watersysteembeheer	421						421		421
Reserve werkloosheidsuitkeringen zuiveringsbeheer	421						421		421
Totaal algemene reserves	6.228	0	0	0	0	0	6.228	60	6.288
2. Bestemmingsreserves									
Cloudsoftwareprojecten WS en ZB	996						996	-325	672
Duurzaam Financieel Beleid WS	4.801						4.801	-323	4.478
Duurzaam Financieel Beleid ZB	1.965						1.965	433	2.398
Overdracht waterstaatswerken Rijkswaterstaat	40				-40		0		0
Totaal bestemmingsreserves	7.803	0	0	0	-40	0	7.763	-215	7.548
3. Tariefegalisatiereserves									
Watersysteembeheer	8.349						8.349	-5.418	2.931
Zuiveringsbeheer	3.274						3.274	-2.466	808
Totaal tariefegalisatiereserves	11.623	0	0	0	0	0	11.623	-7.884	3.739
4 Voorzieningen									
Werkloosheidsuitkeringen personeel	16					-16	0		0
Werkloosheidsuitkeringen bestuur	66					-66	0		0
Pensioenfonds bestuur	2.469						2.469		2.469
Voorziening zandfilter RWZI	14						14		14
Totaal voorzieningen	2.566	0	0	0	0	-82	2.484	0	2.484
Totaal reserves en voorzieningen Brabantse Delta	28.220	0	0	0	-40	-82	28.098	-8.038	20.059

Bijlage 7: Staat van activa

Staat van activa <i>bedragen x € 1.000,-</i>	Aanschafwaarde 1/1		Externe vermeerderingen		Geactiveerde lasten	Externe verminderingen		NETTO UITGAVEN TOTAAL	Aanschafwaarde 31/12	
	Aanschaf- waarde	Subsidies/ bijdragen	Overname	Nieuwbouw Derden		Verkoop	Subsidie/ Bijdrage lopend jaar		Aanschaf- waarde	Subsidie/ bijdragen
Immateriële vaste activa	189.205	8.051		14.581			1.324	13.256	203.785	9.375
Sluiten geldleningen en saldo agio/disagio										
Uitgaven Onderzoek en Ontwikkeling	25.343	4.499		3.094			535	2.559	28.437	5.033
Subsidies en Bijdragen aan bedrijven	696								696	
Subsidies en bijdragen aan rijk	26.614	50		8.637			148	8.490	35.251	198
Subsidies en bijdragen aan openbare lichamen	10.798	746		2.305			392	1.913	13.103	1.138
Subsidies en bijdragen aan overigen	1.489	412		630			230	400	2.119	642
Geactiveerde bijdrage rijk	79.254								79.254	
Overige immateriële vaste activa	45.011	2.344		-86			20	-106	44.926	2.364
Materiële vaste activa -in exploitatie	1.148.601	324.681		980				980	1.149.580	324.681
Gronden en terreinen	14.553	5.363		16				16	14.570	5.363
Vervoermiddelen	5.550								5.550	
Machines, apparaten en werktuigen	14.683	938							14.683	938
Bedrijfsgebouwen	48.596	841		58				58	48.654	841
Dienstwoningen	463								463	
Waterkeringen	167.745	131.041							167.745	131.041
Watergangen, kunstwerken en gemalen	267.454	107.541							267.454	107.541
Zuiveringstechnische werken transportsystemen	278.759	43.687		905				905	279.663	43.687
Zuiveringstechnische werken zuiveringsinstallaties	265.395	23.453							265.395	23.453
Zuiveringstechnische werken										
slibverwerkingsinstallaties	53.792	2.084							53.792	2.084
Vaarwegen en havens	28.954	9.733							28.954	9.733
Overige materiële vaste activa	2.658								2.658	
Materiële vaste activa -onderhanden werken	166.585	26.306	3.400	71.703			11.576	63.528	241.688	37.882
Gronden en terreinen	8.809	0	1.000	136			0	1.136	9.945	0
Vervoermiddelen	279								279	
Machines, apparaten en werktuigen	3.502		2.400					2.400	5.902	
Bedrijfsgebouwen	1.698			3.706				3.706	5.404	
Dienstwoningen										
Waterkeringen	73.371	9.864		5.822			3.100	2.722	79.192	12.964
Watergangen, kunstwerken en gemalen	36.242	12.491		15.874			5.938	9.936	52.115	18.429
Zuiveringstechnische werken transportsystemen	14.744	54		14.113			25	14.088	28.857	79
Zuiveringstechnische werken zuiveringsinstallaties	17.246			19.254			313	18.941	36.499	313
Zuiveringstechnische werken										
slibverwerkingsinstallaties	1.017			6.200				6.200	7.217	
Vaarwegen en havens	9.679	3.897		6.600			2.200	4.400	16.279	6.097
Overige materiële vaste activa										
Financiële vaste activa	40.690								40.690	
Kapitaalverstrekkingen bedrijven	40.690								40.690	
Kapitaalverstrekkingen overheden										
Verstrekte geldleningen										
Overige uitzettingen										
TOTALE VASTE ACTIVA	1.545.080	359.038	3.400	87.264			12.900	77.764	1.635.744	371.938

Staat van activa (alle bedragen x€ 1.000,-)	Totale afschrijving per 1/1	Afschrijvingen 2025		Totale afschrijving 31/12	Boekwaarde		Rente 2025	Totale kapitaal- lasten 2025
		Normale afschrijving	Extra afschrijving		Boekwaarde per 1/1	Boekwaarde per 31/12		
Immateriële vaste activa	123.931	12.843		136.775	57.222	57.635	1.251	14.031
Sluiten geldleningen en saldo agio/disagio								
Uitgaven Onderzoek en Ontwikkeling	14.475	1.805		16.280	6.370	7.124	150	1.902
Subsidies en Bijdragen aan bedrijven		139		139	696	557	14	153
Subsidies en bijdragen aan rijk	6.473	5.578		12.051	20.091	23.003	477	6.055
Subsidies en bijdragen aan openbare lichamen	3.302	238		3.540	6.750	8.425	151	371
Subsidies en bijdragen aan overigen	279	19		297	798	1.179	20	38
Geactiveerde bijdrage rijk	66.030	3.177		69.207	13.223	10.046	259	3.436
Overige immateriële vaste activa	33.372	1.888		35.260	9.295	7.301	181	2.076
Materiële vaste activa -in exploitatie	453.446	30.775		484.221	370.474	340.678	7.268	38.044
Gronden en terreinen	2.110	135		2.245	7.080	6.962	139	274
Vervoermiddelen	5.478	72		5.550	72		1	74
Machines, apparaten en werktuigen	9.917	728		10.645	3.827	3.100	75	803
Bedrijfsgebouwen	20.216	1.463		21.679	27.540	26.135	540	2.003
Dienstwoningen	235	9		244	228	220	4	13
Waterkeringen	13.342	1.260		14.602	23.362	22.102	458	1.718
Watergangen, kunstwerken en gemalen	72.969	6.169		79.139	86.943	80.774	1.704	7.873
Zuiveringstechnische werken transportsystemen	112.400	10.013		122.413	122.671	113.563	2.412	12.425
Zuiveringstechnische werken zuiveringsinstallaties	170.233	8.145		178.378	71.708	63.564	1.405	9.550
Zuiveringstechnische werken slibverwerkingsinstallaties	34.720	1.691		36.411	16.988	15.297	333	2.024
Vaarwegen en havens	10.464	1.019		11.484	8.757	7.737	172	1.191
Overige materiële vaste activa	1.361	70		1.431	1.297	1.227	25	95
Materiële vaste activa -onderhanden werken	394	4.335		4.730	139.885	199.077	3.363	7.501
Gronden en terreinen					8.809	9.945	184	184
Vervoermiddelen		40		40	279	239	5	45
Machines, apparaten en werktuigen		787		787	3.502	5.115	92	859
Bedrijfsgebouwen		162		162	1.698	5.242	70	193
Dienstwoningen								
Waterkeringen	200	1.246		1.446	63.307	64.783	1.267	2.513
Watergangen, kunstwerken en gemalen	60	470		530	23.691	33.157	562	1.023
Zuiveringstechnische werken transportsystemen	21	843		864	14.669	27.913	425	1.251
Zuiveringstechnische werken zuiveringsinstallaties	106	625		732	17.139	35.455	521	1.085
Zuiveringstechnische werken slibverwerkingsinstallaties					1.017	7.217	81	81
Vaarwegen en havens	7	162		169	5.774	10.012	156	267
Overige materiële vaste activa								
Financiële vaste activa	37.559	174		37.732	3.131	2.958	59	232
Kapitaalverstrekkingen bedrijven	37.559	174		37.732	3.131	2.958	59	232
Kapitaalverstrekkingen overheden								
Verstrekte geldleningen								
Overige uitzettingen								
TOTALE VASTE ACTIVA	615.331	48.128		663.458	570.712	600.348	11.941	59.808

Bijlage 8: Investeringsplan 2025-2029

Door middel van het investeringsplan 2025-2029 wordt invulling gegeven aan de afgesproken opgaven en ambities binnen de afgesproken investeringsvolumes. Het investeringsplan is voor de eerste jaren gevuld met concrete investeringen, maar richting het einde van de planperiode minder geconcretiseerd ingevuld. Dit overzicht bevat níet de raming van de investeringsuitgaven en de aan de investeringen gerelateerde inkomsten. In verband met de vertrouwelijkheid van deze bedragen is het volledige overzicht als vertrouwelijk document opgenomen bij de begrotingsstukken.

PROGRAMMA WATERVEILIGHEID & VAARWEGEN

PROJECTEN MET UITVOERINGSKREDIET							
Nummer	Projectnaam	Jaar verstrekt krediet (UVK)	2025	2026	2027	2028	2029
	Thema Waterkeringen op orde						
8462	Verbetering regionale keringen	2016					
800834	Dijkverbetering Standhazensedijk	2022					
800337	Uitvoering inrichting natte natuurpleel Noordrand Midden	2006					
800657	Verbetering primaire kering traject Willemstad Noordschans	2021					
800728	Verbetering primaire kering traject Moerdijk - Drimmelen	2023					
800674	Monitoring primaire keringen naar aanleiding van uitkomsten 4e ronde toetsing 2021	2021					
800676	Monitoring primaire keringen naar aanleiding van uitkomsten 4e ronde toetsing 2023	2024					
800658	Verbeteren kunstwerken regionale keringen	2022					
800945	Preventieve maatregelen tegen graafschade in primaire keringen	2023					
800860	Uitwerken Stappenplan Risicobeheersing Waterveiligheid	2023					
800302	Bijdrage HWBP 2024	2024					
8455	Aankoop primaire waterkeringen	2007					
800861	Uitvoeren kwaliteitsimpuls beheerregister	2023					
	Thema Scheepvaartbeheer op orde						
800897	Baggeren vaarwegen regulier onderhoud 2022-2026	2022					
800666	Baggeren inhaalslag vaarwegen	2021					

PROGRAMMA WATERVEILIGHEID & VAARWEGEN

PROJECTEN ZONDER UITVOERINGSKREDIET							
Nummer	Projectnaam	Jaar te verstrekken krediet (UVK)	2025	2026	2027	2028	2029
	Thema Waterkeringen op orde						
800858	Verbeteren regionale keringen Markkanaal	2025					
800992	Dijkverbetering Geertruidenberg-Noord en Dombosch	2025					
800881	Verbetering primaire keringen Wilhelminakanaal, Amertak en Donge	2025					
800958	Bijzonder waterkerende constructies regionale keringen	2026					
800859	Verbeteren regionale kering Drongelens kanaal	2025					
800956	Verbetering primaire keringen rondom keersluis Schipdiep en schutsluis Waalwijk	2028					
800957	Impuls beheer en eigendom regionale waterkeringen	2025					
800959	Monitoring regionale keringen	2025					
800955	Trajectaanpak verbetering primaire keringen rondom keersluis Schipdiep en schutsluis Waalwijk	2025					
800960	Organiseren en aanschaffen materieel hoogwater	2025					
800303	Bijdrage HWBP 2025	2025					
800480	Bijdrage HWBP 2026	2026					
800524	Bijdrage HWBP 2027	2027					
800575	Bijdrage HWBP 2028	2028					
800638	Bijdrage HWBP 2029	2029					
801028	Vervanging noodstroomaggregaten sluizen	2026					
	Thema Scheepvaartbeheer op orde						
800671	Renovatie damwanden en overige oeververdedigingen fase 1	2024					
800749	Renovatie damwanden en overige oeververdedigingen fase 2	2026					
800750	Renovatie damwanden en overige oeververdedigingen fase 3	2028					
800812	Renovatie sluis Benedensas	2026					
800813	Renovatie Manderssluis	2028					
	Thema Strategisch Crisismanagement						
801027	Doorontwikkeling operationeel model- en informatiesysteem	2026					

PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

PROJECTEN MET UITVOERINGSKREDIET							
Nummer	Projectnaam	Jaar verstrekt krediet (UVK)	2025	2026	2027	2028	2029
	Thema Gezond Water						
6685	Anticiperende strategische grondaankoop	2007					
800517	Realisatie ecologische verbingszone en Beekherstel Tilburg West	2017					
800495	Cofinanciering plattelandontwikkelingsprogramma (POP3) water	2016					
192	Realisatie ecologische verbingszone Molenbeek Roosendaal fase 3	2008					
800833	Onderzoek en uitvoering kleinschalige maatregelen bestrijding blauwalg	2022					
800655	Aanpassen kunstwerken t.b.v. vismigratie 2022 - 2027	2022					
800364	Realiseren ecologische verbingszone Steenbergsche Vliet - Ligne Steenbergen	2018					
800332	Uitvoering gebiedsinrichting Cruislandse Kreken fase 2	2016					
800565	Realiseren ecologische verbingszone Landstad de Baronie	2018					
800577	Realisatie ecologische verbingszone Kibbelvaart Halderberge	2018					
	Thema Klimaatbestendige regio						
800768	Ontwikkeling methodiek klimaatbestendig watersysteem	2023					
800214	Realisatie maatregelen tegen wateroverlast Vosdonk Etten-Leur	2013					
	Thema Water in balans						
800752	Vervanging onderhouds- en calamiteitenmaterieel 2024	2024					
800445	Baggeren stedelijke wateren Breda, Dongen, Moerdijk, Steenbergen en Waalwijk	2022					
800737	Baggeren landelijk gebied kreken en beken 2024	2023					
800733	Baggeren stedelijke gebieden 2024	2024					
800811	Aanleg en automatisering stuwen en inlaten	2024					
800758	Renovatie en modificatie van kleine kunstwerken 2023 en 2024	2023					
800695	Vervangen van beschoeiingen 2021 - 2025	2023					

PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

PROJECTEN ZONDER UITVOERINGSKREDIET							
Nummer	Projectnaam	Jaar te verstrekken krediet (UVK)	2025	2026	2027	2028	2029
	Thema Gezond Water						
800902	Realiseren Klimaatrobuuste bovenlopen Markdal - stroomgebied Merkske	2024					
800946	Monitoring en uitvoering restopgave natuurinrichting Westelijke Langstraat (fase 2)	2024					
800650	Realiseren van Beekherstel Heiloo te Ossendrecht	2025					
800530	Realiseren ecologische verbindingzone Terheijden-Zonzeel	2025					
800652	Realiseren water robuust dal van de molenbeek te Roosendaal	2025					
800862	Inrichting landgoederen Turfvaart Bijloop	2025					
800895	Realiseren beek- en kreekherstel en natte natuurplek noordelijk deel Markdal	2025					
800972	Bijdragen aan NNP in stroomgebieden Merkske en Strijbeekse Beek	2025					
800601	inrichten EVZ's en beekherstel binnen gemeente Steenbergen	2025					
800926	Realiseren van Kreekherstel in het Gat van den Ham	2025					
800654	Realiseren EVZ Aalskreek te Klundert	2025					
800925	Realiseren Kreekherstel en EVZ in stroomgebied Rietkreek-Langewater	2025					
800602	Realiseren beekherstel Donge in Dongen	2026					
800651	Realiseren van EVZ Wildertse arm, Huis ter heide	2026					
800591	Inrichten EVZ's en beekherstel binnen de gemeente Roosendaal	2026					
800784	Bijdrage Nieuwe Mark Breda	2026					
800515	Uitvoeren integrale maatregelen Halsterslaag en Oudland	2026					
800730	Realiseren KRW doelen 2026-2027	2026					
800901	Realiseren Klimaatrobuuste bovenlopen Markdal - stroomgebied Strijbeekse Beek	2026					
801020	Uitvoering KRW maatregelen Chaamse Beken	2026					
800863	Realisatie KRW maatregelen turfvaart bijloop noord	2027					
800848	Corridors Smallebeek	2028					
800829	Realiseren kreekherstel Molenkreek en Derriekreek	2029					
800828	Uitvoering gebiedsinrichting Cruislandse Kreken fase 3	2030					
800769	Toetsingen/onderzoek 2024 - 2025	2025					
800966	Uitvoeren programma beheersen plaagsoorten	2026					
801010	Onderzoek en uitvoering kleinschalige maatregelen bestrijding blauwalg 2025- 2028	2025					
800815	Toetsingen/onderzoek 2027	2028					

PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

PROJECTEN ZONDER UITVOERINGSKREDIET							
Nummer	Projectnaam	Jaar te verstrekken krediet (UVK)	2025	2026	2027	2028	2029
	Thema Klimaatbestendige regio						
800983	Uitvoeren maatregelen wateroverlast en klimaatadaptatie fase 1	2024					
800984	Uitvoeren maatregelen wateroverlast en klimaatadaptatie fase 2	2026					
800985	Uitvoeren maatregelen wateroverlast en klimaatadaptatie fase 3	2027					
800731	Maatregelen voor klimaatadaptatie	2026					
800965	Aanpassen watersysteem Turfvaart Rijsbergen	2024					
801023	Verbetering watersysteem Capelsche Polder	2026					
800830	Realiseren groenblauwe zone havenbedrijf Moerdijk	2026					
800607	Oplossen knelpunten wateroverlast vanuit watertoetsing 2020	2026					
800930	Aanleg waterberging Vosdonk fase II	2027					
801021	Uitvoering inrichtingsmaatregelen klimaatrobust watersysteem 2028-2030	2028					
	Thema Water in balans						
800734	Baggeren stedelijke gebieden 2025 en 2026	2025					
800753	Vervanging onderhouds- en calamiteitenmaterieel 2025 - 2026	2025					
800755	Vervanging onderhouds- en calamiteitenmaterieel 2027 - 2028	2027					
800757	Vervanging onderhouds- en calamiteitenmaterieel 2029 - 2030	2029					
800765	Renovatie grote gemalen en stuwen 2028	2028					
800761	Renovatie kleine kunstwerken 2025 t/m 2027	2025					
800764	Renovatie kleine kunstwerken 2028 t/m 2030	2028					
801024	Renovatie historische duiker nabij fort de Hel te Moerdijk	2029					
801025	Renovatie Stuw Zuidrand te Roosendaal	2026					
801026	Renovatie stuwen Aa of Weerijns en Bovenmark	2027					
800796	Vervangen van beschoeiingen 2026 - 2029	2025					
800928	Vervangen van beschoeiingen 2028 - 2032	2028					
800947	Uitvoeren kwaliteitsimpuls beheerregister watersystemen	2025					

PROGRAMMA WATERKETEN

PROJECTEN MET UITVOERINGSKREDIET							
Nummer	Projectnaam	Jaar verstrekt krediet (UVK)	2025	2026	2027	2028	2029
	Thema Transport en zuiveren afvalwater						
800641	Rioolgemalen Geertruidenberg, Sprang Capelle, Gilze, Prinsenbeek, Baarle-Nassau en Klundert	2022					
800724	Renovatie RG Hooge Zwaluwe	2023					
800506	Leiding werk AWP 4e Inspectiereeks	2023					
801003	Versnellen aanleg deel persleiding RG Dinteloord	2024					
800176	AWP 2.0	2018					
800568	Vestigen ontbrekende zakelijke rechten afvalwaterpersleidingen	2020					
800798	Renovatie beluchtingssysteem 10 aeratietanks RWZI Bath	2023					
800700	Renovatie RWZI Rijen fase 1	2023					
800470	Renovatie & Modificatie bedrijfswaterinstallatie RWZI Nieuwveer.	2024					
544	Nieuwbouw en capaciteitsvergroting rioolgemaal Kaatsheuvel	2024					
800916	Versnellen Doelstellingrealisatie Onderhouden	2023					
800647	Vervangen Elektrotechnische Installatie RWZI Bath	2024					
800385	Renovatie Slibgisting RWZI Dongemond & Waalwijk	2024					
800720	Renovatie Pendelzuigruimers RWZI Nieuwveer	2024					
800494	Renovatie en optimalisatie Ontvangstwerk RWZI Nieuwveer	2024					
800818	Renovatie diverse rioolgemalen 2024-2026	2024					
	Thema Transitie naar een duurzame en innovatieve waterketen						
800911	Planproject toekomstbestendige RWZI's n.a.v. ketenplan	2023					
800993	Innovatie Initiatieven Waterketen	2024					

PROGRAMMA WATERKETEN

PROJECTEN ZONDER UITVOERINGSKREDIET							
Nummer	Projectnaam	Jaar te verstrekken krediet (UVK)	2025	2026	2027	2028	2029
	Thema Transport en zuiveren afvalwater						
800915	Renovatie verbindingleiding 1 Persstation Bergen op Zoom	2024					
800802	Vervangen Persleiding Nispen	2025					
801019	Financiële Bijdrage Provincie Noord-Brabant voor vervangen en verleggen persleiding ivm werkzaamheden N282	2025					
800803	Nieuwbouw RG St Willebrord	2024					
800801	Vervangen persleiding Dinteloord	2025					
800539	Inspectie en herstel kathodische bescherming leidingtracé Schelde Rijn Kanaal - Waarde	2026					
800914	Modificatie Debietmeterput de Zoom	2025					
801018	Nieuwbouw rioolgemaal Made	2025					
800982	Vervangen AC leidingen influentleiding RWZI Nieuwveer	2027					
800508	Herstel afvalwatertransportleidingen vanuit 4e Inspectie	2026					
800579	Conserveren civiele delen persstations AWP	2029					
800825	Renovatie & Modificatie Diverse Rioolgemalen 2025-2027	2025					
800978	Renovatie & Modificatie Diverse Rioolgemalen 2026-2028	2026					
800822	Renovatie & Modificatie Diverse Rioolgemalen 2027-2029	2027					
800940	Renovatie & Modificatie Diverse Rioolgemalen 2028-2030	2028					
800941	Renovatie & Modificatie Diverse Rioolgemalen 2029-2031	2029					
800942	Renovatie & Modificatie Diverse Rioolgemalen 2030-2032	2030					
800990	Implementatie wetten Vet en WON op de elektrische installatie	2025					
801017	Vervangen Harkroosters RWZI Nieuwveer	2026					
801034	Modificeren schuifafsluiters AWP-systeem	2026					
800923	Vervangen chemicaliën doseerinstallaties diverse RWZI's	2025					
800991	Inspectie- en renovatiemaatregel terreinleidingen RWZI Dongemond	2026					
800953	Renovatie Bedrijfswaterleiding RWZI Dongemond	2027					
800826	Renovatie Effluentgoot RWZI Bath	2027					
800710	Renovatie E-installatie RWZI Nieuwveer	2026					
800713	Vervangen Compressoren RWZI Dongemond	2027					
800939	2e fase Renovatie en ontwikkeling RWZI Rijen	2028					
800922	Renovatie Primaire Slibindikker RWZI Bath	2024					
800986	Stikstof Reducerende Maatregelen RWZI Nieuwveer	2025					
801016	Renoveren Slibnoodbuffer RWZI Bath	2026					
800996	Upgrade Elektrotechnische installatie slibverwerking RWZI Bath	2027					
800794	Knelpunten PA/PI Modificatie Rioolgemalen	2024					
800981	Upgrade PAPI Waterketen	2025					
	Thema Transitie naar een duurzame en innovatieve waterketen						
800621	Groene Berging maatregel afvalwaterakkoord Woensdrecht	2026					
800962	Realisatie toekomstbestendige RWZI Nieuw Vossemeer	2024					
800995	Implementatie toekomstvisie RWZI Halsteren	2026					
800893	Renovatie en Ontwikkelingen RWZI Baarle Nassau	2025					
800717	Realiseren Demo Installatie Vivianiet terugwinning op RWZI Nieuwveer (LIFE-project 101113877)	2025					

BEDRIJFSVOERING

PROJECTEN MET UITVOERINGSKREDIET							
Nummer	Projectnaam	Jaar verstrekt krediet (UVK)	2025	2026	2027	2028	2029
800593	Verduurzaming wagenpark	2021					
800403	Groot onderhoud Bouvigne	2023					
800413	Implementatie nieuw huisvestingsconcept veerkrachtig werken	2024					
800890	Data gedreven waterschap 2024 en 2025	2024					
800836	Infrastructuurplan ICT 2024	2024					
PROJECTEN ZONDER UITVOERINGSKREDIET							
Nummer	Projectnaam	Jaar te verstrekken krediet (UVK)	2025	2026	2027	2028	2029
800697	Nieuwbouw bedrijfsgebouw en werkplaats Dongemond	2025					
800997	Realisatie innovatie lab	2025					
800851	Groot onderhoud Bouvigne 2025 - 2027	2025					
800998	Verduurzamen Landgoed Bouvigne	2027					
800837	Infrastructuurplan ICT 2025 - 2026	2025					
800838	Infrastructuurplan ICT 2027 - 2028	2028					
800839	Infrastructuurplan ICT 2029 - 2030	2029					

Bijlage 9: Overzicht investeringen met verwachte kredietaanvraag in 2025 (lijst autorisatie kredietverstrekking)

Onderstaand overzicht bevat de investeringen waarvan de start en daarmee de kredietaanvraag in het begrotingsjaar is gepland. Dit overzicht bevat niet de raming van de investeringsuitgaven en de aan de investeringen gerelateerde inkomsten. In verband met de vertrouwelijkheid van deze bedragen is het volledige overzicht als vertrouwelijk document opgenomen bij de begrotingsstukken. In het overzicht is een voorstel opgenomen voor autorisatie van projecten aan het dagelijks bestuur, waarbij recht wordt gedaan aan de vraag welke investeringen bestuurlijk interessant genoeg zijn om individueel als kredietaanvraag voor te leggen aan het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur baseert zich daarbij onder meer op aspecten die genoemd zijn in de vastgestelde notitie “Sturen op Hoofdpijnen: de werkwijze”:

- Projecten die maatschappelijk of politiek gevoelig zijn. Deze voorstellen horen bij het algemeen bestuur thuis ter besluitvorming.
- Projecten waarbij de leden van het algemeen bestuur hun ambassadeurschap in de regio en naar de achterban kunnen vervullen. Ook deze voorstellen horen bij het algemeen bestuur thuis ter besluitvorming.
- Projecten met een instandhoudingskarakter waaraan strategische keuzes zijn verbonden. Deze voorstellen horen bij het algemeen bestuur thuis ter besluitvorming.

De omvang van het uitvoeringskrediet is niet een doorslaggevende factor. Op basis van bovengenoemde criteria stelt het dagelijks bestuur voor om alle in het overzicht opgenomen investeringen te autoriseren aan het. Het algemeen bestuur besluit hierover als onderdeel van de begrotingsbehandeling.

Voorstel Kredietverstrekking		Project	Projectnaam	Toelichting
AB	DB			
Waterketen		Thema: Transport en zuiveren afvalwater		Het programma waterketen is verantwoordelijk voor het transporten en zuiveren van afvalwater. Dit is een wettelijke en maatschappelijke taak. We blijven voldoen aan eisen en afspraken die de wetgever, partners en wijzelf verlangen.
	x	800825	Renovatie & Modificatie Diverse Rioolgemalen 2025-2027	Uit inspecties is gebleken dat renovatie van 3 rioolgemalen noodzakelijk is. Deze rioolgemalen of componenten ervan, voldoen niet meer aan de hedendaagse technische richtlijnen en zijn daarmee verouderd. Deze rioolgemalen zijn na renovatie gegarandeerd bedrijfszeker voor 10 jaar met nominaal onderhoud.
	x	800923	Vervangen chemicaliën doseerinstallaties diverse rwzi's	Uit inspectie is gebleken dat op diverse RWZI's de chemicaliën doseerinstallaties einde levensduur zijn. Dit resulteert in een toenemend risico op de bedrijfsvoering voor fosfaat verwijdering. Vervanging van de chemicaliën dosering is noodzakelijk zodat met nominaal onderhoud de bedrijfsvoering voor de komende 10 jaar gegarandeerd kan worden.
	x	801019	Financiële Bijdrage Provincie Noord-Brabant voor vervangen en verleggen persleiding ivm werkzaamheden N282	Provincie Noord Brabant voert een project uit bij de N282. Hierdoor dient een gedeelte van onze veroude persleiding (1974) verlegd en vervangen te worden. De provincie voert de werkzaamheden uit en het waterschap levert een financiële bijdrage op basis van de nadeelcompensatie regeling.
	x	800914	Modificatie Debietmeterput de Zoom	Uit inspectie is gebleken dat de debietmeterput op diverse punten einde levensduur is. Renovatie van de debietmeter put is nodig, waarbij o.a. het beton, kleppen en de debietmeters worden aangepakt, zodat met nominaal onderhoud voor de komende 10 jaar gegarandeerd kan worden.
	x	800915	Renovatie verbindingsleiding 1 Persstation Bergen op Zoom	In de afvalwaterpersleiding liggen tussen persstation Bergen op Zoom en de druktoeren 4 verbindingsleidingen. Uit inspectie is gebleken dat één van deze 4 leidingen aangetast is en gerenoveerd moet worden om lekkage in de toekomst te voorkomen. Het gerenoveerde leidingdeel is weer bedrijfszeker voor een periode van 30 jaar. Dit is nodig om de afvalwaterpersleiding bedrijfszeker te houden.
	x	800803	Nieuwbouw RG St Willebrord	Vanuit inspecties en storingen is gebleken dat dit Rioolgemaal einde levensduur is. Tevens is een capaciteitsuitbreiding noodzakelijk. Ook geeft de huidige locatie lokaal de nodige overlast bij onderhoudswerkzaamheden. Het oude rioolgemaal wordt verwijderd en het nieuwe rioolgemaal wordt gebouwd op een aangrenzende locatie, waardoor de omgevingsoverlast in de toekomst wordt verminderd. Nieuwbouw is tevens economisch gunstiger dan grootschalige renovatie van het oude (70 jaar) en te kleine rioolgemaal.
	x	800981	Upgrade procesautomatisering en procesinformatie Waterketen	Het doel van dit project is om invulling te geven aan de eisen voor procesautomatisering en procesinformatie (PA/PI) voor de persstations en voor een zuivering een Proof of Concept (PoC).

Voorstel Kredietverstrekking		Project	Projectnaam	Toelichting
AB	DB			
Watersystemen		Thema: Water in balans		Water in balans gaat over het maken van keuzes over de waterhuishouding. Dit in relatie tot landbouw, natuur en bebouwing in zowel droge als natte omstandigheden.
	x	800761	Renovatie kleine kunstwerken 2025 t/m 2027	Uit inspecties blijkt dat onderdelen van gemalen, stuwen en duikers het einde van hun levensduur hebben bereikt. Om een adequaat peilbeheer te blijven voeren is renovatie en modificatie noodzakelijk. Jaarlijks wordt op basis van een geprioriteerde lijst bepaald welke objecten aangepakt gaan worden. Als eerste zijn gemaal Goudbloem (Oudenbosch) en gemaal Endekweek (Hoeven) aan de beurt. Medio 2025 vindt selectie plaats van daaropvolgende objecten. Na modificatie en renovatie zijn de objecten qua bedrijfszekerheid voor de komende 15 jaar weer op orde.
	x	800734	Baggeren stedelijke gebieden 2025	Vanuit het meerjarenonderhoudsprogramma baggeren dienen een aantal stedelijke wateren te worden gebaggerd. Dit om, conform wet en regelgeving, te voldoen aan het leggerprofiel. Verwijdering van bagger waarborgt voldoende water aan- en afvoer en draagt bij aan een goede waterkwaliteit. Baggerwerkzaamheden zijn voorzien in de gemeenten Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Tilburg en Waalwijk.
	x	800753	Vervanging onderhouds- en calamiteitenmaterieel 2025	In dit project wordt voorzien in de vervanging van het technisch en calamiteiten materieel dat aan het eind van de technische levensduur is gekomen. Dit betreft ca. 10% van het totaal aan beschikbare machines (exclusief pompen en aggregaten).
	x	800947	Uitvoeren kwaliteitsimpuls beheerregister watersystemen	Dit project wordt uitgevoerd om de betrouwbaarheid van de beheerregisters te vergroten, wat resulteert in een kwalitatief betere dienstverlening van het waterschap. Het draagt bij aan onderdelen van de programmadoelen Watersystemen, Digitaal transformeren en Veerkrachtig werken. Dit project betreft het voldoen aan wet- en regelgeving (Inspire, KRW).
Watersystemen		Thema: Gezond Water		We streven in West-Brabant naar een gezonde leefomgeving waarin gezond water een belangrijk onderdeel is.
	x	800769	Toetsingen/onderzoek 2024 - 2025	In dit project worden gebiedsgerichte onderzoeken zoals de wateroverlast toets in het kader van Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) uitgevoerd.
	x	800946	Monitoring en uitvoering restopgave natuurinrichting Westelijke Langstraat (fase 2)	In fase 1 is nagenoeg het hele hydrologisch systeem van Westelijke Langstraat aangelegd plus de instandhoudingsdoelstelling natte natuurpleel/N2000 natuur. Het gaat om de realisatie van circa 125 ha nieuwe natuur, inclusief de omvorming bestemming van agrarisch naar natuur. Plus monitoring ingerichte natuur van fase 1. Eventueel nog extra afplaggen als uit de monitoring blijkt dat dit nodig is.
	x	801010	Onderzoek en uitvoering kleinschalige maatregelen bestrijding blauwalg 2025- 2028	Blauwalgen veroorzaken jaarlijks overlast in oppervlaktewateren. Onderzoek en kleine maatregelen voorzien in vermindering van deze overlast. Nader onderzoek kan leiden tot programmering van projecten met grotere maatregelen.

Voorstel Kredietverstrekking		Project	Projectnaam	Toelichting
AB	DB			
Waterveiligheid		Thema: Waterkeringen op orde		De zorg voor het functioneren van waterkeringen in de koude en warme fase.
	x	800955	Trajectaanpak verbetering primaire keringen rondom keersluis Schipdiep en schutsluis Waalwijk	Op basis van de beoordeling van de Primaire kering (LBO1) zijn delen van dijktraject 35-1 afgekeurd. Dit betreft de kering rondom keersluis Schipdiep en bij schutsluis Waalwijk. Met het uitvoeren van deze trajectaanpak ontstaat een integraal beeld van de opgave en kan een uitvoeringsstrategie voor de aanpak van de totale veiligheidsopgave bepaald worden. Na uitvoering van dit project is de scope van de verbetering van de primaire kering van dijktraject 35-1 gedefinieerd en daarmee gereed om opgenomen te worden in de programmering van het HWBP.
	x	800959	Monitoring regionale keringen	Inzicht verkrijgen in het gedrag van regionale keringen in reguliere en extreme omstandigheden, door het uitvoeren van meetplannen. Hierin valt onder andere het plaatsen van peilbuizen, het uitvoeren van golfmetingen en het uitvoeren van grondonderzoek.
	x	800960	Organiseren en aanschaffen materieel hoogwater	Het organiseren en aanschaffen waar nodig van nood- en beheermaatregelen. Het betreft onder andere zand, zandzakken en krammatten.
	x	800303	Bijdrage HWBP	Het waterschap is conform de afspraken uit het Bestuursakkoord Water verplicht jaarlijks een financiële bijdrage te betalen aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma. (Dit project betreft het voldoen aan wet- en regelgeving). Het resultaat is dat er wordt voldaan aan de verplichting voor de bijdrage van 2025 aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma.
Bedrijfsvoering				
	x	800851	Groot onderhoud Bouvigne 2025 - 2027	In dit project wordt een deel van de meerjarenonderhoudsplanung uitgevoerd. In de planning zitten o.a. de vervanging van grootkeukeninstallaties, dak- en gevelherstelwerkzaamheden.
	x	800697	Nieuwbouw bedrijfsgebouw en werkplaats Dongemond	Een bedrijfsgebouw en werkplaats op RWZI Dongemond die voldoende ruimte bieden voor het aantal medewerkers dat op deze locatie werkzaam is. Een bedrijfsgebouw dat aansluit bij de visie op veerkrachtig werken en voldoet aan de functionele- en kwaliteitseisen van deze tijd. Een gebouw en werkplaats met minimaal energielabel A+.
	x	800997	Realisatie innovatielab	We gaan aan de slag om grote transitievragen van vandaag, morgen en overmorgen aan te pakken. Dit doen we o.a. door het realiseren van een innovatielab op één van onze werklocaties. Hier gaan we in samenwerking met externe partners voor alle watertaken nieuwe technologieën en processen ontwikkelen, testen en valideren op doelmatigheid en doeltreffendheid.
	x	800837	Infrastructuurplan ICT 2025-2026	Instandhouding en modernisering van een deel van de ICT-infrastructuur welke bijdraagt aan een optimale beschikbaarheid van onze systemen voor de komende 4 tot 5 jaar.

Waterschap Brabantse Delta

Postbus 5520, 4801 DZ Breda

Bouvignelaan 5, 4836 AA Breda

T 076 564 10 00

E info@brabantsedelta.nl

I www.brabantsedelta.nl

